

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

**HUDEBNÍ HISTORIK, TEORETIK A PEDAGOG KAREL
STEINMETZ**

A JEHO PŘÍNOS ČESKÉ MUZIKOLOGII

A Musical Historian, Theorist and Pedagogue Karel Steinmetz
and his Contribution to Czech Musicology

Magisterská diplomová práce

MARKÉTA BREZOVSKÁ

Učitelství hudební výchovy pro střední školy a pro 2. stupeň
základních škol – Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň
základních škol

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne .....

Podpis .....

Děkuji prof. PaedDr. Jiřímu Luskovi, CSc., za vedení a poskytování odborných rad nezbytných pro zpracování mé diplomové magisterské práce a za cenné připomínky, které mi během psaní této práce poskytl.

Dále mé upřímné poděkování patří prof. PhDr. Karlu Steinmetzovi, CSc., za jeho nevšední ochotu poskytovat mi četné informace o svém životě a práci a také za zapůjčené materiály potřebné pro vznik mé diplomové magisterské práce.

Mé poděkování patří také manželovi a rodině za podporu po celou dobu mého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 ŽIVOTABĚH KARLA STEINMETZE	9
1.1 Mládí a studijní léta (Brno)	9
1.2 Zaměstnání v kulturních institucích (Ostrava, Praha)	16
1.3 Vysokoškolský učitel (Olomouc, Ostrava)	20
2 HUDEBNÍ PUBLICISTA, KRITIK A ORGANIZÁTOR HUDEBNÍHO ŽIVOTA	28
2.1 Hudební publicista a kritik	28
2.2 Organizátor hudebního života	30
3 MUZIKOLOGICKÁ ČINNOST (JANÁČKOVSKÉ BĀDÁNÍ, HUDEBNĚTEORETICKÁ PROBLEMATIKA, HUDEBNÍ REGIONALISTIKA, LEXIKOGRAFIE).....	32
3.1 Janáčkovské bádání	34
3.2 Hudebněteoretická problematika	36
3.3 Hudební regionalistika.....	37
3.4 Lexikografie	39
4 KNIŽNÍ PUBLIKACE KARLA STEINMETZE	42
4.1. Artikulace času v Janáčkově hudbě	42
4.2 Jan Šoupal sbormistr, pedagog a člověk	43
4.3 Hukvaldská poéma Milana Báchorka skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka	45

4.4 Ivo Stolařík, osobnost hudebního Ostravska	47
4.5 Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945	51
4.6 Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti	54
5 VZPOMÍNKY A NÁZORY KOLEGŮ A PŘÁTEL	56
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	74
RESUMÉ	78
SUMMARY	80
SEZNAM PŘÍLOH	82
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Katedra hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci navázala v roce 1964 na činnost předcházející katedry HV olomouckého Pedagogického institutu. Na postu vedoucího tohoto pracoviště se od té doby vystřídali Ladislav Daniel, Pavel Klapil, Svatava Střelcová a Karel Steinmetz, v současné době vede katedru Jiří Luska. Za téměř padesát let její existence zde působilo také mnoho výborných vysokoškolských pedagogů.

Z celé řady významných osobností spjatých s touto katedrou pouze čtyři pedagogové dosáhli nejvyšší akademické hodnosti – titulu vysokoškolského profesora. Byli to již výše jmenovaní bývalí vedoucí katedry Ladislav Daniel, Pavel Klapil a Karel Steinmetz a také současný vedoucí Jiří Luska.

O Ladislavu Danielovi vzniklo již dříve několik prací, z nichž jmenujme alespoň *Malou monografii o Ladislavu Danielovi* Blanky Gazdové (bakalářská práce na Katedře muzikologie FF UP – Olomouc 1996) a *Rozšířené vyučování HV na 1. stupni ZŠ a olomoucký model Ladislava Daniela* Jarmily Lasevičové (disertační práce na KHV PdF OU – Ostrava 2000). Do seznamu prací tohoto typu jsem přispěla i já, autorka této diplomové práce, Markéta Brezovská. Moje závěrečná bakalářská práce *Profesor Pavel Klapil – hudební pedagog a folklorista* byla obhájena na Katedře hudební výchovy Univerzity Palackého v Olomouci v roce 2010. Přestože mým původním záměrem bylo tuto bakalářskou práci pouze rozšířit na práci diplomovou, zvolila jsem si nakonec jiné téma, které se ovšem opět vztahuje k významné osobnosti z řad pedagogů Katedry hudební výchovy Univerzity Palackého v Olomouci. Tato magisterská diplomová práce nese název *Hudební historik, teoretik a pedagog Karel Steinmetz a jeho přínos české muzikologii*.

V předkládané diplomové práci si kladu za hlavní cíl přiblížit nejen životní a profesní osudy Karla Steinmetze, ale zaměřuji se také například na jeho činnost hudebního kritika, publicisty, organizátora i pedagoga. Dalším

bodem práce se pak stane Steinmetzova činnost hudebně vědecká, přičemž budu věnovat pozornost také popisu a rozboru některých jeho významnějších publikací. Jelikož je práce pokusem o objektivní zhodnocení této osobnosti, nesmí zde kromě zhodnocení Steinmetzova přínosu pro českou muzikologii chybět ani vzpomínky a názory jeho kolegů a přátel. Bohatá přílohová část obsahující různé dokumenty a fotografie je pak nezbytným doplněním vlastní práce.

V této diplomové práci zvolím rozvržení do pěti kapitol s úvodem a závěrem. V kapitolách nazvaných 1. *Životaběh Karla Steinmetze*, 2. *Hudební publicista, kritik a organizátor hudebního života*, 3. *Muzikologická činnost (janáčkovské bádání, hudebně teoretická problematika, hudební regionalistka, lexikografie)*, 4. *Knižní publikace Karla Steinmetze* a 5. *Vzpomínky a názory kolegů a přátel* bude mou snahou co nejvíce přiblížit osobnost a dílo teoretika, historika a pedagoga Karla Steinmetze. V závěru práce se pokusím o zhodnocení přínosu Karla Steinmetze pro českou muzikologii. Cílem v předkládané práci není nabídnout úplnou monografii o této významné osobnosti. Shromážděním a utříděním materiálů chci přispět k dalšímu bádání nejen o tomto muzikologovi a hudebním pedagogovi, ale i o historii jeho pracoviště – Katedry hudební výchovy PdF UP, jehož budu – jak mohu doufat, po obhájení této práce – absolventkou.

In honorem professoris philosophiae doctoris **KAREL STEINMETZ**,
candidatus scientiarum

1 ŽIVOTABĚH KARLA STEINMETZE

1.1 Mládí a studijní léta (Brno)

Karel Steinmetz se narodil 7. 9. 1945 v Brně, v části Staré Brno, v ulici Bezručova číslo 16. Bylo to období těsně po válce, nefungovaly tak dobře porodnice, z toho důvodu se narodil doma v městském činžovním domě.¹

Karel Steinmetz má dva sourozence, přičemž je nejmladší ze všech tří dětí. Bratr Karla Steinmetze, Jiří, je o sedm a sestra Helena o pět let starší než on. Bratr (po maturitě na elektrotechnické průmyslovce a po vojenské službě) působil celý život jako mistr zvuku v brněnském rozhlase, potom také v Československé televizi Brno. Sestra Helena byla celý život rehabilitační pracovnící (dnes by se dalo říct fyzioterapeutkou). Karlu Steinmetzovi bylo zhruba pět let, když se celá rodina přestěhovala do Masarykovy čtvrti v Brně, kde začal navštěvovat základní školu. Na stejné ulici jako rodina Steinmetzových bydlela i paní Jarmila Jurková, učitelka hudby, k níž začal jako asi sedmiletý chlapec chodit na hodiny klavíru. Rodiče Karla Steinmetze sice měli velmi rádi hudbu, nicméně nebyli aktivními hudebníky a nehráli na žádný hudební nástroj. Hudební nadání se v rodině objevilo pouze u matčina bratra, Karlova strýce Františka Fettera, který byl velmi dobrým amatérským muzikantem – mimořádně nadaným klavíristou a houslistou, hrál v domácím smyčcovém kvartetu v Tišnově i s profesionálními hudebníky. Zasluhou tohoto strýce, který u malého Karla rozpoznal hudební nadání, když rád sám sedával u klavíru a dětským způsobem „skládal“, ho nakonec jeho rodiče přihlásili k již zmíněné paní učitelce Jurkové, u níž se začal učit hře na klavír.²

---

¹ Otec Karel Steinmetz (1904–1983) pracoval celý život jako úředník, matka Marie, roz. Fetterová (1911–1978) byla vyučená drogistka, ale od svatby v r. 1936 byla až do roku 1960 v domácnosti a pak před důchodem pracovala šest let jako sanitní sestra na brněnské transfúzní stanici. Prarodiče z otcovy strany byli Jan Steinmetz (1874–1955) a Anna roz. Špinarová (1879–1957), ze strany matčiny Bohuslav Fetter (1869–1918), Helena roz. Vránová (1870–1954).

² Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

Paní učitelka Jarmila Jurková dala Steinmetzovi výborné hudební základy. Vzpomíná na ni:

„Třeba když jsem jí zahrál svůj osmitaktový jednoduchý valčík v F dur s melodií v pravé ruce a v levé doprovod tonika – dominanta v úzké harmonii, ona mi ho upravila v šestatřiceti taktovou skladbičku se čtyřtaktovou předehrou, po níž pak následovala má osmitaktová melodie v oktávách a doprovodem v ‚široké harmonii‘ s repeticí a pak naznačila, jak by měl vypadat kontrastní ‚b‘ díl a po něm opět závěrečný díl ‚a‘. Tím jsem byl skutečně získán pro hru na klavír a hudbu. S cvičením (stupnice, ‚Bayerka‘, Lemoane, Duvernoy, Czerny a další etudy) to ovšem bylo u mne horší, raději jsem vymýšlel různé melodie a jednoduchým způsobem jsem si je harmonizoval.“³

Po několika letech, v roce 1959, Karel Steinmetz přešel k jiné učitelce hudby – k paní Dagmar Kohoutové, která vyučovala v Hudební škole na Starém Brně (rok nato byla Hudební škola přejmenována na Lidovou školu umění). V tomto období byly Steinmetzovy kompoziční pokusy ovlivněny například klavírní *Sonatinou* Jaroslava Ježka (jejíž noty si tehdy koupil), ale také některými brněnskými skladateli, z nichž připomeňme například Gustava Křivinku, Pavla Blatného a hlavně Josefa Kohouta.

Josef Kohout, manžel paní učitelky Dagmar Kohoutové, byl profesorem na Janáčkově akademii múzických umění. Byl nejen vynikajícím hornistou a skvělým pedagogem,⁴ ale také skladatelem. Tehdy čtrnáctiletého Karla Steinmetze velmi zaujala Kohoutova *Malá suita*, kterou hrál, a to ho motivovalo k tomu, že podle této skladby napsal také třívětou suitu, v níž ale nebyla – jak řekl – „*ani jedna ukradená nota*“. S první větou této suity

---

³ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

⁴ Založil proslulou brněnskou školu hry na lesní roh, kterou pak rozvinuli jeho žáci František Šolc, Otto Kopecký a František Psota. Z ní vyšli takoví hráči na lesní roh, jako třeba Bohuš Zoubek, bratři Tylšarové, Stanislav Suchánek a další.

sám nakonec veřejně vystoupil na dvou koncertech – jednak v brněnském Divadle na Výstavišti, jednak v Lidové škole umění Leoše Janáčka v Ostravě-Vítkovicích, která měla tehdy družbu se školou brněnskou. Steinmetz na tyto okamžiky vzpomíná:

„Na obou těchto koncertech také zpívala desetiletá holčička Marcela Chlupová (později úspěšná herečka v gottwaldovském Divadle pracujících) za mého klavírního doprovodu ‚Dětské písničky‘, které jsem napsal na básničky Františka Hrubína (mimochodem jsem Hrubína žádal o povolení ke zhudebnění a on mi vůbec neodpověděl, na rozdíl od nějakého neznámého autora Ladislava Maršíka z Karlových Varů, jehož texty ‚Židle‘ a ‚Ukolébavka‘ jsem také v té době zhudebnil, stejně jako vtipné aforismy G. Apollinaira).“⁵

Steinmetzova druhá učitelka klavíru, Dagmar Kohoutová, byla přesvědčená o tom, že je její žák velmi talentovaný a že by se tedy měl věnovat hudbě, přičemž skladba by pro něj měla být tím nejlepším, co by mohl v životě dělat. Proto ho zavedla půldruhého roku před maturitou na JAMU za profesorem Theodorem Schaefrem a odbornými asistenty Ctíradem Kohoutkem a Miloslavem Ištvaném na jakési neoficiální talentové zkoušky. Tato tříčlenná komise si prohlédla některé Steinmetzovy skladatelské pokusy a tehdy Karlovi poradila, aby si ještě soukromým studiem doplnil znalosti z odborných „hudebních“ disciplín, k čemuž mu doporučili studenta skladby Aleše Hájka, který ho měl připravit na přijímací zkoušky na akademii. Tehdy se student Střední všeobecně vzdělávací školy připravoval nejen na maturitu, ale také na absolvování 2. cyklu Lidové školy umění z klavírní hry. Protože se však blížily také přijímací zkoušky na vysokou školu, viděl, že svůj záměr dobře se připravit na studium skladby asi nestihne. A tak si Karel Steinmetz podal přihlášku na brněnskou konzervatoř, na kterou byl přijat.

---

⁵ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

I na konzervatoři se student Steinmetz pokoušel komponovat. Ve druhém ročníku chodil na konzultace ze skladby k Bohuslavu Řehořovi. V období, kdy byl Karel Steinmetz studentem konzervatoře, se seznámil s Františkem Vachem, který ho přivedl do brněnského ochotnického divadelního souboru Bedřicha Václavka. Zde pak měl mladý konzervatorista na starosti hudební stránku inscenací a zkomponoval scénickou hudbu například k Shakespearovu *Večeru tříkrálovému*, Mrožkovým *Trosečnickům* či k dramatisaci Stendhalova románu *Kartouza parmská*.

Více se však v tomto období věnoval hraní v kapelách, například v kapele Drahoše Horsáka, Igora Vavrdy a v Junior-jazz-bandu, ale také komponování písniček pro studentský kabaretní soubor Reflektor. Tehdy měl známost s mladou studentkou medicíny, která byla ve třetím ročníku lékařské fakulty a trávila mnoho času ve studovně univerzitní knihovny. Aby jí byl na blízku, studoval v této knihovně s ní. Pročítal si *Hudební rozhledy*, nově vzniklé časopisy *Hudební věda* a pak i *Konfrontaci* a knížky, které u nás tehdy vycházely o soudobé hudbě – například Vysloužilovy *Hudobníky 20. století*, český překlad Herzfeldovy *Musica nova* i dva sborníky *Nové cesty hudby*.

V tu dobu si díky pročítání odborných publikací v knihovně uvědomil, že více tíhne k hudební teorii než k praktickému muzicírování. V tom jej také podpořil jeho kamarád z dětství Prokop Závodský, jehož otec Artur byl profesorem Filozofické fakulty brněnské univerzity, vedoucím katedry slovanských literatur, divadelní a filmové vědy. A tak se nakonec Steinmetz rozhodl, že půjde studovat hudební vědu, což kromě již zmiňovaného profesora Artura Závodského podpořil také muzikolog dr. Rudolf Pečman, který Karla dobře znal. Bydlel totiž v podnájmu u sourozenců Hloskových, dvou starých neprovdaných sester žijících v domácnosti spolu se svým bratrem. Byla to Steinmetzova přízeň. Jedna z pratet Hloskových, „teta Karla“, byla milovnicí hudby a navštěvovala téměř všechny brněnské kulturní akce a zvláště koncerty. A právě na ty brávala s sebou často i mladého Káju (jak

se mu tehdy v rodině říkalo). Pozdější prof. PhDr. Rudolf Pečman, DrSc., ve své publikaci *Z hlubin paměti* vzpomíná:

„... tak jsem se pokusil hledat podnájem. Měl jsem kupodivu štěstí. Na Gorkého ulici č. 48 jsem našel střechu nad hlavou v bytě obývaném dvěma starými sestrami spolu s jejich bratrem. Jeden pokoj byl volný. Přijali mě. Ty sestry byly staré panny, říkal jsem jim dámy Hloskovy, pan Hloska, daleko starší obou sester, byl ještě za Rakouska-Uherska policejním komisařem. Často jsme spolu hovořovali – a podívoval jsem se jeho širokým zájmům i jeho rozhledům, zejména v literatuře. Hloskovi byli spříznění se Steinmetzovými. Tatínek Steinmetz ke mně jednou poslal svého hochu Karla. Byl v útlém věku. Měl jsem namátkově zjistit, zda se hodí pro studium hudební vědy, kterému se chtěl věnovat. I promluvil jsem s ním, zjistil jeho zájmy i jeho rozhled po zamýšleném oboru a podal jsem otci Steinmetzovi kladné vyjádření. Kája Steinmetz byl přijat, vystudoval v Brně náš obor a zastával pak v hudebním životě důležité funkce. Byl ředitelem Pantonu, nyní je profesorem na Pedagogické fakultě v Olomouci, kde vede Katedru hudební výchovy. Stali jsme se upřímnými přáteli.“⁶

Podle pozdějšího Steinmetzova vyjádření se profesor Pečman ve svých vzpomínkách poněkud mýlil.⁷ V roce 1965 se Karel Steinmetz přihlásil na Filozofickou fakultu (pokud by nebyl přijat, pokračoval by v dalším ročníku Konzervatoře). Příjímací zkoušky byly úspěšné, a tak nastoupil v říjnu 1965

---

⁶ PEČMAN, R.: *Z hlubin paměti. Vzpomínky muzikologa*. Masarykova univerzita, Brno, 2007, s. 235–236. ISBN 978-80-210-4232-2.

⁷ „To, že Pečman bydlel u mých praroditelů a prastrýce, sourozenců Hloskových, je pravda. Nicméně Rudolf Pečman testoval mé hudební znalosti již v roce 1958, to mi bylo pouhých 13 let a tehdy jsem vůbec ještě nevěděl, že budu mít někdy zájem studovat muzikologii. Pečman mě na žádost rodičů zkoušel pouze z toho důvodu, aby se tak zjistilo, zda je u mě výraznější hudební nadání. Rodičům potom napsal vyjádření, že nadání u mě skutečně zjistil a že bych se měl dále věnovat hudbě.“ (Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011).

do prvního ročníku spolu s Petrem Vítámvásem, Evou Hyčkovou, Petrovou pozdější chotí, Vojtěchem Kyasem, Miroslavem Foretem, Milenou Václavíkovou, Helenou Janečkovou a Milenou Mülerovou na studium hudební vědy. Ta tehdy byla poprvé otevřena jako dvouoborové studium, společně s dalšími dvěma kolegy, Evou a Petrem, si jako druhý obor zvolil divadelní vědu. Tyto tři studenty, spolu s jejich dalším spolužákem Vojtěchem Kyasem, který měl v kombinaci k hudební vědě historii, si oblíbili mladší učitelé – odborní asistenti Rudolf Pečman a Jiří Fukač. Ti je přivedli k pravidelnému psaní kritik do brněnských redakcí deníků Rovnost, Práce, Mladá fronta, Lidová demokracie a Svobodné slovo.

Právě tehdy si mladý hudební kritik Karel Steinmetz uvědomil, že přece jen u něj převažují jiné hudební zájmy než je skladba. Proto raději zanechal skladatelských pokusů v oblasti tzv. vážné hudby a napsal později jen několik písniček. Tři z nich byly dokonce natočeny v rozhlase (dvě v Brně Erikem Knirschem s orchestrem Studio Brno a zpěvákem Milanem Horským /Nevím proč a Kam jet se má/ a jedna v Ostravě Ostravským rozhlasovým orchestrem ORO pod vedením Drahoslava Volejníka, zpíval Štývarův dětský sbor /Vánoční nálada/).

Ve třetím ročníku měl student Steinmetz spolu s kolegy kromě profesora Artura Závodského a dr. Zdeňka Srny také vyučující externisty – dr. Iva Osolsobě a dr. Bořivoje Srbu z brněnského Státního divadla. Ivo Osolsobě, dramaturg zpěvohry a autor několika knížek o estetice a muzikálu, Steinmetzovi navrhl, aby mu dělal lektora operety a byl jakýmsi „tiskovým mluvčím“ celého divadla. Mladý Karel s tím souhlasil a ředitel Barvík s ním později podepsal dohodu o provedení práce na sezonu 1967/1968 při mzdě 500 Kčs měsíčně.

Ve třetím ročníku studia hudební a divadelní vědy na FF UJEP v Brně si Steinmetz také vybral téma své diplomové práce na hudební vědě. Profesor Zdeněk Blažek, který v té době připravoval k vydání Janáčkovu hudebně-

teoretické dílo, mu navrhl, aby v diplomové práci srovnával, jak se Janáčkovy teoretické názory promítají do jeho kompoziční praxe, a to v jedné části díla – v tvorbě sborové. Tehdy Karel Steinmetz dostal stipendium Českého hudebního fondu na práci v Janáčkově muzeu. Zde měl přístup ke všem Janáčkovým rukopisům jak teoretických prací, tak sborových skladeb, ale i k ostatním pramenům a literatuře k tomuto skladateli. A tak se práce, kterou měl původně dokončit na jaře v roce 1970, rozrostla přes tři sta stran. Proto mu stanovený termín k dokončení diplomové práce *Janáčkova sborová tvorba z hlediska rytmu, metra a útvarnosti* nestačil. Dalším důvodem bylo to, že v tu dobu byl již zaměstnán na plný úvazek v brněnském rozhlasu. S kolegou Vojtěchem Kyasem tehdy udělali inventuru rozsáhlého notového archivu Československého rozhlasu v Brně.

Co se týče závěru studia Karla Steinmetze na Filozofické fakultě, je nutné připomenout ještě další dvě záležitosti, o kterých se při osobních rozhovorech Karel Steinmetz zmínil.⁸

Dvouoborové studium mělo jeden obor hlavní a v něm se psala diplomová práce (v případě profesora Steinmetze to byla hudební věda) a jeden vedlejší (divadelní věda; ta se končila ve čtvrtém ročníku státnicemi a kratší ročníkovou prací). Profesor Závodský Petrovi a Evě Vítámvásovým a také Karlu Steinmetzovi navrhl, ať na divadelní vědě nedělají krátkou ročníkovou práci, ale ať udělají rovnou druhou velkou diplomovou práci, samozřejmě až po dokončení velké práce na hudební vědě. Tím mohli mít absolvovány oba obory – hudební vědu a divadelní vědu – jako hlavní, zcela rovnocenné. Nabídku studenti přijali. Později se však ukázalo, že druhou velkou diplomovou práci je možné psát pouze při dálkovém studiu, které se mohlo povolit u mužů až po absolvované vojně. Díky Petrově „modré knížce“ se oběma Steinmetzovým kolegům Vítámvásovým (ti se později

---

⁸ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

nechali přejmenovat na Vítovy) podařilo studovat dálkově, jemu samému ovšem ne.

Další záležitost se týkala doktorátu. Diplomovou práci na hudební vědě student Karel Steinmetz úspěšně obhájil na podzim roku 1970. Práci poté ještě upravil a rozšířil a na doporučení profesora Blažka podal jako práci rigorózní na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Sám profesor Blažek posléze napsal na tuto práci vynikající posudek, profesor Robert Smetana připojil další a 1. července 1971 Karel Steinmetz úspěšně vykonal rigorózní zkoušky a novou verzi práce s pozměněným názvem obhájil jako práci disertační. Na promoci 17. 12. 1971 v Olomouci pak získal titul PhDr.

1.2 Zaměstnání v kulturních institucích (Ostrava, Praha)

V době doktorské promoce v prosinci 1971 už byl Karel Steinmetz na vojně v Přerově a hledal vhodné pracovní místo, na které by nastoupil po „příchodu do civilu“. Všichni Steinmetzovi kolegové usilovali o to, aby mohli zůstat v Brně, on se však po určitém váhání rozhodl jinak, neboť se mu „začalo něco rýsovat v Ostravě“.⁹ Zde se totiž ještě před válkou seznámil s několika významnými hudebními osobnostmi: Čestmírem Gregorem, Miroslavem Klegou, Janem Marcolem a Milanem Báchorkem. Vedoucí hudební redakce v ostravském rozhlasu Gregor, který musel z politických důvodů z rozhlasu v roce 1972 odejít, si Karla Steinmetze vytypoval jako svého nástupce; měl přitom ještě určité „páky“, jak obsazování místa, které musel sám opustit, účinně ovlivnit. Významné slovo v konkursní komisi totiž měli Gregorovi přátelé Josef Przebinda a Miloš Konvalinka.

Když byl Karel Steinmetz na jaře pozván do rozhlasu ke konkurzu na místo hudebního redaktora, zvítězil a mohl nastoupit od října 1972. Začátkem následujícího roku se oženil a založil rodinu (manželka Hana, nar.

---

⁹ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

1946, roz. Veselská, Mgr., učitelka; dcera Dana, nar. 1973, Ing., ekonomka; syn Martin, nar. 1978, elektroinženýr, oba dnes žijí v Praze, stejně jako vnučka Viktoria, dcera Martina a Veroniky Steinmetzových, nar. 15. 11. 2011).¹⁰

Karel Steinmetz uvádí,¹¹ že byl v rozhlase velmi spokojen, ale ředitel ostravské Janáčkovy filharmonie dr. Ivo Stolařík, který byl z politických důvodů z ředitelského místa sesazen a dělal dramaturga orchestru, se dozvěděl, že jeho nástupce – velmi solidní Josef Wierzgoń – má být asi po roce ve funkci ředitele vyměněn, neboť soudruzi potřebují někde umístit na ředitelskou pozici v kulturní instituci 1. tajemníka Obvodního výboru KSČ v Ostravě 1 Františka Konečného. Proto se dr. Stolařík rozhodl, že musí z filharmonie zmizet. Přemluvil Karla Steinmetze, aby nastoupil na jeho místo dramaturga Janáčkovy filharmonie Ostrava.¹² Tam pak také Steinmetz téměř tři roky bojoval s „ultra levičákem“ Konečným. Skončilo to Steinmetzovým odchodem na Krajské kulturní středisko. O tomto období se v publikaci *50 let Janáčkovy filharmonie Ostrava (1954–2004)*¹³ píše:

„ ... o doktoru Stolaříkovi jsme se již zmínili. Několik měsíců v roce 1975 ‚dramaturgoval‘ zároveň s nově nastupujícím doktorem Karlem Steinmetzem. Ten začal samostatně působit ve funkci dramaturga začátkem sezóny 1975–

---

¹⁰ TŘEŠTÍK, M. *Kdo je kdo. Osobnosti české současnosti*. Agentura Kdo je kdo, Praha, 2002, s. 611. ISBN 80-902586-9-7. 776.

¹¹ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

¹² Ivo Stolařík ve své knize pamětí *Život není fráze* na svoji tehdejší situaci ve filharmonii vzpomíná: *Funkci dramaturga jsem vykonával necelé dva roky. Zajišťoval jsem rozборы skladeb do koncertních programů, o koncertech jsem psal desítky a desítky obsáhlých článků do denního tisku, na zahraniční zájezdy orchestru, které jsem připravoval, jsem jezdit nesměl, publikovat pod svým jménem jsem také nemohl, připravil jsem jubilejní publikaci k dvacetiletému trvání filharmonie, z které však všechny moje texty musely být odstraněny, takže vyšla přepychová brožura takřka bez textu, jenom s obrázky a prázdnými plochami. Moje obsáhlejší články na téma dvacetiletí JFO však vyšly v ostravském denním tisku a v brněnském *Opus musicum* – ovšem jenom pod značkou. Připravoval jsem předání funkce dramaturga a archiváře svému nástupci dr. Karlu Steinmetzovi.* (STOLAŘÍK, I. *Život není fráze. Paměti*. Tilia, Šenov u Ostravy, 2002, s. 291).

¹³ MĚRKA, I. *50 let Janáčkovy filharmonie Ostrava (1954–2004)*, Ostrava, 2004.

1976. (...) V souladu s šéfdirigentem Trhlíkem se snažil soustavně prosazovat provádění soudobých českých skladeb (Jan Tausinger, Miroslav Klega, Čestmír Gregor, Ivan Řezáč) i pozoruhodných děl světových skladatelů (A. Schönberg: *Ten, který přežil Varšavu*, K. Penderecki: *Obětem Hirošimy*). Při tvorbě dramaturgických plánů ... podporoval jednak vyrovnanou dramaturgii, která by vyhovovala ostravskému publiku, jednak obohacováním repertoáru o výrazné skladby světových autorů hudby 19. a 20. století i hostováním mladých umělců, jako byli Vladislav Kozderka, Felix Slováček, Bohuslav Pavlas aj.¹⁴

V osvětové instituci, na Krajském kulturním středisku v Ostravě, kde v letech 1978-1980 působil ve funkci náměstka ředitele pro kulturně výchovnou činnost, ale nebyl příliš spokojen. Když mu pak zatelefonoval bývalý rozhlasový kolega, s nímž sdílel jednu kancelář v ostravské hudební redakci, dirigent Miloš Konvalinka (ten se pak stal nejprve šéfem olomoucké opery a pak šéfem opery Národního divadla v Praze a nakonec ředitelem hudebního vydavatelství Panton), s nabídkou místa šéfredaktora redakce hudebnin a knih o hudbě, Karel Steinmetz nabídku neodolal a téměř deset následujících let dojížděl do Prahy.

Jako šéfredaktor redakce hudební literatury měl možnost ovlivňovat ediční politiku Pantonu, vydavatelství Českého hudebního fondu v oblasti knih o hudbě a hudebnin. Nebylo to jednoduché, neboť roční ediční plány jednak procházely schvalováním Výboru Českého hudebního fondu, orgány Svazu českých skladatelů a koncertních umělců a Ministerstvem kultury České socialistické republiky, jednak byly limitovány i velmi nízkým přidělem papíru.¹⁵ Protože činnost Pantonu byla do značné míry dotována Českým

---

¹⁴ MĚRKA, I. *50 let Janáčkovy filharmonie Ostrava (1954–2004)*, Ostrava, 2004, s. 36–40.

¹⁵ Nakladatelství bylo limitováno velmi nízkým přidělem papíru a nemohlo vydávat ani úspěšné knižní tituly jako knihy pro děti s hudební tematikou (pohádky Kamila Bednáře či Václava Čtvrťka) nebo školy (např. Danielovy školy hry na zobcovou flétnu) v nákladu, jaký

18

hudebním fondem, který určoval, jakým směrem se bude ubírat ediční politika vydavatelství, nezbyval pro odpovědné pracovníky ani v oblasti hudební literatury příliš široký „manévrovací prostor“.¹⁶ Přesto vydávání not a knih o hudbě nebylo tak pod přímým tlakem stranických a státních orgánů, jako tomu bylo u šéfredaktoů gramoredakce Pantonu – pianisty Jiřího Maláska (do roku 1983) a pak dr. Jiřího Štilce staršího.

Ve vydávání hudebnin z tzv. vážné hudby měla své značné zastoupení česká soudobá tvorba symfonická, komorní i vokální (zde byly tradičně zastoupeny ediční řady „Partitury“, „Nová instrumentální tvorba“ a „Vokální tvorba“), pozornost však byla věnována i školám hry na různé hudební nástroje a instruktivní literatuře (edice „Pedagogicko-instruktivní tvorba“), z oblasti nonartificiální hudby to byla hlavně starší populární hudba a řady typu „Chvilka s akordeonem“, „Dechová hudba“ a podobně. Pro ediční činnost v oblasti hudebnin měl Steinmetz schopného spolupracovníka, skladatele Pavla Jeřábka, který pracoval ve funkci vedoucího redaktora. Steinmetz tak měl možnost se více věnovat knižní produkci. Zde se jasně profilovaly ediční řady monografií o současných skladatelích¹⁷ i odborných prací z oblasti muzikologie (Jaroslav Jiránek: *Muzikologické etudy a Eseje o romantismu*, Jiří Vysloužil: *Muzikologické rozpravy*, Jaroslav Volek: *Struktura a osobnosti hudby*, Jaroslav Smolka: *Fuga v české hudbě*, Jiří Fukač: *Mýtus a skutečnost hudby*). Z podnětu Steinmetze se začal realizovat velký projekt kritického vydávání novodobých edic základních českých a moravských písňových sbírek, z něhož se však realizovalo pouze vydání Erbenových *Prostonárodních českých*

---

by uspokojil poptávku hudební veřejnosti. Naopak do edičních plánů musely být zařazovány tituly, o které byl zájem pramalý.

¹⁶ Srovnej např. jeho článek K základním znakům ediční politiky 70. a 80. let v Pantonu (*Opus musicum*, 16, 1984, č. 1, s. 9–10).

¹⁷ V této řadě vyšla například vynikající monografie Jana Vičara *Václav Trojan* (Panton, Praha, 1986), či ještě dříve Vysloužilův *Alois Hába*, Bajerův *Emil Hlobil* apod.

lidových písní a říkadel. Bohužel sešlo i z plánů na vydání velké vědecké Janáčkovské monografie.¹⁸

Během práce v Pantonu Steinmetz dokončil externí aspiranturu na brněnské Katedře věd a umění, ale nepodařilo se mu přesídlit s rodinou do Prahy. Koncem 80. let si začal hledat jiné místo, blíže jeho ostravskému bydlišti. S novým ředitelem Pantonu prom. hist. Jaroslavem Hrabou se pak na začátku roku 1988 dohodl k ukončení své „pražské mise“ k 31. 12. 1988.

1.3 Vysokoškolský učitel (Olomouc, Ostrava)

Stálé místo na Moravě se Karlu Steinmetzovi podařilo najít až v červnu 1989, kdy byl přijat jako odborný asistent na Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci (vyučoval zde již od roku 1988, ovšem jen externě).¹⁹ Do Olomouce Karel Steinmetz dojíždí dodnes, už přes dvacet let (z toho přes polovinu tohoto období byl vedoucím katedry hudební výchovy). Jeho užším odborným zaměřením jsou dějiny české hudební kultury novější doby a hudební regionalistika.²⁰

Pro Katedru hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci se mu podařilo akreditovat doktorské studium v oboru Hudební teorie a pedagogika (pak byl předsedou oborové rady) a poté také získal pro Pedagogickou fakultu právo konat habilitace a profesorská řízení.

V Olomouci přivedl k titulu Ph.D čtyři studenty, a když k tomu připočteme školitelství dalších tří doktorandů tamtéž a vedení tří doktorů a dvou doktorandů v Ostravě (kam byl přizván nejprve taktéž jako externista,

---

¹⁸ Tu nakonec napsal a jako dvousvazkovou v londýnském nakladatelství Faber and Faber v letech 2006 a 2007 vydal TYRELL, J.: *Janáček: Years a Life I a II* (971 a 1074 stran).

¹⁹ Dostupné z WWW: http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=8748 [cit. 2012-02-18].

²⁰ Dostupné z WWW: <http://khv.upol.cz/pedagogove/Karel-Steinmetz> [cit. 2012-02-18].

od roku 2006 pak na nižší pracovní úvazek), je to již celá řádka studentů vedených v doktorském programu Hudební teorie a pedagogika.

Karel Steinmetz má také jako předseda habilitačních komisí jak v Olomouci, tak v Ostravě velké zásluhy na úspěšných habilitacích pěti docentů²¹ a jedno získání profesorského titulu na Ostravské univerzitě.²²

Do února 2011 byl předsedou Oborové rady oboru Hudební teorie a pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a členem obdobných oborových rad na Pedagogické fakultě Ostravské Univerzity v Ostravě a Masarykovy Univerzity v Brně, člen vědeckých rad Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Pedagogické fakulty Ostravské Univerzity.²³

V roce 2010 zavedlo ministerstvo školství jednak nová pravidla při garanci studijních programů a oborů, jednak tzv. registr docentů a profesorů. V důsledku toho byl profesoru Karlu Steinmetzovi v roce 2011 ukončen pracovní poměr na Univerzitě Palackého v Olomouci a v akademickém roce 2011/12 tam má jen dohodu o provedení práce, kterou však dále nehodlá prodlužovat.

„Bylo to tam moc fajn, ale když připočtu téměř desetileté dojíždění do Prahy k těm 23 olomouckým rokům, tak zjišťuji, že jsem polovinu svého dosavadního života za prací jen dojížděl. A už jsem z toho dost unaven. Ale

---

²¹ Doc. Vít Zouhar, doc. Stanislav Bohadlo, doc. Veronika Ševčíková, doc. Karol Medňanský, doc. Miroslav Dymon.

²² Dne 1. 2. 2012 byla jmenována profesorkou v oboru Hudební teorie a pedagogika prezidentem V. Klausem po úspěšném řízení na Ostravské univerzitě prof. Mgr. Art. Irena Medňanská, Ph.D.

²³ Dostupné z WWW: <http://khv.upol.cz/pedagogove/Karel-Steinmetz> [cit. 2012-02-18]. V současné době je členem Vědecké rady Ostravské univerzity a Vědecké rady Pedagogické fakulty této univerzity.

*do své sedmdesátky, která se přiblíží v roce 2015 bych chtěl ještě působit na ostravské Pedagogické fakultě, kde mám celý úvazek.*²⁴

Karel Steinmetz kromě toho, že byl vysokoškolským pedagogem, učil před tím také v sedmdesátých letech i na střední škole, ostravské konzervatoři, a to hudební formy. Zde se jednalo o individuální výuku skladatelů, dá se říci, že před větším kolektivem studentů stál až na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jelikož se jako student nečitelských oborů hudební věda a divadelní věda na Filozofické fakultě tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně nikdy nesetkal s žádným předmětem, který by se jakkoliv vztahoval k pedagogické činnosti, musel po nástupu na Pedagogickou fakultu v Olomouci absolvovat Kurz vysokoškolské pedagogiky na zdejší Katedře pedagogiky. Bylo to v roce 1991. V rámci tohoto čtyřsemestrálního kurzu, který navštěvovali všichni začínající vysokoškolští učitelé ze všech fakult Univerzity Palackého v Olomouci i z jiných vysokých škol (např. i z Ostravy), chodili všichni frekventatni kurzu spolu s vyučujícími hospitovat vzájemně do výuky na "mateřském pracovišti" každého ze zúčastněných. Karel Steinmetz vzpomíná,²⁵ jak jednou přišla řada na něj, aby předvedl svoji výuku v Dějinách hudby a v Rozboru skladeb. Tenkrát si dvouhodinovku obou seminářů velice dobře připravil a ta se hospitujícím opravdu líbila. Nicméně si mysl, že to byla i v pozdější době jeho jediná dobře připravená hodina. I dnes se přiznává, že nemá rád moderní prezentační techniky jako power point, které jsou v dnešní době běžným pomocníkem každého učitele. Ve vztahu ke své pedagogické činnosti odkazuje také na evaulační dotazníky, které předkládal každý rok studentům

---

²⁴ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 8. 12. 2011.

²⁵ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 1. 11. 2011.

za účelem zhodnocení jeho výuky. Po prostudování těchto dotazníků²⁶ lze vyvodit následující závěry.

(Pozn.: Vycházíme z 50 evaulačních dotazníků přibližně z let 2004–2008, kde je k dispozici bodová stupnice v rozmezí 1–5; známka 1 je maximální počet bodů, známka 5 minimální ohodnocení.)

První bod dotazníku – Přípravenost učitele na výuku – byl studenty hodnocen nejčastěji známkou 1, následovala známka 2.

Druhý bod dotazníku – Srozumitelnost výkladu, uspořádanost látky – byl studenty hodnocen nejčastěji známkou 3, následovala známka 2 (v deseti případech se vyskytla i známka 4).

Třetí bod dotazníku – Dodržování času výuky (pracovní kázeň vyučujícího) – byl studenty nejčastěji hodnocen známkou 1, následovala známka 2.

Čtvrtý bod dotazníku – Vztah vyučujícího ke studentům – byl hodnocen ve všech padesáti případech známkou 1.

Pátý bod dotazníku – Možnost konzultací s učitelem – byl ve většině případů hodnocen známkou 1, následovala známka 2 (pouze dvakrát).

Šestý bod dotazníku – Celkové hodnocení výuky – byl studenty hodnocen ve většině případů známkou 1, pouze třikrát se vyskytla známka 2.

Závěry: Pokud shrneme komentáře, náměty a připomínky, které studenti mohli napsat do spodní části dotazníku, obvykle se jejich výhrady vztahují k bodu 2 – Srozumitelnost výkladu, uspořádanost látky. Zde vytýkají časté odbíhání tématu, ztrátu souvislostí ve výkladu, nevhodnou uspořádanost výkladu. Navrhují lépe si promyslet osnovu vyučovací hodiny. Co naopak studenti ve většině komentářů vyzdvihují, je množství vědomostí vyučujícího,

---

²⁶ Dotazník – Evaulace učitelů studenty. Zapůjčeno ze soukromého archivu profesora Karla Steinmetze.

jeho odborná připravenost a pozitivní, přátelský přístup ke studentům. „Učitel je vždy připraven, má obrovské vědomosti, jen je škoda, že uspořádanost výkladu je horší, srozumitelnost dobrá.“²⁷

Pokud tedy shrneme veškeré informace z dotazníků, můžeme říci, že profesor Steinmetz je velice přátelský člověk, který má pozitivní vztah ke studentům, jeho vědomosti z oboru jsou opravdu velké, ne-li encyklopedické, problémem v jeho hodinách je někdy jen neuspořádanost učiva při jeho výkladu. Sám profesor Karel Steinmetz říká,²⁸ že je pro něj při výuce těžké dodržovat osnovu a strukturu hodiny, i když si ji předem třeba připraví. Navzdory tomu vždy učil velice rád a práce se studenty ho bavila. O jeho zálibení v pedagogické činnosti pojednává i článek – rozhovor Ludřka Zenkla k významnému Steinmetzovu jubileu – k jeho 60. narozeninám v časopise *Hudební výchova*.²⁹

Karel Steinmetz v něm hovoří o tom, že ač na vysoké škole studoval dva neučitelské obory a nezískal ono pedagogické „know-how“, uvědomoval si již od počátku své pedagogické kariéry, podobně jako jiní muzikologové, nutnost zvýšení úrovně naší hudební výchovy. Proto se i on vždy snažil přispět svými znalostmi a zkušenostmi muzikologa k rozvoji všeobecné hudební výchovy například větším přiblížením tvorby Leoše Janáčka studentům.³⁰ Na konstatování Ludřka Zenkla, že Steinmetzovo zaměření bylo více „ryze“ muzikologické než hudebně pedagogické, odpovídá, že ne tak úplně. Je totiž přesvědčen, že jeho kariéra před nástupem na Pedagogickou fakultu

---

²⁷ Dotazník – Evaulace učitelů studenty. Zapůjčeno ze soukromého archivu profesora Karla Steinmetze.

²⁸ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 1. 11. 2011.

²⁹ ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Karlem Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 66–67.

³⁰ ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Karlem Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 66.

Univerzity Palackého v Olomouci byla svým způsobem také spjata s hudební pedagogikou.

„Studium muzikologie na filozofických fakultách sice připravuje hudební historiky, teoretiky a estetiky, těch však není v institucích ryze vědeckého zaměření zase třeba tolik. Mnohem více je zapotřebí dramaturgů, rozhlasových a dalších redaktorů, hudebních publicistů, kritiků, pracovníků v agenturách a mnoha dalších kulturních zařízeních. A ti všichni jsou vlastně také svým způsobem hudební pedagogové (i když většinou bez „učitelského“ vzdělání), pracující nikoliv v intencionální, tedy institucionální hudební výchově hlavně ve školách, ale v tzv. funkcionální hudební výchově.“³¹

Sám profesor Steinmetz byl také takovýmto pedagogem vlastně ještě dříve, než nastoupil na Pedagogickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. O tom svědčí jeho působení v různých ostravských a pražských kulturních institucích (redaktor, dramaturg, atd.), přitom se ale snažil i tehdy vyvíjet muzikologickou činnost v podobě publikační činnosti pro rozmanité odborné a vědecké časopisy a účasti na muzikologických konferencích.

Steinmetz v rozhovoru hovoří také o svém působení na Katedře hudební výchovy v Olomouci a o úspěších, kterých se mu tam podařilo dosáhnout. Některé z nich již byly připomenuty na začátku této kapitoly.

„Období let 1993 až 2005, kdy jsem byl po Ladislavu Danielovi, Pavlu Klapilovi a Svatavě Střelcové v pořadí čtvrtým vedoucím tohoto olomouckého pracoviště od jeho vzniku před 45 lety, bylo pro školství vůbec a hudební

---

³¹ ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Karlem Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 66.

výchovu (zvláště pro jejich financování) dosti složité. Na začátku svého působení ve funkci jsem si stanovil tři hlavní úkoly:

1) při zachování dosavadní dobré kvality výuky zvýšit úroveň všeho, čím se pracoviště prezentuje v umělecké a vědecké činnosti jak pedagogů, tak i studentů (zvl. v publikační činnosti se olomoucká katedra teď může chlubit velmi dobrou kvalitou dvou řad sborníků a množstvím vydaných vědeckých monografií, CD a hudebnin);

2) katedru „omladit“ – po odchodu starších kolegů, kdy na pracoviště nastoupila nová generace – se věkový průměr členů katedry snížil hodně pod 50 let;

3) zajistit, aby se maximálně zlepšil kvalifikační růst pracovníků katedry – když jsem přišel do funkce, byli jsme s kolegou Klapilem jen dva docenti s vědeckou hodností. V současné době působí na katedře dva profesori, čtyři docenti, celkem z deseti odborných asistentů je šest s titulem PhD. A další tři doktorský program v současné době studují. S kvalifikačním růstem úzce souvisí i získání akreditace jednak doktorského studia v oboru Hudební teorie a pedagogika, jednak práva habilitací a profesorských řízení v našem oboru na olomoucké Pedagogické fakultě. Myslím, že tyto tři hlavní úkoly se mi podařilo beze zbytku splnit.³²

(Pozn.: Odpověď na otázku Lud'ka Zenkla: „Jak bilancuješ svou dosavadní éru a svůj profil uprostřed svého dosavadního rozvoje?“³³)

Na závěr této části bych si dovolila i já přispět svým názorem na Karla Steinmetze jako vysokoškolského učitele (ten se v mnohém shoduje i s vyjádřením jeho mladších kolegů, kteří si ho pamatují ještě ze svých

---

³² ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Karlem Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 67.

³³ ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Karlem Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 67.

studentských let):³⁴ Člověk v životě často a rád zapomíná – na některé věci a okamžiky, které se nám v něm udály, se ovšem zapomenout nedá. Mezi tyto „věci a okamžiky“ patří i hodiny pana profesora Steinmetze. Setkávala jsem se s ním pravidelně v hodinách evropské a později české hudby, musím však říci, že ona pravidelnost neznamenal nutně okamžitou konotaci pro slovo nuda. Jeho hodiny totiž nudné v žádném případě nebyly. Pomínou-li jeho encyklopedické znalosti, ač bych v této souvislosti pomíjet neměla, vykouzlí mi na tváři úsměv zejména vzpomínka na to, jak bývaly jeho hodiny naplněny humorem. Učivo se nám vždy snažil předat, jak nejlépe uměl, mnohdy látku zpestřil historkami ze soukromých životů skladatelů a právě tyto historky spolu s mírně chaotickým uspořádáním předávané látky (v dobrém slova smyslu) dokázaly vždy navodit příjemnou náladu nebo, chceme-li, dobré klima ve třídě. Myslím si, že jeho pedagogická činnost a vůbec pedagogický přístup byl svým způsobem velmi svérázný, ojedinělý. A v tom spočívala jeho originalita. Není totiž pravda, že jen učitel, který přísně dodržuje strukturu hodiny, je dobrý učitel. Dobrý učitel je ten, na kterého si i po letech s úsměvem vzpomeneme, popřípadě si vybavíme některou z jeho kuriózních historek. Vždyť jedině to nám po čase mnohdy v hlavě zůstává, veškerou probíranou látku tak jak tak zapomeneme. Někdy i spolu s tím člověkem (učitelem), který nám ji prezentoval a jehož projev byl jednotvárný. To o projevu Karla Steinmetze v žádném případě říci nemůžeme. Ten totiž nikdy jednotvárný nebyl, z čehož, když se nad tím hlouběji zamyslíme, vyplývá jakási jeho výlučnost a následná nesmazatelnost z naší paměti...

---

³⁴ Např. vyjádření dr. Gabriely Coufalové, tajemnice Katedry hudební výchovy PdF UP nebo dr. Jaromíra Synka, zástupce vedoucího téhož pracoviště v 5. kapitole na s. 56 a 57

2 HUDEBNÍ PUBLICISTA, KRITIK A ORGANIZÁTOR HUDEBNÍHO ŽIVOTA

2.1 Hudební publicista a kritik

Karel Steinmetz se hudební publicistice a kritice věnoval již od mládí. Chceme-li být konkrétnější, recenze a kritiky na knižní publikace, na koncerty či operní představení psal do denního i odborného tisku od roku 1967 pravidelně až do roku 2002, pak již jen zcela výjimečně (věnuje se spíše recenzím knih). Napsal přibližně 350 kritik a přes stovku publicistických článků. Vše začalo v druhém ročníku na vysoké škole, kde ho k pravidelnému psaní kritik a recenzí přivedli tehdy mladí učitelé, odborní asistenti Rudolf Pečman a Jiří Fukač. Od té doby začal postupně přispívat do brněnských redakcí deníků Mladá fronta, Rovnost, Práce, Lidová demokracie a Svobodné slovo. Nesmíme opomenout ani jeho přispívání do časopisu Opus musicum, kde začal psát nejprve do rubriky „Bibliografický glosář“ (od prvního vydaného čísla roku 1969) a později i kritiky a delší články. V této činnosti pokračoval i v Ostravě, kam ho zavedly jeho další životní cesty.

S Brnem je spojeno také jeho působení v brněnském Státním divadle, kde po domluvě s tehdejšími externími vyučujícími Filozofické fakulty a dramaturgem zpěvohry dr. Ivem Osolsobě vykonával od 3. ročníku funkci jakéhosi „tiskového mluvčího“. S tímto obdobím je spojeno jeho přispívání do časopisu Program, kam psal například články informující o premiérách či dělal rozhovory s herci divadla. Zde také publikoval svoji první významnější časopiseckou studii o dramaturgii brněnské opery za vedení Milana Sachse.

V Ostravě pak pokračovalo, jak již bylo řečeno, přispívání do časopisu Opus musicum, ale přidalo se i psaní recenzí, kritik a publicistických článků do jiných tiskovin. Jmenujme například Novou svobodu, Ostravský večerník a Ostravský kulturní zpravodaj (do roku 1975 Ostravský kulturní měsíčník). Jeho příspěvky v tomto časopise se týkaly například významných událostí v Ostravě a okolí na poli hudebního a hudebnědivadelního života, od kritik koncertů,

operních, operetních i baletních premiér v Ostravě, Opavě a Olomouci, festivalů, jako Janáčkův máj, Hudební současnost až po souhrnná hodnocení celých operních a operetních sezon. Z dalších celostátních periodik, do kterých z Ostravy pravidelně přispíval, můžeme jmenovat kromě zmíněného časopisu *Opus musicum* zvláště *Hudební rozhledy* a později *Hudební vědu*. Pro ostravský denní tisk napsal v 70.–90. letech téměř stovku kritik operních, operetních a baletních premiér (např. *Mrtvý dům* po 42 letech. *Ostravský večerník*, 30. 10. 1974; *Veronika* v Ostravě. *Moravské noviny*, č. 21, 16. 5. 1991; *Inscenace romantické pohádky plná pohody*. *Moravskoslezský den*, 22. 3. 1999 a mnoho dalších) a přes dvě stě kritik koncertů.

Steinmetzova kritická a publicistická činnost je skutečně velmi rozsáhlá. Na tomto místě uvedme alespoň výběr několika významných Steinmetzových recenzí knih a studií. Jednalo se například o recenze otištěné v časopise *Hudební věda*: Gregor, V.: *Obrozenská hudba na Moravě a ve Slezsku*. Praha 1983, *Hudební věda*, 23, 1986, č. 1, s. 78–79. ISSN 0018-7003; Gregor, V.: *Zdeněk Nejedlý a hudební výchova*. Ostrava 1979–1982. *Hudební věda*, 23, 1986, č. 1, s. 188–189. ISSN 0018-7003; Tichý, V.: *Úvod do studia hudební kinetiky. K systematice hudebního rytmu, metra a tempa*. Praha 1994. *Hudební věda*, 34, 1997, č. 4, s. 462–464. ISSN 0018-7003; Štědroň, M.: *L. Janáček a hudba 20. století (paralely, sondy, dokumenty)*. *Hudební věda*, 38, 2001, č. 1–2, s. 179–182. ISSN 0018-7003; Spurný, L.: *Heinrich Schenker - dávný neznámý (rec)*. *Hudební věda*, 38, 2001, č. 1–2, s. 182–183. ISSN 0018-7003. Recenze v dalších časopisech: *Tak jak to vlastně je? /Úvaha nad Malou encyklopedií hudby/*. *Kulturní měsíčník* 3, 1985, č. 4, s. 42–44; Zouhar, V.: *Hudební postmoderna? Německá debata na konci 20. století*. *Acta musicologica* 1, 2004, č. 3; Poledňák, I.: *Vášeň rozumu. Skladatel Jan Klusák – člověk, osobnost, tvůrce*. *Opus musicum*, 37, 2005, č. 3, s. 54. ISSN 00862-8505.

2.2 Organizátor hudebního života

Do této oblasti lze počítat Steinmetzovu činnost v různých organizacích, pracovních komisích a vydavatelských institucích (redakční činnost v Československém rozhlasu Ostrava, v Janáčkově filharmonii, zvláště podíl na znovuzaložení Společnosti Leoše Janáčka 3. 6. 1977 v Ostravě a hlavní impuls k založení tradice ostravských muzikologických konferencí tzv. Janáčkian) a zvláště pak na Krajském kulturním středisku, kde se hlavně organizačně uplatňoval na poli tzv. zájmové umělecké činnosti. Jako šéfredaktor redakce hudební literatury vydavatelství Českého hudebního fondu Panton se v 80. letech zasloužil o vydávání děl českých skladatelů a muzikologů, kteří stáli v době tzv. normalizace mimo oficiální svazové struktury.

Zde alespoň heslovitě shrneme Steinmetzovy činnosti spadající do této oblasti:

- a) členství v České hudební společnosti (1974–85 člen výboru a předseda ostravské krajské pobočky), 1974–90 člen Svazu českých skladatelů a koncertních umělců, pak Asociace hudebních umělců a vědců do osamostatnění České společnosti pro hudební vědu v roce 2001 (pak člen jejího ústředního výboru), člen výboru Společnosti Leoše Janáčka (po roce 2005 člen výboru Mezinárodní společnosti L. Janáčka se sídlem v Brně) a v 80. letech 20. století člen ústředního výboru a předseda krajské organizace České hudební společnosti atp. V 70. a 80. letech byl též členem poradních sborů Ústavu pro kulturně výchovnou činnost pro sborový zpěv a komorní a symfonickou hudbu.
- b) působení jako výkonný redaktor sborníků z ostravských konferencí *Janáčkiana* 1977, 1978/79, 1980, 1981, 1986, 1994, 1995, 1996, 2008 a 2010, sborníků *Hudební věda a výchova* 6, 7, 9, 10 (Acta Universitatis Palackianae Olomucensis 1993, 1996, 2003, 2006), *K problematice současných hudebně výchovných metod a koncepcí* (Olomouc 1997),

Olomoucké jarní muzikologické konference. Hudební analýza /druhy, metody, didaktické přístupy/ a Mezipředmětové vztahy disciplín učitelského studia hudební výchovy (Olomouc 2000) a Psychologické aspekty hudební výchovy – ontogeneze, diagnostika, muzikoterapie (Olomouc 2001), Hudební pedagogika – minulost, přítomnost, budoucnost (Olomouc 2004, spolu se S. Tesařem), Inovace v hudební pedagogice a výchově – K počtům Lea Kestenberga (1882–1962), (Olomouc 2008, spolu s Jitkou Černožorskou).

3 MUZIKOLOGICKÁ ČINNOST (JANÁČKOVSKÉ BĀDÁNÍ, HUDEBNĚTEORETICKÁ PROBLEMATIKA, HUDEBNÍ REGIONALISTIKA, LEXIKOGRAFIE)

Výběrový soupis Steinmetzových odborných muzikologických prací obsahuje kromě tří samostatných monografií a pěti knih, na jejichž vzniku se autorsky významně podílel, také přes 120 muzikologických statí a studií v časopisech a sbornících. Již od studentských let se živě zajímal o soudobou hudbu, zvláště českou, a z podnětů svých učitelů z brněnské hudební vědy na Filozofické fakultě pak také studoval život a dílo Leoše Janáčka, jehož rozhodně můžeme pokládat za klasika české hudby 20. století a skladatele, který pocházel z regionu, v němž se rodilý Brňan Steinmetz po vysokoškolských studiích usadil. A protože se jeho janáčkovské bádání (zvl. studium nápěvků, sčasovací teorie, modality ap.) úzce prolínalo s hudebně teoretickou i hudebně folkloristickou problematikou, Steinmetzův zájem záhy přešel jednak k těmto oblastem, jednak také ke studiu hudební kultury v regionu severovýchodní Moravy. Jako odchovanec brněnské muzikologické školy, na níž se pěstovala od dob V. Helferta, B. Štědrone, J. Vysloužila i J. Fukače hudební lexikografie (připomeňme zde např. vydání Pazdírkova hudebního slovníku naučného, dvoudílného Československého hudebního slovníku, Slovníku české hudební kultury i realizaci Českého hudebního slovníku osob a institucí), se také Steinmetz zcela logicky zapojil do práce na nových hudebnělexikografických projektech.³⁵

I když se jeho muzikologické zájmy formovaly, jak již bylo řečeno, v době studií, významnější Steinmetzovy publikace začaly vycházet až v době

---

³⁵ Jako šéfredaktor Pantonu se zasloužil o vydání slovníkové publikace *Čeští soudobí skladatelé*, do které napsal asi 20 hesel, v Ostravě pak spolupracoval s redakcí *Biografického slovníku Slezska a severní Moravy* a také *Kulturněhistorické encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy* (při 1. vydání této encyklopedie lektoroval celý rukopis a pro 2. vydání reviduje asi 50 hesel). Pak také přispěl 23 hesly do anglického lexikonu *The New Grove Dictionary*. V současné době je členem Redakčního kruhu *Českého hudebního slovníku osob a institucí*, který vydává Centrum hudební lexikografie při Ústavu hudební vědy FF Masarykovy univerzity v Brně.

jeho působení na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Vztahují se především k životu a dílu Leoše Janáčka a k významným hudebním osobnostem 20. století z Ostravska. Uvedme například *Artikulaci času v Janáčkově hudbě*,³⁶ dále pak monografii *Jan Šoupal, sbormistr, pedagog a člověk*³⁷ nebo jeho další knihu *Hukvaldská poéma Milana Báčorka, skladatele, sbormistra, pedagoga a člověka*.³⁸

Z knižních publikací, v nichž byl Karel Steinmetz jedním ze spoluautorů, uvedme například *Hudební kulturu na Ostravsku po roce 1945*,³⁹ jež vyšla ještě před jeho působením na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Tato kniha pak našla pokračování v nejnovějším díle, kde je Karel Steinmetz rovněž jedním z významných spoluautorů s třetinovým autorským podílem. Je to *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*.⁴⁰ Další dvě publikace, které vznikly ve spolupráci v širším kolektivu, byly věnovány 80. výročí dvou divadelních institucí *Almanach Národního divadla moravskoslezského 1919–1999*⁴¹ a *Moravské divadlo Olomouc 1920–2000*. Ve spolupráci s Karlem Boženkem a Janem Mazurkem napsal Steinmetz také knihu o významném ostravském muzikologovi a etnografovi s názvem *Ivo Stolařík, osobnost hudebního*

---

³⁶ STEINMETZ, K. *Artikulace času v Janáčkově hudbě. Příspěvek k analýze časově pohybových struktur Janáčkových děl a k využití těchto analýz v hudební praxi*. In *AUPO Fakulta pedagogica*, Univerzita Palackého, Olomouc, 1994, 96 s. ISBN 80-7067-342-7.

³⁷ STEINMETZ, K. *Jan Šoupal, sbormistr, pedagog a člověk*. Univerzita Palackého, Olomouc, 1997. ISBN 80-7067-770-8.

³⁸ STEINMETZ, K. *Hukvaldská poéma Milana Báčorka, skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka*. Montanex, Ostrava, 2004. ISBN 80-7225-128-7.

³⁹ GREGOR, V. - STEINMETZ, K. (eds.) *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*. Profil, Ostrava, 1984.

⁴⁰ MAZUREK, J., STEINMETZ, K. a kol.: *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*. Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, Ostrava, 2010. ISBN 978-80-7368-776-2.

⁴¹ ŠTEFANIDES, J. (ed.) *Almanach Národního divadla Moravskoslezského 1919–1999*. Národní divadlo Moravskoslezské, Ostrava, 1999.

Ostravska.⁴² Ovšem kromě zmíněných knižních titulů vytvořil Steinmetz během posledních čtyřiceti let větší počet vědeckých studií a statí i slovníkových hesel do hudebních encyklopedií.⁴³ Jeho odborný hudebněvědecký zájem směřoval do čtyř oblastí, kterým se pak celoživotně věnoval. Představíme je v následujících kapitolách.

3.1 Janáčkovské bádání

Steinmetzův vědecký zájem byl od dob jeho studií soustředěn na život a dílo Leoše Janáčka. Mnoho statí vzniklo v souvislosti s řešením otázky, jak se Janáčkovy teoretické názory na hudbu a její rytmus (tzv. Janáčkovu „sčasování“) promítaly do jeho vlastní tvorby a zda (a jakým způsobem) ji ovlivnilo skladatelovo studium nápěvků mluvy a metroritmické stránky hudby i celkovou proměnu Janáčkovu kompozičního slohu. Touto problematikou se začal Karel Steinmetz zabývat již v době studií v souvislosti se svou diplomovou prací a popud k tomu mu dal vedoucí této práce – hudební teoretik a skladatel profesor Zdeněk Blažek. Ten upozornil mladého badatele na zcela neznámé rukopisné i některé publikované Janáčkovy teoretické práce o sčasování.⁴⁴ Steinmetz se tedy důkladně seznámil s Janáčkovými teoretickými názory na rytmus, ale musel prostudovat i další hudebně teoretickou literaturu o rytmu, metru, tempu a agogice v hudbě obecně. Na Janáčkově sborové tvorbě pak zkoumal, jak jeho teoretické názory ovlivňovaly podobu jím tvořených mužských, ženských i smíšených sborů. Výsledky zkoumání shrnuté v disertaci *Janáčkovu světská sborová tvorba*

---

⁴² STEINMETZ, K., BOŽENEK, K., MAZUREK, J. *Ivo Stolařík, Osobnost hudebního Ostravska*. Ostrava, 2006. ISBN 80-7225-229-1.

⁴³ STEINMETZ, K., BEK, M., MACEK, P. (eds.) *Český hudební slovník osob a institucí*. Masarykova univerzita, Brno, dostupný na WWW: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník>. [cit. 2012-02-18].

⁴⁴ *Základy hudebního sčasování*, rukopis uložený v Ústavu dějin hudby Moravského muzea; Můj názor o sčasování (rytmu). *Hlídka*, 24, 1907; Rytmika (sčasování) v lidové písni. *Hlídka*, 26, 1909 a další.

z hlediska rytmu, metra a útvornosti (Olomouc 1971) pak publikoval koncem 70. let v Časopise Slezského muzea a v Hudebních rozhledech a referoval o nich na muzikologických konferencích jak v Ostravě na Janáčkianech 1978, tak na mezinárodním hudebněvědeckém kolokviu v Brně.⁴⁵ Následovaly studie, v nichž Karel Steinmetz věnoval pozornost časové artikulaci Janáčkovy hudby,⁴⁶ jež pak vrcholila v kandidátské disertaci a následném habilitačním spise⁴⁷ a následně v publikaci *Artikulace času v Janáčkově hudbě* (Olomouc, 1994). Věnoval se však také fonetickým či fonologickým aspektům Janáčkovy zhudebňování slova nebo literárnímu dílu jakožto inspiraci některých

---

⁴⁵ Vliv některých slezských fenoménů na utváření Janáčkovy kompozičního stylu sborového. In *Časopis Slezského muzea*, série B, 1978, roč. 27, s. 134–145; Rytmometrická složka v Janáčkových sborech. In *Hudební rozhledy*, 1978, roč. 31, č. 3 a 4, s. 137–139, 228–230; Podíl některých slezských fenoménů při formování Janáčkovy zralé kompoziční techniky sborové. In *Janáčkiana '78 a '79*. Ostrava: KKS, 1980, s. 62–70; "Janáčkovy názory o sčasování" a jejich uplatnění ve skladatelově kompoziční praxi. In *L. Janáček ac tempora nostra*. ČHF, Brno, 1983, s. 195–202.

⁴⁶ Srov. např. stati: "Janáčkovy názory o sčasování" a jejich uplatnění ve skladatelově kompoziční praxi. In *L. Janáček ac tempora nostra*. ČHF, Brno, 1983, s. 195–202; Aditivní a multiplikativní princip metrorytmiky v Janáčkových sborech. In *Čas v hudbě*, SČSKU, Praha, 1984, s. 77–62; Janáčkův názor o sčasování (rytmu). In *Hudební věda*, 1997, roč. 34, č. 1, s. 100–115; Analýza časové artikulace Janáčkovy hudby a její možné využití při výuce na vysokých školách univerzitního typu. In *Živá hudba*, roč. 11, řada pedagogická č.1, s. 69–78; K problematice zápisu rytmu, metra a tempa v Souborném kritickém vydání děl L. Janáčka. In *Kritické edice hudebních památek*, Olomouc: Vyd. UP, 1996, s. 111–122; Leoš Janáček jako učitel hudební teorie. In *Musica viva in schola XIII*. Masarykova univerzita, PedF, Brno, 1997, s. 116–120; Janáčkovy pojetí metriky a rytmiky přednášené na brněnské varhanické škole. In *Venia docendi*. PdF UP, Olomouc, 1994, s. 14; Leoš Janáček jako učitel hudební teorie. In *Musica viva in schola XIII*. Masarykova univerzita, PedF, Brno, 1997, s. 116–120; "Sčasování" v Janáčkově klavírní tvorbě. In *Muzikologický sborník Asociace českých hudebníků*. Ostrava, 1993, s. 83–109; Analytické sondy do artikulace hudebního času Janáčkových skladeb. Úvod k opeře *Z mrtvého domu* a mužský sbor *Potulný šílenec*. In *AUPO Hudební věda a výchova 6, Musica IV*, UP, Olomouc, 1993, s. 82–119; K Janáčkovy pojetí metra a rytmu z doby působení na varhanické škole. In *Opus musicum*, 1993, roč. 25, č. 79–83; Metrorytmičká stránka vztahu textu a hudby v Janáčkových sborech. In *Hudba a literatura*. Frýdek-Místek: Okresní vlastivědné muzeum, 1983, s. 107–110; Literární dílo jako inspirace Janáčkových instrumentálních skladeb s programem. In *AUPO, Hudební věda a výchova 7, Musica V*. Ostrava: Vyd. UP, Olomouc, 1996, s. 13–29; Janáček jako učitel a dnešní vztah budoucích učitelů k Janáčkovy. In *Dějiny hudební výchovy (koncepty, osobnosti, instituce)*, Montanex, Ostrava, 1996, s. 41–47; Vztah budoucích učitelů k hudbě Leoše Janáčka. In *Hudba a její posluchači*. KHK PedF ZČU, Plzeň, 1997, s. 95–102.

⁴⁷ *K problematice časové artikulace hudby*. Kandidátská disertace, FF MU, Brno, 1986; *Janáčkovy inovace v oblasti časové artikulace hudby*. Habilitační práce, FF UP, Olomouc, 1992.

Janáčkových instrumentálních skladeb s programem⁴⁸ (ty by jistě stály za pozornost nejednoho bohemisty, pokud možno hudebně vzdělaného). V souvislosti s kritickým vydáním partitury Janáčkovy symfonické básně *Balada blanická* se v několika statích věnoval více aspektům tohoto díla v rovině analytické, historické, hudebněfilologické, pedagogické i interpretační.⁴⁹ Když k tomu připočteme další studie, můžeme konstatovat, že co do kvantity janáčkovských prací tato problematika v jeho díle převažuje.

3.2 Hudebněteoretická problematika

Janáčkovské bádání bylo u Steinmetze úzce spojeno s hudebněteoretickou problematikou. Právě Janáčkovy hudebně teoretické názory na hudební sčasování pak dále rozvinul i v obecnější rovině v některých

---

⁴⁸ Fonologické, fonetické a sémantické aspekty Janáčkovy zhudebňování slova. Příspěvek k objasnění příčin slohové proměny v tvorbě L. Janáčka. In *Janáčkiana 89*, KKS, Ostrava, 1990, s. 74–82; Fonetický přístup L. Janáčka ke zhudebňování slova a jeho vliv na stylovou proměnu skladatelské tvorby. In *AUPO - Hudební věda a výchova 5*, SPN, Praha, 1990, s. 169–180; Zu literarischen Inspirationen der Programmwerke L. Janáčeks. In *Musikwissenschaftlichen Kolloquien der Internationalen Musikfestspiele in Brno*, Bd. 28/29, MU, Brno, 1998, s. 149–156; Janáčkovy „nápěvky mluvy“ z odstupe jednoho století. In *Psychotrofon 1*. VUP, Olomouc, 2000, s. 83–88; Analýza kinetické složky Janáčkovy kantáty *Na Soláni čarták*. In *Olomoucké jarní muzikologické konference*. UP, Olomouc, 2000, s. 39–44; Janáčkovy nápěvky mluvy z odstupe jednoho století. In *Miscellanea z výročních konferencí 1999 a 2000*. Česká společnost pro hudební vědu, Praha, 2001, s. 38–47.

⁴⁹ Souborné kritické vydání děl L. Janáčka - 8. svazek řady D: *Balada blanická*. Editio Janáček, Brno, 2003. ISMN M-66051 (spolu s Milošem Štědroněm, sr.). Kritické vydání partitury Janáčkovy *Balady blanické*. Několik poznámek k hudebně filologické problematice. In *AUPO, Hudební věda a výchova 9, Musica VII*. Univerzita Palackého, Olomouc, 2003, s. 59–70; Strukturální a sémantická analýza Janáčkovy *Balady blanické*. In *Hudební věda*, 1996, roč. 33, č. 4, s. 299–318; K problematice notového zápisu v kritickém vydání partitury Janáčkovy *Balady blanické*. In *Kritické edice hudebních památek II*. UP, Olomouc, 1998, s. 94–104; Role některých bývalých žáků z Varhanické školy v tzv. "Janáčkově případu". In *Opus musicum*, 1998, roč. 30, č. 4/5, s. 156–161; Janáčkův případ. In *Sborník z konference L. Janáček, jeho žáci, spolupracovníci a přátelé*, Janáčkiana 98. OU, Ostrava, 1999, s. 75–81; Janáčkovy *Balada blanická*. O díle a době jeho vzniku. In *AUPO, Hudební věda a výchova 8, Musica VI*. UP, Olomouc, 2000, s. 9–16; K problematice notového zápisu v kritickém vydání partitury Janáčkovy *Balady blanické*. In *Kritické edice hudebních památek II*. UP, Olomouc, 1998, s. 100–110; Jak přiblížit studentům gymnázií Janáčkovu *Baladu blanickou*? In *Hudba Leoše Janáčka ve škole*. Sborník z konference Janáčkiana 1997. Ostrava, 1998, s. 56–62.

„nejanáčkovských“ pracích.⁵⁰ Jeho zájem byl soustředěn také na oblast modální melodiky a harmonie (flexibilní diatonika a zahušťující tóny v akordice).⁵¹ Ze studií, které se vztahují k dalším hudebněteoretickým otázkám, uveďme například: Několik poznámek k enharmonickým záměnám v kritickém vydání Janáčkových Hradčanských písniček. In *AUPO, Facultas Philosophica Musicologica Olomucensia IX*; editor Lenka Křupková. Univerzita Palackého, Olomouc, 2007, s. 193–199; Zdeněk Blažek jako hudební teoretik. In *Musicologia Brunensis*. Koniasch Latin Press, Praha, 2005, s. 91–100; K Blažkovu pojetí dvojsměrné alterace. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia 55*, H 41, Masarykova univerzita, Brno, 2007, s. 187–192; Hat sich Zdeněk Blažek in einem Irrtum befunden? Einige Bemerkungen zum theoretischen Erfassen der Doppelalteration – *AUPO, Facultas Philosophica Musicologica Olomucensia VIII*. Univerzita Palackého, Olomouc, 2006, s. 61–68.

3.3 Hudební regionalistika⁵²

V souvislosti s regionální hudební problematikou, se nejvýznamnějším bodem Steinmetzova soustředěného zájmu stala hudební kultura Ostravska. V menším měřítku se pak zaměřoval také na hudební kulturu Olomouce, což

---

⁵⁰ Uveďme například následující stati: Prostředky časové artikulace hudby. *Hudební věda*, 1988, roč. 23, č. 2, s. 150–172; Esej o hudebním čase. In *AUPO, Hudební věda a výchova 7, Musica V*. UP, Olomouc, 2000, s. 53–56; Pohyb, čas a prostor v hudbě. *E–Pedagogium*, 1, 2002, č. 1, s. 64–76.

⁵¹ Z rozhovorů s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 1. 11. 2011.

⁵² Podle Českého hudebního slovníku je hudební regionalistika jednou ze subdisciplín, související jednak s hudební historiografií, sociologií i folkloristikou. K tomu srov. i Steinmetzovu stať *Od vlastivědy kvlastní vědě. O historii a současnosti hudebně regionalistického bádání, zvl. na Moravě a ve Slezsku*. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia 58*, Brno, 2009 1–2, s. 181–190. ISSN 1212-0391 i úvod k práci MAZUREK, J., STEINMETZ, K. a kol. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti* Ostravská univerzita, Ostrava, 2010. ISBN 978-80-7368-776-2.

bylo dáno jeho působením na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

K velkému zájmu o hudební kulturu Ostravska se Karel Steinmetz dostal díky svému přesídlení do tohoto Janáčkova kraje, konkrétně do Ostravy, z čehož vznikl i jeho prvotní zájem o regionální problematiku vůbec. Karla Steinmetze si tento kraj doslova získal. Jestliže chceme blíže připomenout jeho práci v tomto regionu, je vhodné zmínit například jeho práci v komisi hudebních vědců a hudebních kritiků a publicistů Svazu českých skladatelů a koncertních umělců – Tvůrčího centra Ostrava,⁵³ z čehož pramenil jeho zájem o skladatele, interprety či muzikology Ostravska.

S Ostravou je spjato také Steinmetzovo působení v kulturních institucích: v Československém rozhlasu Ostrava a Janáčkově filharmonii Ostrava. Za připomenutí také stojí jeho krátké externí působení na Janáčkově konzervatoři v Ostravě (1975–76, výuka hudebních forem) a dále působení na katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Ostravské univerzity (kde vyučuje od roku 1994, nejdříve externě, dnes již na plný úvazek).⁵⁴

Významným počinem spjatým s tímto regionem ve vztahu k jeho práci je pak zejména vznik dvou významných publikací, které mapují dějiny tohoto území – Karel Steinmetz byl jejich iniciátorem. Jsou to publikace *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*⁵⁵ a pak zvláště publikace *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*.⁵⁶ O těchto dvou publikacích

---

⁵³ *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy II*. Ústav pro regionální studia Ostravské univerzity, Ostrava, s. 293.

⁵⁴ Dostupné z WWW:
http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=87 [cit. 2012-02-18].

⁵⁵ GREGOR, V. – STEINMETZ, K. a kol. *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*. Profil, Ostrava, 1984.

⁵⁶ STEINMETZ, K. – MAZUREK, J. – ADÁMKOVÁ, H. a kol. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*. Ostravská univerzita, Ostrava, 2010. ISBN 978-80-7368-776-2.

pojednáme ve 4. kapitole podrobněji, stejně jako o dalších knižních monografiích o významných umělcích a hudebních vědcích z Ostravska *Jan Šoupal, sbormistr, pedagog a člověk* (Olomouc, 1999), *Hukvaldská poéma Milana Báchorka, skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka* (Ostrava, 2004) a *Ivo Stolařík – osobnost hudebního Ostravska* (Ostrava, 2006).⁵⁷ Těmto monografiím však předcházely četné přípravné časopisecké studie či stati ve sbornících, ale také i slovníková hesla. Vedle tří osobností – J. Šoupala, M. Báchorka, I. Stolaříka – věnoval Steinmetz pozornost dalším skladatelům a interpretům z Ostravska⁵⁸ i zdejšími hudebními institucím.⁵⁹

3.4 Lexikografie

Muzikolog Karel Steinmetz je rovněž autorem mnoha hesel v několika významných hudebních slovnících. Nejprve to byl slovník českých skladatelů, o jehož vydání se zasadil coby šéfredaktor nakladatelství Panton a který redigovala Alena Martínková; vyšel pod názvem *Čeští skladatelé současnosti* (Praha, 1985) a Steinmetz do něj napsal dvě desítky hesel. Začátkem 90. let minulého století vypracoval pro Grantovou agenturu České republiky projekt *Slovník hudebníků severní Moravy a „českého“ Slezska*, který se bohužel nerealizoval (mimo jiné i proto, že agentura udělila grant na vydání *Biografického slovníku Slezska a severní Moravy* Ostravské univerzitě a pak i Masarykově univerzitě na začátek vydávání *Českého hudebního slovníku osob a institucí*). Řešitelé obou projektů, kterým GAČR grant udělil, profesori Milan

---

⁵⁷ Na knize o I. Stolaříkovi Steinmetz spolupracoval s Karlem Boženkem a Janem Mazurkem.

⁵⁸ Zde uvedme například skladatele Miroslava Klegu, Čestmíra Gregora, Jaromíra Podešvu, ale též interprety, muzikology a hudební pedagogy Otakara Trhlíka, Jana Hališku, Lud'ka Zenkla, Ladislava Daniela a další.

⁵⁹ Sem můžeme zahrnout vedle Janáčkovy filharmonie Ostrava a Národního divadla moravskoslezského i třeba Moravské divadlo v Olomouci a další olomoucké instituce v souvislosti s prací na dvousvazkové kolektivní monografii *Dějiny Olomouce* (Olomouc, 2009).

Myška a Lumír Dokoupil i Jiří Fukač, doc. Mikuláš Bek a PhDr. Petr Macek vyzvali pak Karla Steinmetze k úzké spolupráci (ostravský Biografický slovník SSM jako spolupracovníka, brněnský ČHSOI do Redakčního kruhu a autora hesel hudebníků z Ostravska). Do Biografického slovníku, který vycházel v Ostravě v letech 1993–2011, přispěl pak Steinmetz větším počtem hesel hudebníků z tohoto regionu, stejně jako do *Českého hudebního slovníku osob a institucí*. Velmi prestižní byla jeho autorská spolupráce na novém vydání nejvýznamnější světové hudební encyklopedie *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, jejímž hlavním vědeckým redaktorem byl John Tyrrell.⁶⁰

Jak jsme měli možnost se přesvědčit, je Steinmetzovo pole vědeckých zájmů skutečně široké. Jeho záslužné činy lze v případě muzikologické a lexikografické práce spatřovat nejen ve vědecké expresivitě předkládaných pojmů, ale například i ve snaze o obecnou popularizaci dosud nezpracované hudební problematiky a o její předání příjemcům v zestručněné podobě. Takto zpracovaný materiál se pak stává snadno dostupným nejen lidem znalým v oblasti hudební problematiky, ale i těm, kteří se o hudbu zajímají pouze okrajově a chtějí si snadno přístupnou cestou rozšířit své kulturní povědomí. V neposlední řadě jsou jeho publikace i hesla v hudebních slovnících výraznou pomůckou pedagogů, kteří při přemíře povinností vyhledávají takové prameny či materiály, které jim pomáhají k rychlému zorientování se v problematice

---

⁶⁰ V roce 1966 obdržel tento anglický badatel stipendium Českého hudebního fondu na práci o Janáčkově v brněnském „Janáčkově archivu“. Karel Steinmetz tehdy končil první ročník vysoké školy a byl pověřen profesorem Vysloužilem, aby se o tohoto Johna Tyrrella staral po dobu, kdy bude pobývat v tehdejší Československu (viz rozhovory s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 1. 11. 2011). „John Tyrrell, který v současné době působí na univerzitě v Cardiffu a obdržel dva čestné doktoráty z Masarykovy univerzity i Janáčkovy akademie múzických umění, je významným janáčkologem a znalcem naší hudby“ – píše Rudolf Pečman ve svých vzpomínkách „Z hlubin paměti“. Jako hlavní vědecký redaktor nejnovějšího vydání *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* (první vydání vyšlo v roce 1980 a mělo 20 svazků – to však editoval S. Sadie, nové rozšířené vydání potom v roce 2001 a má 27 svazků) je v této významné hudební encyklopedii také on sám autorem velkého hesla „Janáček, Leoš“, které má zhruba 20 sloupců a v němž cituje také Steinmetzovy janáčkovské práce. John Tyrrell v nedávné době vydal dvousvazkovou monografii *Leoš Janáček: Yars of a Life* (London, 2006 a 2007) o více než 2000 stranách.

vyučované látky a také k bezprostřednímu obohacení jejich obecně kulturních
rozhledů.

4 KNIŽNÍ PUBLIKACE KARLA STEINMETZE

4.1. Artikulace času v Janáčkově hudbě

Již z celého názvu první autorovy knihy *Artikulace času v Janáčkově hudbě. Příspěvek k analýze časově pohybových struktur Janáčkových děl a k využití těchto analýz v hudební praxi*, kterou vydalo v roce 1994 Vydavatelství UP v Olomouci v ediční řadě Series monographica, je patrné, že se jedná o ryze vědeckou práci. V podstatě je to poněkud rozšířený Steinmetzův habilitační spis, jež předložil při svém docentském řízení na brněnské Masarykově univerzitě v roce 1992.

Jak píše autor v úvodu: „práci jsme rozčlenili do čtyř kapitol a závěrečného shrnutí, které přináší stručný výčet a charakteristiku Janáčkových inovací v oblasti časové artikulace hudby.“⁶¹ V první kapitole nazvané *Osobitý přístup Leoše Janáčka ke zhudebňování českého slova a jeho vliv na časovou artikulaci skladatelovy hudby* chceme připomenout některé estetické a hudebně teoretické aspekty Janáčkovy myšlení, jež způsobily stylový přelom v jeho tvorbě. Kapitola druhá obsahuje analytické sondy do vybraných vokálních skladeb (jedná se výhradně o mužské sbory a capella), průběh časové artikulace vokálně instrumentálních děl (některé úseky Janáčkových oper a kantát) je analyzován v kapitole třetí a konečně v části čtvrté se věnujeme rozboru časově pohybových struktur v některých kompozicích instrumentálních, tedy ve skladbách komorních a symfonických.⁶² Pátá kapitola pak přináší hutně formulované poznatky z analýz a jejich využití v hudební praxi. Již při vydávání této vědecké monografie byl rukopis

---

⁶¹ Ve „Slovníčku odborných termínů“, který je v publikaci na stranách 89 a 90, autor vysvětluje, jak chápe „artikulaci času v hudbě“ nebo též „časovou artikulaci hudby“: je to „... nadřazený pojem postihující práci s hudebním časem v oblasti tónových délek, dynamických přízvuků a výškových i barevných důrazů, tj. v oblasti rytmu, metra, tempa, hybnosti, agogických změn a podobně...“.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 11–12.

oponován a doporučen do tisku třemi recenzenty: prof. PhDr. Jaroslavem Jiránkem, DrSc., prof. PhDr. Milošem Štědroněm, CSc., a prof. Dr. Johnem Tyrrellem tehdy z University of Nottingham. Kladný ohlas práce pak vzbudila u dalších recenzentů v zahraničním i domácím odborném tisku (USA – M. Beckerman, Švýcarsko – J. Knaus, Polsko – M. Diadek, u nás J. Havlík v Hudební vědě, M. Štědroň v Opus musicum apod.).

4.2 Jan Šoupal sbormistr, pedagog a člověk

Monografie Jan Šoupal sbormistr, pedagog a člověk vyšla v roce 1997 ve vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci. Pojednává o životě Jana Šoupala, o jeho významné činnosti sbormistrovské i pedagogické.

Jan Šoupal byl významný český sbormistr, který stál téměř třicet let v čele Pěveckého sdružení moravských učitelů (PSMU). Kromě tohoto sboru působil také v několika dalších sborových tělesech, například ve Vyškově, v Bratislavě, Ostravě či Opavě. Působení ve vyškovském sboru, složeném převážně z vyškovských nadšenců a pojmenovaném jako Volné pěvecké sdružení (1919), bylo pro Šoupala významné zejména proto, že Vyškov byl městem, kde se 21. 10. 1892 narodil. Za druhé nejvýznamnější město v životě Jana Šoupala můžeme považovat hlavně Ostravu, kam v roce 1932 přesídlil i s celou rodinou, jelikož zde našel lepší možnosti profesního uplatnění. Působil na zdejších školách jako učitel hudby a hudební výchovy mj. na slezskoostravském učitelském ústavu, gymnáziích a později i na ostravské konzervatoři a samozřejmě také jako sbormistr; Pěvecké sdružení moravských učitelů má v tomto městě od dob Šoupalových do dneška své hlavní sídlo. V Ostravě také Jan Šoupal v roce 1964 zemřel.

Monografie, rozdělená do šesti přehledných kapitol, mapuje celý Šoupalův život a zaměřuje se zejména na jeho činnost sbormistrovskou. Steinmetz byl při práci odkázán výhradně na práci s prameny (ty však nebyly dosud systematicky roztríděny a nacházely se na mnoha rozličných místech), ale i s literaturou, která o této osobnosti byla dosud napsána. V úvodní

kapitole proto autor nabízí pokus o rozdělení těchto pramenů do určitého systému, což byl úkol nesnadný, se kterým se však autor velmi dobře vypořádal. Ve zmíněné kapitole je uvedena podrobná bibliografie všech dosud publikovaných článků, studií, slovníkových hesel atd., které se vztahují k osobnosti sbormistra Jana Šoupala.

V dalších kapitolách je chronologicky pojednáno o Šoupalově životě a jeho práci. Konkrétně je zde přiblížena návaznost Šoupalova sbormistrovského umění na pojetí Vachovo a kromě této návaznosti jsou zde ozřejměny i odlišnosti ve sbormistrovském slohu obou umělců. Pro mladého umělce je ostatně přirozené, že jeho práce vychází z pojetí někoho jiného, aby se pak „vybrousila“ do jiné, originální podoby. Nejinak tomu bylo u Jana Šoupala.

Zajímavý moment v knížce můžeme spatřovat v kapitole třetí, kde je připomínán sbormistrův absolutní sluch. Tato dispozice v jistém smyslu negativně ovlivňovala Šoupalův život, nebo, chceme-li, i fungování Pěveckého sdružení moravských učitelů (PSMU). Šoupal totiž nesnesl, když při interpretaci skladby sborem uslyšel intonační nedostatky. To mu způsobovalo velmi nepříjemné pocity. Po zpěvácích proto vyžadoval, aby se takovýmto nedostatkům vyvarovali. To mohlo být pro jejich členy do jisté míry frustrující. Naopak pozitivum této Šoupalovy dispozice můžeme spatřovat v tom, že takový „dokonalý“ interpretační styl musel mít jistě osobitý nádech, který jím vedenému sboru zajišťoval výlučnost a originalitu mezi sbory ostatními. Můžeme bezpochyby říci, že právě touto originalitou Šoupal výrazně přispěl k rozkvětu českého sborového zpěvu ve 20. století.

Činnost v oblasti vedení sborů ovšem nebyla jediným centrem působení Jana Šoupala. Další takovou oblastí byla i oblast pedagogická a hudebně kritická. Obě tyto oblasti Šoupalovy práce jsou v monografii Karla Steinmetze také výstižně popsány.

V kapitole Dirigentský sloh a přínos osobnosti Jana Šoupala, ale i v kapitole čtvrté s názvem Životní osudy v době uměleckého vrcholu (1948–1964) je pravděpodobně přesně vystižena povaha sbormistra Šoupala, člověka pevného ve svých názorech, nepodléhajícího ideologiím, neustále hledícího kupředu za svým cílem a neoblomného vůči změnám ve společenských či politických poměrech. Nakonec snad také člověka, pro kterého víra zůstala po celý život jedinou jistotou, ve které mohl vždy nacházet porozumění, jehož se mu bohužel po roce 1948, vlivem změny politických poměrů v tehdejší Československu, ve veřejném životě nedostávalo. Tato změna pro něj totiž znamenala omezení umělecké činnosti a vůbec i problémy v oblasti profesního uplatnění.

Monografie Karla Steinmetze dokázala přehledně zmapovat životní osudy Jana Šoupala, aniž bychom se v některých kapitolách, kde by se to právě očekávalo, setkali s přehnaným patosem ze strany autora. Vše je líčeno věcně, nezaujatým pohledem, výstižně. Práce je doplněna několika obrazovými (fotografickými) přílohami, které nám umožňují si ještě více představit průběh života umělce Jana Šoupala a uvědomit si, jak významným člověkem vlastně byl. Šoupalovská monografie byla kladně přijata kritikou.⁶³

4.3 Hukvaldská poéma Milana Báchorka skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka

Monografie s výstižným názvem *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji*

---

⁶³ Srov. např. MAZUREK, J. Je to čtivě napsaná monografie. Karel Steinmetz se pokusil o citlivé přiblížení životních osudů sbormistra, pedagoga a umělce Jana Šoupala. In *Svoboda*, 20. 12. 1997; STOLAŘÍK, I. Posvátné kouzelnictví dirigenta. In *Alternativa nova*, 1998, roč. 4, č. 7, s. 313–315; SUCHANEK, A. *Karel Steinmetz: Jan Šoupal – dirigent, pedagog a člověk*. Univerzita Palackého, Olomouc, 1998, s. 80. Pamiętnik cieszyński. Tom 14/1998. Polskie towarzystwo historyczne, Cieszyn, 1998, s.86–87; MAZUREK, J.: Karel Steinmetz: Jan Šoupal sbormistr, pedagog a člověk. In *Opus musicum* 1999, roč. 31, č. 4, s. 52; DRÁBEK, V. Osobnost českého sborového umění. In *Hudební výchova* 4/2000, s. 60–61.

Leoše Janáčka (vyšla v nakladatelství Montanex v Ostravě v roce 2004) pojednává o životě a díle Milana Báchorka.⁶⁴

Tento skladatel, sbormistr a pedagog je však i osobnost, která se velkou měrou zasadila o změnu kulturních poměrů v Ostravě, a to hlavně v souvislosti s jeho organizátorskou prací ve funkci tajemníka ostravské pobočky Svazu českých skladatelů a koncertních umělců a po roce 1989 Asociace hudebních umělců a vědců, mj. také i jako ředitel Janáčkovy konzervatoře při přestavbě její budovy (ta se stala centrem kulturního dění tohoto města). Rozsáhlá vokálně-instrumentální „*Hukvaldská poéma*“ je jeho bezpochyby nejvýznamnější kompozicí,⁶⁵ a proto Steinmetz vložil název skladby do titulu monografie o skladateli z „Janáčkova kraje“.⁶⁶ Monografie představuje osobnost tohoto významného člověka v komplexním pohledu. Zaměřuje se i na některé jeho další kompozice a také na provedení vybraných skladeb, respektive na to, jak, kdy, kde a kým byly tyto skladby provedeny.

Kniha je rozdělena do 5 kapitol, kterým předchází úvod nazvaný *Moje Lašsko* a zakončuje doslov s názvem *I v mém díle je akord zasněný*, jehož autorem je básník Karel Vůjtek – na jeho slova vznikla kompozice *Hukvaldská poéma*.

Co se týče kapitol, čtyři z nich jsou výkladové a drží se chronologického postupu vypravování životopisných údajů podle standardních mezníků v životě

---

⁶⁴ Z recenzí této knihy, z nichž jsme také vycházeli při psaní této části 4. kapitoly, jmenujme alespoň: POLEDŇÁK, I. K. Steinmetz, *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka* (rec.). In *Acta musicologica*, 1/2004, č. 3, s. 177–178 a ŠTĚDRŮ, M.: K. Steinmetz: *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka* (rec.). In *Opus musicum*, 2005, roč. 37, č. 6.

⁶⁵ STEINMETZ, K. *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka*. Montanex, Ostrava, 2004, s. 9. ISBN 80-7225-128-7.

⁶⁶ Rodná obec Milana Báchorka Staříč je od Hukvald vzdálená jen několik kilometrů.

člověka, kterými jsou: rodové kořeny, dětství, studia, tvůrčí počátky, období první zralosti, období vrcholné zralosti. To vše je doplňováno na některých místech citáty ze skladatelových vlastních výroků i z literatury.

Poslední kapitola nesoucí název *Hukvaldská poéma* již není výkladová. Autor zde rozebírá stejnojmennou skladbu, jedná se tedy o kapitolu analytickou.

Zajímavým momentem v knize jsou jakési „úvodníky“ jednotlivých kapitol. Jedná se jak o působivé impresy z tvorby básníka Karla Vůjtky, tak i o výtvarný doprovod z dílny ostravského malíře Karla Harudy. Ten je také autorem přebalu knihy a jejího grafického zpracování. Na tomto místě můžeme připomenout bohatou fotografickou dokumentaci vztahující se k celému životu Milana Báčorky (nechybí ani fotografie jeho předků). Celá monografie je doplněna dvěma kompaktními disky, na nichž najdeme nahrávky skladeb z tvorby Milana Báčorky.

Autor monografie užívá zajímavý jazykový styl, který se vyznačuje jednoduchostí, věcností, ale přitom schopností vtáhnout čtenáře do „děje“ (knihy je napsána opravdu velmi čtivým způsobem, autor nám dokáže přiblížit životní příběh Milana Báčorky jakousi bezprostřední formou blízkou nejen odborníkům, ale i širší hudební veřejnosti, aniž bychom si přitom uvědomovali, že se jedná o vědecké dílo).

4.4 Ivo Stolařík, osobnost hudebního Ostravska

Monografie nazvaná *Ivo Stolařík, osobnost hudebního Ostravska*, vyšla v nakladatelství Montanex v Ostravě v roce 2006. Jejími autory jsou muzikologové Karel Steinmetz, Karel Boženek a Jan Mazurek.

Nestává se příliš často, že by vycházely monografie o člověku, který v době jejich vzniku ještě žije. Steinmetz, který tentokrát přizval ke spolupráci ještě dva další ostravské hudební historiky, po žijícím skladateli Milanu Báčorkovi, interpretovi Šoupalovi, jehož dílo i život jsou již uzavřeny, věnoval

pozornost také v době vzniku knížky stále žijícímu „nestorovi“ muzikologie na Ostravsku, totiž Ivu Stolaříkovi. Také v tomto případě se jednalo o mimořádnou osobnost, která svými tvůrčími činy i charakterem „vyčnívala“ nad ostatní na Ostravsku žijící umělce a vědce.

Ivo Stolařík je v monografii charakterizován jako člověk s velkým srdcem, nesmírně statečný a neústupný ve svých názorech, laskavý, který se však také během svého života dostával do konfliktu jak s nacistickým, tak s komunistickým režimem.⁶⁷ Bohužel, s tímto významným ostravským muzikologem a etnografem jsme se navždy rozloučili v roce 2010, čtyři roky po vydání této monografie.

Ivo Stolařík (1923–2010) byl, mimo jiné, sám autorem vzpomínkové knihy *Život není fráze*⁶⁸, v níž líčí své životní i pracovní osudy. Během svého života prošel mnoha zaměstnáními. Působil například v Československém rozhlasu v Ostravě, dále pak v Praze i v Brně (1945–1953), ve Slezském studijním ústavu v Opavě (1954–1963), v ostravské Janáčkově filharmonii (1963–1974), pražském Supraphonu a rožnovském Valašském muzeu v přírodě (1974–1983).

Přínos tohoto hudebního vědce nacházejí autoři knížky v oblasti práce hudebně historické, ale i v oblasti folkloristické a národopisné, jakož i v oblasti pedagogicko-organizačnické. Publikace je rozdělena do dvou velkých částí nazvaných *Život a dílo* a *Vzpomínky – dokumenty – soupisy*.

Prvnímu oddílu publikace předchází obsah a předmluva, samotný oddíl je pak členěn na 4 menší kapitoly a závěr. První kapitola nese název *Běh života* a jejím autorem je Karel Steinmetz. Druhou kapitolu, *Přínos Iva Stolaříka*

---

⁶⁷ STEINMETZ, K. – BOŽENEK, K. – MAZUREK, J. *Ivo Stolařík – osobnost hudebního Ostravska*. Montanex, Ostrava, 2006, s. 5. ISBN 80-7225-229-1.

⁶⁸ STOLAŘÍK, I. *Život není fráze*, Tilia, Šenov u Ostravy, 2002. ISBN 80-86101-53-3.

k rozvoji hudební historiografie Slezska a Ostravska, napsal Karel Boženek. Třetí kapitola nese název *Hudebněpedagogická a lidovýchovná činnost* a je dílem Jana Mazurka.

Čtvrtá kapitola, jejímž autorem je opět Karel Steinmetz, se jmenuje *Stolaříkova umělecká činnost a práce organizátorská, popularizační, hudebněfolkloristická a národopisná* a jejím hlavním předmětem se stal rozbor Stolaříkovy významné monografie *Hrčava*⁶⁹ i kolektivního pětisvazkového díla *Těšínsko*.⁷⁰ Další část práce nazvanou *Vzpomínky – dokumenty – soupisy* tvoří tři menší kapitoly *Vzpomínky a názory přátel*, *Slavnostní řeč PhDr. Ivo Stolaříka, CSc., Dr.h.c. při přebírání čestného doktorátu na Ostravské univerzitě* a *Soupis Stolaříkovy publikační činnosti*.

Do kapitolky *Vzpomínky a názory přátel* přispěli svým názorem a pohledem na Ivo Stolaříka Jan Rokyta, Čestmír Gregor, Oldřich Maivald, Luděk Zenkl, Karel Haruda, Bořivoj Čelovský, Jarmila Vrchotová-Pátová, Rudolf Pečman a Jaroslav Štika.

Zmíněné názory přátel na osobnost Ivo Stolaříka se nevztahují jen k pracovní sféře, kde se tento hudební vědec s některými z nich často setkával, nýbrž i ke sféře osobní – mnozí ze jmenovaných byli přáteli Stolaříka nebo rodinnými přáteli Stolaříkových. Je to část velmi čtivá a poutavá a často i zábavná. Nechybí v ní totiž ani humorné historky, které prožil sám Stolařík nebo jeho rodina s výše jmenovanými osobnostmi.

Informaci o této monografii můžeme zakončit humornou historkou, kterou na Ivo Stolaříka vzpomíná profesorka PhDr. Jarmila Vrchotová-Pátová, CSc:

---

⁶⁹ STOLAŘÍK, I. *Hrčava. Monografie goralské obce ve Slezsku*. Krajské nakladatelství, Ostrava, 1958.

⁷⁰ *Těšínsko I–V. Monografie o lidové kultuře na Těšínsku*. Tilia, Šenov u Ostravy, 1997, 2000, 2001, 2002 a 2003.

„Přátelství s Ivem Stolaříkem se ovšem neomezilo jen na odborné pozice, ale nastalo sblížení i celodinné. Byli jsme pozváni mnohokrát o prázdninách na Stolaříkových chatu na Morávce, kam jsme samozřejmě rádi zamířili i s naším jezevčíkem Borkem. Co jiného však můžeme čekat od zpěvačky: naučila jsem našeho jezevčíka výt rozložené akordy (tedy i podle klavíru transponovat). Jednoho dne jsme se s Ivem rozhodli, že předvedeme našeho „hudebního psa“ také sousedům-chatařům. I vypravili jsme se celodinně i s nimi do místní školy, kde byl klavír, abychom se pochlubili nevídaným programem. Po náležitém slovním úvodu byl zahrán první rozložený akord, ale ouha! Borek seděl se sklopenou hlavou a nevydal ani zvuk. Marné bylo přemlouvání. Až náhle se podíval směrem ke dveřím, kde seděl Stolaříkových pes – kokršpaněl Black! Když Ivo tohoto psího posluchače odvedl za dveře, teprve Borek „zazpíval“. I před jejich psem byl jakýsi respekt! Čtenáři mně tuto humornou vzpomínku prominou, protože nezapomenutelná léta rodinného přátelství se neobejdou také bez odborných muzikantských kontaktů.

Je na hudebních historících, aby zhodnotili Stolaříkovo všestranné dílo a postavili před mladou generaci jeho osobnost jako příklad. Nesmíme však zapomenout ani na to, že při své bohaté profesi byl také vzorný manžel a otec. Co jiného ještě? Poděkování za všechna dosavadní „plus“ a upřímné přání všeho dobrého do dalších let!“⁷¹

Jak smutně může vyznívat závěr i takto humorného textu, když si uvědomíme, že čtyři roky po vydání této monografie Ivo Stolařík navždy opustil tento svět... Na tomto místě konstatujeme toto: pro celou publikaci je příznačný jednoduchý jazykový styl, díky němuž tak může po této

---

⁷¹ STEINMETZ, K. – BOŽENEK, K. – MAZUREK, J. *Ivo Stolařík. Osobnost hudebního Ostravska*. Montanex, Ostrava, 2006, s. 74. ISBN 80-7225-229-1.

monografii sáhnout a přečíst si ji nejen odborník v oboru, ale i širší hudební veřejnost.

4.5 Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945

Publikace nazvaná *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945* vyšla v nakladatelství Profil v Ostravě v roce 1984. Má 269 stran a dalších 116 stran obrazových příloh. Je dílem kolektivu autorů, jejími vědeckými redaktory byli Vladimír Gregor a Karel Steinmetz.

Jedná se o publikaci, která se jako jedna z prvních pokouší celistvě pojednat a zhodnotit regionální hudební kulturu mimo hlavní kulturní centrum.⁷² Práce si při uvedení mnoha důležitých údajů spjatých s ostravskou aglomerací (do které náleží kromě vlastního města Ostravy také například Opava, Hlučín, Karviná, Třinec, Český Těšín, Havířov, Orlová, Bohumín, ale i vzdálenější Nový Jičín, Příbor či Frýdek-Místek) zachovává přehlednost a jednotnou strukturu textu. Je doplněna bohatou dokumentací (včetně fotodokumentace), přičemž nechybí ani seznam pramenů a literatury vztahujících se k hudebnímu životu na Ostravsku po roce 1945 (ten sestavil Karel Boženek).

Stěžejními kapitolami knihy jsou jistě kapitoly II. (pojednávající o hudebním životě v Ostravě po roce 1945) a III. (o hudebním životě na celém Ostravsku po roce 1945, tedy mimo hlavní centrum). Těmto kapitolám předchází úvod, zabývající se metodologickými otázkami a strukturou celé knihy, I. kapitola pak vymezuje hranice regionu Ostravska, pojednává o dědictví z předválečné doby a o změnách charakteru hudebního života po roce 1945. Čtvrtá kapitola nabízí medailony nejvýznamnějších osobností ve vztahu k hudebnímu životu Ostravska po roce 1945. Pátou kapitolu tvoří

---

⁷² HAVLÍK, J. *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*. In *Hudební věda* 22, 1985, č. 3, s. 279.

závěry autorsky připravené Vladimírem Gregorem, Oldřichem Puklem a Karlem Steinmetzem. Poslední část je věnována pramenům a literatuře vztahujícím se k hudebnímu životu na Ostravsku po roce 1945.

Jaromír Havlík v recenzi této publikace píše:

„I přes přirozené meze hodnotících závěrů, zvláště co do jejich definitivní platnosti, jsou v knize postiženy stěžejní jevy a hodnoty, které vývoj hudební kultury v ostravské oblasti za poválečné období přinesl jak ve vztahu k vlastním regionálním kulturním tradicím, tak i s ohledem na všeobecný vývojový trend v celostátním měřítku. Celkovou serióznost v přístupu všech autorů ke zvolené problematice sympaticky zvyšuje i důsledné odhlížení od projevů lokálpatriotismu, což u čtenáře posiluje vědomí objektivnosti a nezaopatosti jejich výkladu i přesvědčivosti argumentů.“⁷³

Vznik knihy byl do jisté míry kuriózní. Původně to mělo být téma Steinmetzovy kandidátské práce. Později, když tento vědecký aspirant pracoval v Pantonu, se na návrh jeho školitele profesora Vysloužila téma disertace změnilo na janáčkovskou problematiku. Steinmetz však tehdy úplně zapomněl, že pro Krajské kulturní středisko, kde byl dříve zaměstnán, bylo třeba, aby se zpracovávalo regionální téma a také to, že slíbil šéfredaktorovi ostravského nakladatelství Profil Miroslavu Rafajovi, že před blížícím se Rokem české hudby 1984 připraví podle své disertace knižní titul s názvem Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945. Když se pak Steinmetz, tehdejší šéfredaktor Pantonu, setkal na poradě na Ministertvu kultury začátkem roku 1983 s Rafajem a ten se jej zeptal, kdy dodá rukopis své práce, uvědomil si, co tehdy slíbil. To, že změnil téma své práce, Rafaj samozřejmě nemohl vědět. Proto v žádném případě neakceptoval, že by původní titul, který mělo ostravské nakladatelství Profil již zařazen v edičním plánu pro „Rok české

---

⁷³ HAVLÍK, J. *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945*. In *Hudební věda* 22, 1985, č. 3, s. 280.

hudby 1984“, nemohl vyjít. A tak se Steinmetz rozhodl spojit se s několika dalšími ostravskými kolegy a udělat, co bude v jejich silách. Po domluvě s Vladimírem Gregorem, tehdejším vedoucím Katedry hudební výchovy na ostravské Pedagogické fakultě, připravil jakousi maketu, některé kapitoly pak s doc. Gregorem napsali sami a jiné zadali k vypracování dalším přizvaným spoluautorům: Evženu Báčemu, Karlu Boženkovi, Jiřímu Kocurovi, Ludmile Malotové, Miroslavu Malurovi, Zbyšku Malému, Janu Mazurkovi a Miloši Navrátilovi. Poté Steinmetz s Gregorem provedli základní sjednocení jazykové stylistiky a formální stránky často velmi různorodých textů a systémem odkazů vzájemně propojili jak kapitoly, tak i různé soupisy. Nevznikla tedy jednoduše, obsahově zcela vyvážená monografie, ale – jak to také sami nazývali – sborník, rozdělený do jednotlivých kapitol: I. *Předpoklady současného hudebního dění*. II. *Hudební život v Ostravě po roce 1945*. III. *Hudební zázemí Ostravska*. IV. *Osobnosti hudebního Ostravska*. V. *Závěry*. VI. *Prameny a literatura k hudebnímu životu na Ostravsku po roce 1945*. Publikace obsahovala i na 120 obrazových příloh (fotografií umělců, souborů, budov, scén operních a baletních představení a dalších dokumentů nejrůznějšího charakteru od skladatelských rukopisů přes koncertní a divadelní programy a plakáty až k praporu pěveckého sboru, medailím či výstavnímu panelu). Knihu psanou a vydanou ve složitých podmínkách tzv. normalizace však velice poznamenala doba jejího vzniku. Ta se projevila v zásazích z vnějšku – různými příkazy stranických orgánů do obsahové stránky textů a omezováním informací o osobnostech „z politických důvodů nežádoucích“, jako byli Antonín Tučapský, Jaromír Dadák, Miroslav Malura, Miloš Navrátil (ačkoliv dva posledně uvedení byli členy autorského kolektivu), a naopak nepravdivým vyzdvihováním zásluh a přeceňováním umělecké kvality třeba violisty Rudolfa Šrubaře či ředitele filharmonie Františka Konečného. Přesto publikace zůstala nedoceněným zdrojem informací o hudbě tohoto období, neboť – i přes výše uvedené skutečnosti – dosti podrobně mapuje a relativně vyváženě

a objektivně hodnotí vývoj hudební kultury necelých čtyřiceti poválečných let v ostravském regionu.⁷⁴ Když kniha vyšla, byla odbornou veřejností velmi dobře přijata,⁷⁵ ale nakonec byla stažena z prodeje a dnes je dostupná pouze v několika knihovnách.

4.6 Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti

Dosud poslední publikace, na jejímž vzniku měl Karel Steinmetz velmi významný podíl, byla opět připravena širším autorským kolektivem. Práce na ní finančně podpořila Grantová agentura České republiky na základě žádosti o udělení grantu, kterou Steinmetz připravil a po dohodě s kolegou Janem Mazurkem (jehož postavil do čela kolektivu jako řešitele projektu) se sám designoval za „spoluřešitele“.⁷⁶

Tuto třisetstránkovou kolektivní monografii, graficky velmi zdařile upravenou Zbyňkem Janáčkem, s bohatou obrazovou i zvukovou (2 CD) dokumentací, vydala Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta v roce 2010. Na zadní straně obálky jsou uvedeny výňatky z posudků dvou recenzentů, kteří publikaci doporučili do tisku, doc. Spurného z brněnské Masarykovy univerzity a doc. Zouhara – Univerzita Palackého v Olomouci:

„Recenzovanou práci lze považovat za pozoruhodný vklad do české hudební historiografie. V Úvodu je charakterizován region a hlavně je vytyčeno, jak se řada různých vlivů odrazila v hudební kultuře Ostravy. Pro objasnění vývoje regionu byla zvolena kombinace pohledů ve dvou osách:

---

⁷⁴ Při psaní této pasáže jsme vycházeli z rozhovoru s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

⁷⁵ Publikace se setkala s velmi kladnými recenzemi Jiřího Fukače v časopise Opus musicum a Jaromíra Havlíka v Hudební vědě, ale původně připravené kritiky Zdeňka Vokurky v Rudém právu a Jaroslava Šedy v Tvorbě byly z příkazu Ústředního výboru KSČ, kde intervenovali soudruzi z Ostravy, z tisku staženy – nesměly vyjít.

⁷⁶ Z rozhovoru s profesorem Karlem Steinmetzem. Olomouc, 13. 9. 2011.

historické a srovnávací. Takový postup pokládáme za adekvátní ve vztahu ke zkoumanému materiálu (...) V dalších kapitolách jsou pak zmapovány jednotlivé časové úseky na poli hudebního dění v jednom městě, a to za 1. republiky, v době Protektorátu, v poválečných letech až do roku 1968, v době tzv. normalizace i v poslední etapě po roce 1990. (...) Monografie je přínosná nejen z hlediska hudebně historického, ale také hudebně analytického, její závěrečná část obsahuje deset analýz vybraných skladeb ostravských autorů napsaných v posledních padesáti letech.“

Publikace vzbudila velký čtenářský ohlas nejen u ostravské odborné i laické veřejnosti, ale zvláště v odborném tisku. Během let 2011 a 2012 vyšly čtyři vesměs vysoce kladné recenze L. Zenkla v *Opus musicum*, K. Boženka v revue pro historii a příbuzné vědy *Historica*, J. Brabcové v *Hudební vědě* a J. Havlíka v *Živé hudbě*. Např. doc. Boženek ve své recenzi píše:

„Reprezentační složení autorského kolektivu (Jan Mazurek, Karel Steinmetz,, Hana Adámková, Milan Báchorek, Jiří Kusák, Miloš Navrátil, Anna Neuwirthová, Šárka Zedníčková) tvořeného osobnostmi jejíž životní pracovní zaměření souvisí s daným tématem, se stalo zárukou, že vydaná práce je kvalitní syntézou shrnující a vyhodnocující výsledky dosavadních analytických studií zabývajících se touto problematikou spojenou se současnou metodologickou úrovní výzkumu hudební kultury v dané lokalitě....“⁷⁷

---

⁷⁷ BOŽENEK, K. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti...* (rec). In *Historica, revue pro historii a příbuzné vědy*, 2, 2011, č. 2, s. 222–224. ISBN 978-80-7368-776-2.

5 VZPOMÍNKY A NÁZORY KOLEGŮ A PŘÁTEL

Kapitola „Vzpomínky a názory kolegů a přátel“ není do této magisterské diplomové práce zařazena náhodně. Její inspirací a jakousi předlohou je kapitola z knihy *Ivo Stolařík, osobnost hudebního Ostravska*, k jejíž spoluautorům patří také Karel Steinmetz. Zmíněná kapitola nese název „Vzpomínky a názory přátel“. Důvodem, proč je součástí naší diplomové práce takto nazvaná kapitola, je snaha o získání co možná nejobektivnějšího pohledu na osobnost profesora Steinmetze. Kromě pramenů, jež jsme měli k dispozici (osobní rozhovory, recenze děl apod.), bylo třeba získat i názory dalších osobností, bezpochyby významných, které se s Karlem Steinmetzem v jeho životě setkali – ať už na osobní nebo profesní úrovni. To nás pak vedlo k oslovení několika jeho kolegů a přátel, jejichž výpovědi pokládáme za další pramen – jakési střípky do mozaiky, ze kterých jsme se pokusili složit „obraz“ osobnosti a díla profesora Karla Steinmetze.

* * *

Prof. Karel Steinmetz

Vysloví-li někdo toto jméno, vytanou mi na mysl nejrůznější útržky vzpomínek a zážitků... Před lety jsem se s ním seznámila jako s pedagogem, který vynikal encyklopedickými znalostmi o dějinách evropské a ještě více české hudby, zejména pak ovšem o Janáčkově... Do přednášek chodil „vyzbrojen“ malými kartičkami s přípravami na výuku, málokdy je však použil. Vždy jsme jen s úžasem sledovali, zda se mu opět podaří začít u jakéhokoliv tématu z dějin hudby a následně vymyslet někdy dosti komplikovanou paralelu k Janáčkově či k janáčkovskému bádání a hodinu ukončit opět Janáčkem, oním magnetem, kterému prof. Steinmetz prostě nedokázal odolat... Později jsem Karla Steinmetze poznala také jako staršího kolegu, který se vždy zjevoval v „ohozu bonvivána“, vynikal svým vypravěčským

talentem, svérázným smyslem pro humor a neutuchající chutí vyzkoušet vždy něco nového...

Bc., Mgr. Gabriela Coufalová, Ph.D. – odborná asistentka a tajemnice

KHV PdF UP

* * *

S profesorem Steinmetzem jsem se setkal koncem osmdesátých let minulého století, kdy jsem ještě jako student olomoucké Katedry hudební výchovy navštěvoval jeho přednášky z Dějin hudby. Tento předmět do jeho příchodu nám studentům prezentovaný jako seznam hudebních skladatelů a jejich děl se rázem proměnil téměř k nepoznání. Profesor Steinmetz nás zasvěcoval do nejjemnějších vztahů a souvislostí, ze kterých již nás samotné nechával dotvářet si obraz jednotlivých hudebních epoch. Zda tomu tak bylo záměrně, těžko říct, na otázku, zda to bylo účelné, musím po pravdě odpovědět, že bylo. Nikdo z nás studentů si totiž nedovolil nedohledat zásadní informace o nám dosud neznámém skladateli, jehož vliv na nám taktéž neznámého skladatele vyústil v polemiku dvou nám naprosto neznámých hudebních kritiků, jejichž v nedávné době objevené korespondenci byla věnována právě ukončená dvouhodinová přednáška. Zároveň se však zdráhám nazvat znalosti našeho milého profesora Steinmetze encyklopedickými. Bylo by to věru málo, neboť jsme byli na přednáškách i při jiných společenských příležitostech velmi často seznamováni i s hudebně historickými informacemi, ke kterým bychom se v žádné encyklopedii nedobrali. Z těchto důvodů nám byl pan profesor (tehdy ještě doktor) Karel Steinmetz tak milý a blízký, že jsme byli připraveni se za něj kdykoliv v bouřlivých dobách polistopadových postavit jako za odborníka na svém místě.

Mgr. Jaromír Synek, Ph. D. – odborný asistent a zástupce vedoucího

KHV PdF UP

Profesora Steinmetze znám ještě z doby před jeho příchodem na olomouckou katedru. Setkával jsem se s ním jakožto ostravským kulturním pracovníkem při různých celokrajských akcích v době, kdy byla Ostrava ještě krajským městem i pro Olomoucko. Zřetelněji si vybavuji jeho metodické působení na soutěži amatérských symfonických orchestrů v Zábřehu na Moravě někdy koncem 70. let, kterou jsem i já sledoval hlavně proto, že v jednom ze soutěžících orchestrů hrál na violu i můj otec.

Steinmetzův příchod na olomouckou katedru mám již v paměti ve zcela jasných obrysech, neboť jsem v té době již byl vedoucím katedry a vyřizoval tak i personality. Přejechod z Prahy do Olomouce tehdy pro něj znamenal - podle jeho slov - značnou úlevu co se týká namáhavého dojíždění. Pro katedru byl vždy přínosným vědeckým pracovníkem, zvláště zdatným v ediční oblasti, což vyplývalo z jeho předchozí činnosti v pražském Pantonu. Vyučoval hudebně historickým předmětům a vědecky i pedagogicky (v diplomových pracích apod.) se specializoval na reflexi díla Janáčkova. To jistě vyplývalo z jeho brněnských studií. Svůj celkový brněnský původ ostatně nezapře ani ve své jinak zcela korektní mluvené češtině: akuzativu ženských příjmení dává zásadně zkrácenou koncovku -u (vidím slečnu Novákovu, Václavkovu apod.), což je typický brněnský hovorový uzus. Jeho velkou předností před většinou členů katedry, včetně mne, byla zdatnost v práci s počítačem v době, kdy to ještě zdaleka nebylo (?) samozřejmé.

Jako vedoucí katedry byl v bezprostřední komunikaci shovívavý, zejména co se týká pracovní doby. Věděl, že teoreticky lze efektivněji pracovat v klidu knihovny či domova. Praktické hudební činnosti sám vcelku neprovozoval, zato monograficky zpracovával osobností z uměleckého světa, Jana Šoupala a Milana Báčorka. Naše osobní vztahy byly vždy korektní, i když chvílemi poněkud dynamické, což plynulo z jisté osobnostní polaritě mezi námi dvěma.

prof PhDr. Pavel Klapil, CSc. – KHV PdF UP

Je mi potěšením psát o Karlu Steinmetzovi

Pan prof. PhDr. Karel Steinmetz, CSc., je nesporně významnou osobností české hudební kultury. Jeho muzikologický záběr je neobyčejně široký, výsledky jeho janáčkovského bádání patří k velmi cennému, co na tomto poli vzniklo.

Taková slova chvály by však byla nošením dříví do lesa; k vědecké práci Karla Steinmetze se jistě vyjádří povolanější.

Má reflexe muzikanta, koncertního varhaníka, by si ráda všimla jistých múzických prvků, které ke Karlovi – kterého považuji a vážím si jako svého přítele; proto si jej takto důvěrně dovolím oslovovat – neodmyslitelně patří. Karel je totiž občas muzikantsky roztržitý. Občas zapomene, kterou hospůdku jsme se rozhodli večer navštívit (žel Bohu již však v Olomouci, ve svém pověstném Sádku, nedlí, tak musíme naše svatováclavské hovory (pijeme totiž rádi svatováclavské) omezovat; i muži mají své dny. Ačkoliv je zažitější představa roztržitého vědce (kterým Karel bezpochyby je), dovolím si tvrdit, že Karlova občasná roztržitost má kořeny v jeho múzické povaze. Karel si často pobrukuje, občas vybubnovává prsty rytmus (vždyť také před lety studoval na konzervatoři hru na perkuse), případně hledá ten správný prstoklad pro své občasné klavírní kreace. Karel Steinmetz je totiž tvořivý člověk, vždyť také v mládí často a rád, jak mi sdělil, kompozičně hřešil, několik jeho skladeb bylo rovněž provedeno veřejně. To je, či zatím byl, utajený rozměr Karlova naturelu a podhoubí, ze kterého může pramenit jeho neutuchající energie, tvořivost, spolu s jeho vzdělanostním zázemím i jeho vědecká a pedagogická akribie.

Karel je navíc obdarován specifickým smyslem pro humor. Jeho nezapomenutelná přednáška na téma „Janáček a ženy“, proslovená na setkání s MUDr. Radimem Uzlem, kolovala Olomoucí v téměř samizdatové podobě. Přestože měla zajisté i jistý didaktický rozměr, a totiž varovat mladé dívky před erotomany, vydávajícími se za umělce, v případě Janáčkovra génia byla oslavou

onoho múzického prvku, který nesporně patří k talentům umělců největších, Karla nevyjímaje.

Je příjemné se takto zastavit a pokusit se reflektovat i tyto zatím neznámé aspekty života Karla Steinmetze.

Chci však také zdůraznit, a činím tak naprosto střízlivě, že za „múzickým hybatelem“ prof. Steinmetze tkví především jeho neobyčejný intelekt, znalosti a neutuchající pracovitost, se kterou po deset let vedl Katedru hudební výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Připomínám doktorské studium hudební teorie a pedagogiky, stejně tak obor hry na nástroj (klavír, varhany, flétna), zpěv a sbormistrovství pro ZUŠ a SŠ, obory, které se mu podařilo úspěšně akreditovat a udržovat tak povědomí o vysoké úrovni studia na Katedře hudební výchovy. Stejně tak přispívají k vysokému kreditu katedry habilitační a profesorská řízení, která se zde mohou konat, množství hudebně-pedagogických konferencí, symposií a setkání osobností, které tak díky Karlovi, ale i jeho spolupracovníkům a následovníkům – připomínám současného vedoucího KHV, prof. PaedDr. Jiřího Lusku, CSc., - vybudovaly a stále budují osvětí, ve kterém si olomoucká Katedra hudební výchovy vydobyla své zasloužené postavení u odborné veřejnosti.

Doc. MgA. Petr Planý – KHV PdF UP

* * *

Karel Steinmetz je pro mě a pro brněnskou hudební vědu spolehlivým a nezastupitelným spolupracovníkem, partnerem a přítelem. Jeho velmi úzké vazby na Brno vyplývají už z Karlova životopisu, v Brně se narodil, vystudoval střední všeobecně vzdělávací školu, pokračoval na konzervatoři a pak na univerzitě (hudební a divadelní vědu), získal zde vědeckou aspiranturu

i habilitaci. V Brně má také celou řadu blízkých spolužáků a přátel (mezi které se také počítám).

Osobně jsem Karla poprvé poznal jako student prvního nebo druhého ročníku hudební vědy na Seminári mladých muzikologů a kritiků na Hukvaldech, kde nás jako čerstvý odborný asistent olomoucké pedagogické fakulty uchvátil nejen nabídnutým tykáním, ale zejména svými odbornými zkušenostmi a přehledem.

Od té doby uplynulo už více než 20 let, pracovní vztah s Karlem se postupně více a více rozvíjel, až přerostl v přátelství. Karel se stal jedním z pilířů našeho Českého hudebního slovníku osob a institucí, především s gescí pro oblast severní Moravy a Slezska. Karel je pravidelným přispěvovatelem našeho časopisu *Musicologica Brunensia*, aktivně se účastní našich mezinárodních kolokvií i dalších odborných akcí. Nechybí ale ani při akcích neoficiálních, ať už jsou to pravidelné ústavní návštěvy vinného sklípku v Hustopečích či zahradních slavností spojených s pečením prasete na konci jarních semestrů. Legendárními se staly také naše pravidelné společné diskusně gurmánské večery v ostravské restauraci U Helbicha.

Shrnutο: Karel Steinmetz je díky své odborné erudici, přátelskému přístupu i nebyvalé ochotě nepřehlédnutelným a významným pokračovatelem brněnské muzikologické školy, s kterým je vždy potěšení a radost spolupracovat.

PhDr. Petr Macek, Ph.D. – vedoucí Ústavu hudební vědy FF MU v Brně

* * *

Poznal jsem prof. Karla Steinmetze někdy na počátku 70. let minulého století. Jako mladý učitel katedry hudební výchovy ostravské Pedagogické fakulty jsem s úctou pohlížel na již doktora Steinmetze, snažil se napodobovat

jeho muzikologické aktivity, seznamovat se nejen s ostravskými hudebními činiteli. Později – to už jsme se blíže seznámili – na občasných víkendových turistických setkáních jsem se dozvídal o jeho dalších narůstajících odborných aktivitách spojených s jeho tehdejším působením v pražském nakladatelství Panton. Pro mne tehdy nedostupné publikace v časopisech Hudební rozhledy, Opus musicum a především Hudební věda mne inspirovali k prvním obdobným pokusům. Po roce 1989 se naše cesty ještě více přiblížily: v blízkém časovém horizontu jsme oba habilitovali, naše profesorská jmenování se uskutečnila dokonce v jeden den – 19. 4. 2001. V posledních několika letech jsme společně připravovali shrnující monografii o ostravské hudební kultuře posledních 120 let. Úspěch této publikace mne znovu utvrdil v přesvědčení, že prof. Steinmetz je pro současnou hudební kulturu v Ostravě nezbytnou a nezastupitelnou osobností.

Prof. PhDr. Jan Mazurek, CSc. – katedra hudební výchovy PdF OU

* * *

Profesora PhDr. Karla Steinmetze, CSc., znám již dlouhá léta jako význačnou osobnost ostravského hudebního dění. Během studií muzikologie v Brně nasál tamější badatelský entusiasmus a profesionalitu v oboru, pak v Ostravě, Praze a Olomouci získal cenné zkušenosti ve význačných institucích z různých oblastí hudebního života a ve svém uvedeném "podvojném" vybavení se velmi záslužně uplatňuje v Ostravě, která sice má symfonický orchestr, operu, konzervatoř i vysokou hudební uměleckou školu, ale ne dostatečně široké muzikologické zázemí. Profesor Steinmetz významně spolupůsobil při různých edičních projektech a mimo jiné zvláště ve vedení pravidelně se konající muzikologické konference Janáčkiana a samozřejmě musím uvést i jeho osobitě pojaté přínosné monografie o předních ostravských hudebnících. Osobně mu vděčím za nevšední pozornost, kterou věnoval mé publikační činnosti a tu zvláště za to, že mé tematicky velmi

rozptýlené počiny uvedl v přehledný pořádek a tím mi pomohl k hlubšímu poznání sebe sama.

prof. PaedDr. Luděk Zenkl, CSc. – Ostrava

* * *

Spolu s mými učiteli na Ústavu hudební vědy, Jiřím Vysloužilem, Rudolfem Pečmanem, Jiřím Fukačem a Milošem Štědrněm, patří Karel Steinmetz do nejbližšího okruhu pedagogů a přátel, kteří se podíleli na mém profesním růstu. V dobách, které jsou pro mladého adepta oboru nesmírně důležité, tedy zhruba deset let po skončení studia, jsem pod jeho vedením vyučoval na Katedře hudební výchovy v Olomouci hudebně teoretické a historické předměty. Léta učednická jsem díky jeho lidskému přístupu překonal bez větších ztrát a jeho velkorysý postoj mi v začátcích pomohl přenést se přes některá úskalí pedagogické práce. S vděčností vzpomínám na dlouhé debatní večery, které se táhly daleko přes půlnoc, a během nichž jsme u láhve dobrého vína diskutovali o tématech náročných, banálních či veřejně nepublikovatelných. Karla Steinmetze si cením pro jeho odborné kvality, zůstává pro mě jedním z nejvýznamnějších janáčkovských badatelů, a pro jeho lidský přístup.

Doc. PhDr. Lubomír Spurný, Ph. D., – Ústav muzikologie FF MU v Brně

* * *

Paralely profesora Karla Steinmetze

S Karlem Steinmetzem mne seznámil docent Vladimír Hudec. Bylo to v olomouckém divadle na představení Smetanovy *Hubičky* snad někdy v roce 1971. Jako voják povinné základní služby byl tehdy Karel oděn

ve vojenském úboru a nadšeně mi sděloval, že týž den jednal s profesorem Robertem Smetanou o své disertaci s janáčkovskou tematikou. Tento osobitý rys příjemného výrazu obličeje a nadšením zabarveného hlasu si uchoval dodnes.

Od onoho roku se naše cesty mnohokrát v dobrém slova smyslu protínaly či vinuly paralelně. Po desetiletí jsme se setkávali v Ostravě, kam jsem zajížděl na akce pobočky Svazu českých skladatelů a koncertních umělců, nebo v Olomouci na festivalu Svátky písní, kam naopak jezdíval jako redaktor ostravského rozhlasu on, a také v Praze, kde byl doktor Karel Steinmetz v osmdesátých letech šéfredaktorem a rok a půl též pověřen řízením tohoto vydavatelství, zatímco já šéfredaktorem Hudebních rozhledů. A také občas v jídelních vozech míjejících Českou Třebovou, neboť Karel byl zvláštním řízením osudu podobně jako já cestovatel. On na své životní trase Brno (rodiště a studium)-Ostrava-Praha-Olomouc-Ostrava a já zase na „puťovce“ Olomouc (rodiště a studium)-Praha-zahraničí-Olomouc.

V druhé polovině osmdesátých let jsme jako správní hudební gastarbajtři občas navštěvovali některé z malostranských pivnic. Byli jsme tři – dr. Steinmetz dojíždějící z Ostravy, já z Olomouce a s námi do třetice dr. Stanislav Tesař dojíždějící z Brna. Ten uchvacoval svým břitkým jazykem komentujícím vše možné i nemožné a Karel, stylizující se v náročném i drsném pražském prostředí do role „hodného strýčka z Ostravy“, zase vyprávěl neuvěřitelné i komické historky ze svého pracoviště. Na ta setkání jsem se těšil, neboť mezi námi panovala pohoda i shoda.

Na olomoucké Univerzitě Palackého jsme se nejprve vystřídali ve stejné místnosti, a to bývalé pracovně Roberta Smetany a Vladimíra Hudce na Křížkovského 10. Tu jsem já v roce 1985 opustil, Karel do ní přišel, ale po institucionálních změnách počátkem devadesátých let z ní zase odešel, takže já jsem si mohl sednout k jeho (kdysi Smetanovu) pracovnímu stolu. To byl již docentem a vedoucím Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty

UP, zatímco já docentem a vedoucím obnovující se Katedry muzikologie na Filozofické fakultě UP. Prolínaly se i naše badatelské zájmy – o dílo Leoše Janáčka, o českou soudobou hudbu, o hudební regionalistiku. A skončili jsme opět paralelně – na dvou opačných koncích chodby Uměleckého centra Univerzity Palackého, kam se naše dvě katedry (hudebněvýchovná a hudebněvědná) v roce 2002 přestěhovaly.

Karla Steinmetze vnímám jako mimořádně pilného muzikologa, hudebního historika, kritika a publicistu, celoživotně pohlceného hudbou, který napsal nejen záslužné monografie o časových strukturách v hudbě Leoše Janáčka, o Janu Šoupalovi, Milanu Báčorkovi a hudbě na Ostravsku, ale i velké množství statí, článků a slovníkových hesel o české hudební kultuře 20. století. Několikrát byl rovněž prvním a velmi citlivým kritikem mých kompozic. Budiž mu za to dík.

Patří pak spíše mezi kuriozity, že naši synové – jeho Martin, student elektrotechniky a baskytarista, a můj Ondřej, student ekonomie a kytarista, se náhodně setkali na vysokoškolských kolejích v Praze na Jižním Městě. Spolu s dalšími svými kolegy vytvořili špičkovou rockovou skupinu *Černý rybíz* a až po několika měsících zjistili, že jejich otcové pracují na stejné univerzitě, ve stejném oboru – a jsou dokonce celoživotní kolegové a přátelé...

*prof. PhDr. Jan Vičar, CSc. – HAMU v Praze a KM FF UP
v Olomouci*

* * *

O Karlu Steinmetzovi: vzpomínky a ocenění

Professor Steinmetz is one of my oldest Czech friends, whom I have known for almost half a century. In 1966 I arrived in Brno from Oxford to do research in the Janáček Archive as part of my doctoral studies and was attached to the third year musicology cohort, of which Karel was a member.

Blessed with a kind heart and a naturally open and warm personality, he soon befriended me and made me welcome in what at first was a very strange experience. He introduced me to his family (I experienced my first Christmas in Czechoslovakia with him and his parents) and took me round Moravia on the back of his scooter. We had many conversations (in which my Czech came on by leaps and bounds) and it was largely owing to Karel Steinmetz and his patient explanations to my naive questions, that I began to feel thoroughly at home. That today I regard Brno as almost a second home, is largely due to Karel's many kindnesses to me during that first year.

Since then we have kept regularly in contact, with occasional meetings in Brno, but also in Ostrava where he settled and I can remember a wonderful walking tour we made (we were both a bit younger then) in the Moravian countryside, visiting his chata, which was almost on the Polish border. I saw him last in April 2011 when he attended the ceremony hosted by JAMU in the Besední dům, where I was awarded a PhD h.c. by JAMU. During all this time I have followed his career closely, for instance his time as a very energetic and effective head of Panton, and then in Olomouc at the Pedagogical Faculty.

I have also followed his scholarly career with great admiration from his numerous publications, many of which are on the shelves of my study. Our chief contacts here have been in three areas: regional studies, dictionaries and Janáček. While I was at Nottingham University I was able to collaborate on a scheme by which Professor Steinmetz's students excerpted references to music in local newspapers in the second half of the 19th century. Many of these were useful for my own studies, and I was able to arrange some funding to keep the scheme going from Nottingham University. When in 1996 I moved to Grove's Dictionary of Music and Musicians as Executive Editor, I was immensely grateful for Professor Steinmetz's excellent, prompt and careful entries for many 20th-century Czech musicians. Altogether he wrote 23 entirely new articles for us, and carefully revised, sometimes quite extensively, another 20. Professor Steinmetz clearly has a talent for and

interest in such matter as one of the authors of *Čeští skladatelé současnosti* and a major contributor to the many volumes of the *Biographický slovník severní Moravy a Slezska* and more recently to the on-line dictionary *Český hudební slovník osob a institucí*.

However I would regard Professor Steinmetz's major scholarly contribution is to Janáček studies and furthermore to one of its most demanding and complicated branches, i.e. Janáček's theoretical works. Here his particular interest has been in Janáček's theories of 'časování' and how far these views can be detected in Janáček's own music. This has meant a particular engagement with Janáček's treatment of rhythm and metre, and with the temporal articulation of Janáček's music. Professor Steinmetz has also done useful historical work, such as a splendidly informative article on 'Role některých bývalých žáků z Varhanické školy v tzv. "Janáčkově případě"', on which I gratefully drew on for my recent Janáček monograph.

John Tyrrell, BMus. (Cape Town), DPhil (Oxon), FRCM, PhD h.c. (Masaryk University, Brno), PhD h.c. (JAMU); Honorary Professor at Cardiff University

* * *

S profesorem Karlem Steinmetzem jsem v pracovním kontaktu přibližně od roku 1988, kdy přišel – nejprve jako externista – na Katedru hudební výchovy Pedagogické fakulty Olomoucké univerzity z pražského působiště v nakladatelství Panton. Během dvaceti šesti let jsem s Karlíčkem, jak jej často oslovuji, zřejmě pod vlivem studia na Katedře hudební teorie pražské Hudební fakulty AMU, kde takto zdrobněle kolegové oslovovali profesora Karla Risingera, prožil na Katedře hudební výchovy PdF UP v Olomouci neaktivnější období mého profesionálního života.

Pokud bych chtěl být alespoň trochu stylový, měl bych zvolit s ohledem na Karlíčkovu historiografickou specializaci alespoň v úvodu asynchronní

metodu. Proto začnu vpravdě již historickou vzpomínkou sahající na počátek 90. let. Tehdy v porevolučních rozjitřených dobách se PhDr. Karel Steinmetz ujal po jistém přemlouvání, a řekl bych, že i trošku proti své vůli, řízení Katedry hudební výchovy, a to i přesto, že některé kolegyně se v rámci revoluční intolerance a poněkud simplifikovaného vidění světa s touto skutečností jen těžce smiřovaly. Přijetím této nevděčné pracovní pozice dal však nový vedoucí svým kolegům na katedře i vedení fakulty záruku, že ji i nadále povede oborově etablovaná osobnost se zkušenostmi v řízení ústřední hudebně vydavatelské instituce včetně předpokladu respektovat standardní pracovní mezilidské normy. Navíc si z předchozích působišť, tedy nikoli jen toho posledního pražského, přinesl množství kontaktů a vazeb na řadu osobností interpretačního a teoretického hudebního světa.

Silnou profesní stránkou Karla Steinmetze, kterou si ostatně také přinesl z vydavatelství Panton, byly jeho kvalitativně i kvantitativně mimořádné ediční aktivity. Ty se netýkaly jen jeho vlastní bohaté odborné produkce, ale i edičních projektů katederních, mimokatederních a mimouniverzitních. Ruku v ruce s nimi dokázal věnovat trvalou pozornost pravidelnému pořádání jarních muzikologických konferencí, na které vždy dokázal přilákat značnou část naší i slovenské oborové špičky.

Jeden z nejvýznamnějších přínosů profesora Karla Steinmetze pro olomouckou hudebně výchovnou katedru spatřuji v tom, že jako první předseda oborové rady všestranně předjednal, připravil a prosadil doktorský studijní obor Hudební teorie a pedagogika včetně habilitačního a profesorského oprávnění ve stejnojmenné oborové oblasti. Byť jsem se na těchto aktivitách sám osobně podílel, protože jsem je měl jako studijní proděkan a prorektor dvanáct let takřkajíc v popisu práce, Steinmetzův podíl na získání všech potřebných atributů vědecky zaměřeného studijního oboru je zde nezastupitelný. Tuto skutečnost si uvědomuji zejména v poslední době, kdy jsem řadu povinností, které prof. Steinmetz, vykonával, převzal na svá bedra. Nic na této jeho zásluze neubírá skutečnost, že na zaměření oboru byl

68

přece jen více patrný rukopis muzikologa – historiografa než kupříkladu hudebního pedagoga, hudebního psychologa či hudebního sociologa.

Na závěr mého krátkého vzpomínání nesmím opomenout, že prof. Steinmetz, spolu s kolegy prof. Klapilem a prof. Zenklem, sehrál pozitivní roli jakéhosi staršího a tedy i zkušenějšího kolegy a ochotného poradce v dobách mého vlastního zvyšování kvalifikace, ať už to bylo při navazování kontaktů s oborovými pracovišti, kolegy, či vyladování mých vlastních vědeckých aktivit.

prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc. – vedoucí Katedry hudební výchovy PdF UP v Olomouci a předseda oborové rady DSP Hudební teorie a pedagogika

ZÁVĚR

Zhodnocení přínosu Karla Steinmetze české muzikologii

Cílem předkládané magisterské diplomové práce byla snaha co nejvíce přiblížit osobnost a dílo hudebního historika, teoretika a pedagoga Karla Steinmetze a pokusit se je také zhodnotit. Ve všech pěti kapitolách nazvaných *1. Životaběh Karla Steinmetze, 2. Hudební publicista, kritik a organizátor hudebního života, 3. Muzikologická činnost (janáčkovského bádání, hudebněteore, hudební regionalistika a lexikografie), 4. Knižní publikace Karla Steinmetze, 5. Vzpomínky a názory kolegů a přátel* jsme se postupně snažili vystihnout charakteristiku osobnosti a díla Karla Steinmetze a nastínit, jaký je přínos jeho práce pro českou muzikologii. Vycházeli jsme z pramenů uložených ve Steinmetzově soukromém archivu, z rozhovorů se „zkoumaným objektem“, z jeho prací a jejich recenzí a konečně i z vyjádření jeho kolegů a přátel.

Zvláště při rozhovorech s Karlem Steinmetzem měla autorka možnost alespoň částečně nahlédnout do jeho „pracovní dílny“ i do jeho mimopracovního života. Při rozhovorech neskrýval ani své vlastní názory na sebe a na svoji práci. Zmiňoval nejen to, co se mu snad prý podařilo, ale i nedostatky a to, co už v závěru své pracovní kariéry asi nestihne. Hudební nadání, které se u něj projevilo v mládí, kdy komponoval, hrál na klavír a několik dalších nástrojů a uplatňoval se ve studentských orchestrech hraním jazzu a populární hudby, ve své pracovní kariéře dále nerozvíjel (např. klavíru později využíval jen při analýzách a ověřování zvukové představy rozebíraných skladeb). Za velké životní štěstí, které ho potkalo, považuje studium hudební vědy v Brně a setkání s profesory Janem Rackem, Bohumírem Štědrněm, Zdeňkem Blažkem, Jiřím Vysloužilem, Rudolfem Pečmanem, Jiřím Fukačem i Milošem Štědrněm, kteří jej výrazným způsobem formovali a ovlivnili jeho pracovní kariéru. Steinmetz sám sebe charakterizuje jako člověka spíše plachého, málo výřečného, jehož mluvený projev je sice kultivovaný, ale při veřejných diskusích a projevech málo průrazný. Vždy měl pevné zásady

a postoje i snahu sloužit, podle svého názoru, „dobré věci“. V určité době naivně věřil, že se mu to bude dařit i jako členu KSČ, a skutečně se to i zčásti dařilo. Snažil se o to jak v práci organizátorské (např. jako hudební redaktor a dramaturg například zařazováním do programu a vydáváním děl tzv. zakázaných autorů a úzkou spoluprací s nimi), tak i ve vědecké. Po společenských změnách v devadesátých letech minulého století se začal věnovat také práci vysokoškolského pedagoga. Lépe se však cítil v pozici muzikologa. A snad jen některé méně příznivé okolnosti, s nimiž se musel vyrovnávat, způsobily to, že nevytvořil rozsáhlejší dílo. Bylo to hlavně téměř celoživotní dojíždění do zaměstnání a menší jazyková vybavenost, zvláště neznalost dnes tolik potřebné angličtiny (na tomto místě je vhodné uvést, že velká část „janáčkovců“ z anglicky mluvících zemí, s nimiž byl v úzkém pracovním kontaktu, jako např. američtí profesori Michael Beckerman, Paul Christiansen či Angličané prof. Goeffry Chew či prof. John Tyrrell - ač žádný z nich neměl české předky – se, hlavně kvůli lepšímu porozumění Janáčkově, naučili velmi dobře česky).

Tyto do jisté míry Steinmetzovy subjektivní názory jsme se snažili konfrontovat s tím, jak na něj pohlíží jeho okolí. Pokusili jsme se je srovnat s poznatky autorky z dob studia, poznatky ze studia Steinmetzových prací i s názory jeho současných studentů. Objektivním pohledem „zvenčí“ lze profesora Steinmetze charakterizovat jako člověka velmi společenského, přímého, dobrosrdečného, pracovitého, obětavého a v oblasti vědy jako dobrého odborníka se širokým rozhledem.

Nejdůležitější složkou Steinmetzovy práce v oblasti muzikologie je bezesporu jeho celoživotní zájem o janáčkovskou problematiku a v souvislosti s tím zejména soustředění jeho zájmu na problematiku časové artikulace hudby. V tomto směru Karel Steinmetz českou muzikologii bezesporu obohatil. Tematikou spjatou s Janáčkem a zejména s časovou artikulací jeho hudby se začal Karel Steinmetz zabývat již ve své diplomové práci a pokračoval pak v práci disertační. Tato problematika se potom stala

i hlavním bodem jeho vědeckých a odborných studií, jejichž počet přesahuje stovku. Této tematice věnoval i samostatnou publikaci nazvanou *Artikulace času v Janáčkově hudbě (Příspěvek k analýze časově pohybových struktur Janáčkových děl a k využití těchto analýz v hudební praxi)*. Některé Steinmetzovy „janáčkovské“ práce jsou citovány v hudební encyklopedii *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* v hesle „Leoš Janáček“, jehož autorem je John Tyrrell – editor této významné encyklopedie.

Karel Steinmetz ovšem přispěl k obohacení české hudební vědy nejen v oblasti hudební teorie a janáčkovského bádání, ale i v oblasti hudební regionalistiky a lexikografie. Co se týče hudební regionalistiky, významné jsou zejména jeho monografie o osobnostech spjatých s Ostravskem: *Jan Šoupal – sbormistr, pedagog a člověk* (Olomouc, 1997), *Hukvaldská poéma Milana Báchorka* (Ostrava, 2004) a *Ivo Stolařík – hudební osobnost Ostravska* (Ostrava, 2006). Hudební regionalistice jsou věnována i kolektivní díla, ve kterých měl Steinmetz vedoucí úlohu – *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945* (Ostrava, 1984) a *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti* (Ostrava, 2010). O všech publikacích jsme v práci blíže pojednali a dokázali tak jejich významnou pozici, kterou zaujímají mezi českými pracemi z oblasti hudební historie.

Přínos Karla Steinmetze české muzikologii můžeme spatřovat i v jeho přispívání do několika významných hudebních slovníků, o nichž jsme v práci taktéž blíže pojednali – výběrově zmiňme *Český hudební slovník osob a institucí* a již výše uvedený *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Kromě již jmenovaných složek jeho rozsáhlé muzikologické činnosti byly jistě přínosné i jeho recenze, kritiky a články v denním i odborném tisku.

Z určitého úhlu pohledu lze spatřovat přínos české hudební vědě i ve Steinmetzově činnosti pedagogické. Hlavním důvodem, který nás vede k tomuto tvrzení, je to, že díky pedagogické činnosti se poznatky z oblasti čistě

vědecké mohou prostřednictvím fundovaného člověka šířit dále mezi studenty, což jim zabraňuje zůstat jen v jakémsi vakuu „čisté vědeckosti“. Naopak se tak zvyšuje možnost zlepšení úrovně hudební výchovy na vysokých školách. V této souvislosti je vhodné zmínit i Steinmetzovo působení v různých kulturních institucích v Brně, Ostravě a Praze, jelikož i zde můžeme ve výsledcích jeho práce spatřovat snahu o šíření čistě vědeckých myšlenek mezi populaci.

V předkládané diplomové práci jsme se pokusili souhrnně pojednat o všech jmenovaných aspektech vztahujících se k osobnosti hudebního historika, teoretika a pedagoga Karla Steinmetze. Cíle vytyčené na začátku práce byly splněny.

Snahou autorky bylo pojednat o osobnosti, činnosti a díle profesora Karla Steinmetze pokud možno objektivně. Je však třeba zmínit, že některé pasáže textu se mohou v jistém slova smyslu ve vztahu k jejich obsahu blížit i rovině subjektivní. To je dáno především povahou biografického textu, který často, ač ne záměrně, přináší příležitost k prolnutí roviny ryze objektivní s rovinou subjektivní. Zamyslíme-li se však nad tímto problémem důkladněji, je také nutné poznamenat, že ani životní realita není vždy zcela objektivní. Proto ve vztahu k tomu, že se jedná o biografický text, musí čtenář tento „nedostatek“, chce-li to takto chápat, prominout, a pokusit se vytvořit si na text svůj vlastní názor. To, co však nemůže být v textu neobjektivním, jsou fakta, která se vztahují k osobnosti a dílu Karla Steinmetze. Právě tato fakta se stala hlavním bodem předkládané diplomové práce. Jejich shromážděním (a pokusem o jejich utřídění a interpretaci) jsme chtěli přispět k podrobnějšímu přiblížení problematiky vztahující se k osobnosti, činnosti a dílu hudebního historika, teoretika a pedagoga Karla Steinmetze.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Použité prameny:

1. Materiály ze soukromého archivu K. Steinmetze.
2. Rozhovory s Karlem Steinmetzem, které proběhly na Katedře hudební výchovy v Olomouci ve dnech 13. 9. 2011, 1. 11. 2011 a 5. 2. 2012 (nahrávka je soukromým vlastnictvím autorky diplomové práce).
3. Písemná vyjádření Steinmetzových kolegů a přátel.
4. STEINMETZ, K. *Artikulace času v Janáčkově hudbě*. Olomouc: Palackého univerzita, 1994. 96s. ISBN 80-7067-342-7.
5. STEINMETZ, K. *Jan Šoupal sbormistr, pedagog a člověk*. Univerzita Palackého, Olomouc, 1997. 123s. ISBN 80-7067-770-8.
6. STEINMETZ, K. *Hukvaldská poéma Milana Báchorka skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka*. Montanex, Ostrava, 2004. 151 s. ISBN 80-7225-128-7.
7. Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945 (eds. Gregor, V. – Steinmetz, K.).
8. MAZUREK, J., STEINMETZ, K. a kol. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti*. Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, Ostrava, 2010. 298s. ISBN 978-80-7368-776-2.
9. STEINMETZ, K., BOŽENEK, K., MAZUREK, J. *Ivo Stolařík, osobnost hudebního Ostravska*. Montanex, Ostrava, 2006. 86s. ISBN 80-7225-229-1.

Použitá literatura:

1. BECKERMAN, M. (ad) Artikulace času v Janáčkově hudbě In *The Bulletin of the Czech and Slovak Music Society, U.S.A., Summer 1998*.
2. BEK, M. – MACEK, P. (eds.) *Český hudební slovník osob a institucí*. Masarykova univerzita, Brno, www.musicologica.cz/slovník.
3. DZIADEK, M. (ad) Artikulace času v Janáčkově hudbě. In *Dysonanse – pismo poświęcone muzyce współczesnej Katowice*, 1998, č. 2, s. 40–43.
4. HAVLÍK, J. (ad) Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945. In *Hudební věda* 1985, roč. 22, č. 3. s. 279–280. ISSN 0018-7003.
5. HAVLÍK, J. (ad) Artikulace času v Janáčkově hudbě. In *Hudební věda* 1996, roč. 33, č. 4, s. 387–389. ISSN 0018-7003.
6. *Kdo je kdo v současné české muzikologii*. Česká společnost pro hudební vědu, Praha, 2001, s. 73–75.
7. TŘEŠTÍK, M. *Kdo je kdo. Osobnosti české současnosti*. Agentura Kdo je kdo, Praha, 2002. 781 s. ISBN 80-902586-7-0.
8. KLEIN, M. Mezi pěti linkami – s Karlem Steinmetzem. *Ostravský kulturní měsíčník*, 1977, roč. 2, č. 10, s. 75-76. ISSN 0031-4020.
9. KNAUS, J. (ad) Artikulace času v Janáčkově hudbě. In *Leoš Janáček – Gesellschaft – Mitteilungsblatt* 1996/1, č. 70, s. 6).
10. DOKOUPIL, L. *Kulturněhistorická encyklopedie Slezska a severovýchodní Moravy*. Ústav pro regionální studia Ostravské univerzity, Ostrava, 2005. 586 s. ISBN 80-7368-024-6.
11. MAZUREK, J. Je to čtivě napsaná monografie. Karel Steinmetz se pokusil o citlivé přiblížení životních osudů sbormistra, pedagoga a umělce Jana Šoupala. In *Svoboda*, 20. 12. 1997.

12. MĚRKA, I. (ed.) *50 let Janáčkovy filharmonie Ostrava (1954–2004)*. Montanex, Ostrava, 2004. 111 s. ISBN 80-7225-116-3.
13. MAZUREK, J. (ad) *Jan Šoupal: sbormistr, pedagog a člověk*. In *Opus musicum* 1999, roč. 31, č. 4, s. 52. ISSN 00862-8505.
14. PEČMAN, R. *Z hlubin paměti. Vzpomínky muzikologa*. Masarykova Univerzita, Brno 2007, s. 235-236. ISBN 978-80-210-4232-2.
15. POLEDŇÁK, I. K. STEINMETZ: *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka* (rec). In *Acta musicologica*, 2004, roč. 1, č. 3.
16. STOLAŘÍK, I. *Život není fráze*. Tilia, Šenov u Ostravy, 2002. s. 390. ISBN 80-86101-53-3.
17. STOLAŘÍK, I. *Posvátné kouzelnictví dirigenta*. In *Alternativa nova*, 1998, roč. 4, č. 7, s. 313–315. ISSN 000348887.
18. SUCHANEK, A. K. STEINMETZ, *Jan Šoupal – dirigent, pedagog a člověk*. Vydavatelství UP, Olomouc, 1998, s. 80. *Pamiętnik cieszyński*. Tom 14/1998. *Polskie towarzystwo historyczne*, Cieszyn, 1998, s.86–87.
19. ŠTĚDRŮŇ, M. K. STEINMETZ: *Hukvaldská poéma Milana Báchorka – skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka* (rec.). In *Opus musicum*, 2005, roč. 37, č. 6. ISSN 00862-8505.
20. ŠTĚDRŮŇ, M. (ad) *Artikulace času v Janáčkově hudbě*. In *Opus musicum*, 1995, roč. 27, s. XIV–XVI. ISSN 00862-8505.
21. ZENKL, L. *Výběrová bibliografie prof. PhDr. Karla Steinmetze, CSc.* In *Universita Ostraviensis. Acta Facultatis Paedagogicae*, Ostrava, 2005, s. 91–97.

22. ZENKL, L. Mezi hudebními pedagogy se cítím opravdu dobře. Rozhovor s jubilantem prof. Steinmetzem. In *Hudební výchova*, 2005, roč. 13, č. 4, s. 66–67.

RESUMÉ

Předkládaná magisterská diplomová práce měla za cíl pojednat o osobnosti a díle hudebního vědce a pedagoga Karla Steinmetze. Kromě několika pasáží, které se vztahují výhradně k jeho osobnímu životu, je pozornost věnována především otázkám jeho profesního růstu. V práci je nastíněno, kdy vznikl Steinmetzův profesionální zájem o hudbu, hovoří se zde o jeho mládí a studijních letech, přičemž není opomenuto ani jeho působení v několika významných kulturních institucích v Brně, Ostravě a Praze.

Diplomová práce dále představuje tohoto muzikologa v roli vysokoškolského učitele, v souvislosti s tím je pojednáno zejména o jeho působení na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde dlouhou dobu zastával funkci vedoucího Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty.

Ve vztahu k organizační a publikační činnosti není v práci opomenuta ani role Karla Steinmetze jakožto hudebního publicisty, kritika a organizátora hudebního života. Dále je připomenuta také Steinmetzova činnost v oblasti hudebně vědecké, konkrétně v oblastech hudební teorie, janáčkovského bádání, hudební regionalistiky a lexikografie, kde je výraznější zřetel věnován některým jeho nejvýznamnějším monografiím.

Součástí práce je i kapitola, v níž se k osobnosti Karla Steinmetze nejen jako muzikologa či pedagoga, ale i jako přítele a člověka vyjádřilo několik významných osobností, pro něž se hudba a hudební věda staly jak celoživotním koníčkem, tak hlavní náplní jejich profesního působení.

Cílem práce bylo zhodnocení přínosu Karla Steinmetze v oblasti české muzikologie. Tomuto problému je věnována hlavně kapitola závěrečná, v níž je stručně shrnut a nastíněn přínos tohoto hudebního vědce pro oblast české muzikologie. V přílohách jsou pak dokumentovány různé Steinmetzovy práce, recenze a kritiky a je zde zařazena také celá jeho bibliografie.

Celá práce tak může být vhodným příspěvkem k dějinám Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, ale i orientačním zdrojem pro ty, kteří by projevili hlubší zájem zabývat se osobností Karla Steinmetze.

SUMMARY

The presented master diploma thesis has set a goal to discuss about the personality and work of musicologist, educator and scientist Charles Steinmetz. Apart from a few passages relating purely to one's personal life, the focus is mainly on the issues of his career. In the thesis is outlined where started Steinmetz professional interest in music, it is talked here about his youth and years of study, while it is not neglected his involvement in several major cultural institutions in Brno, Ostrava and Prague.

This thesis also presents the musicologist in the role of university teacher, in this context is discussed mainly about his work at the Palackého University Olomouc, where he long time served as the head of the Department of Music Education on Faculty of Education.

In relation to organizational activities and publications is not in the thesis forgotten the role of Charles Steinmetz as a music journalist, critic and organizer of musical life. There are also reminded Steinmetz's activities in musical-scientific area, specifically in the field of music theory, Janacek's research, regional studies and musical lexicography, where greater attention is devoted to some of his most important monographs.

The part of work is a chapter in which the Charles Steinmetz was expressed by several prominent personalities, for whom music and musicology became lifelong hobby and main focus of their professional activity, not only as musicologist and music educator but also as a friend and human.

The aim of my thesis was to evaluate Karel Steinmetze's contribution in the area of Czech musicology. This problem is mainly described in the final chapter, where are briefly summarized and outlined the benefits of this musical scientist for the field of Czech musicology. There are documented

various Steinmetz's works, reviews and criticism in the annexes and there is also included his entire bibliography.

The whole work can be a useful contribution to the history of the Department of Music Education on Faculty of Education UP, but also a source of guidance for those who have expressed an interest to deal with the personality of Charles Steinmetz.

SEZNAM PŘÍLOH

Textové přílohy	2
Příloha č. 1 – Život Karla Steinmetze v datech	2
Příloha č. 2 – Výběrová bibliografie Karla Steinmetze 1968–2011	5
Příloha č. 3 – Výstřižky z novinových kritik (Moravské noviny, Moravsko- slezský den) a recenzí (Hudební věda)	18
Příloha č. 4 – První strany obálek knih	27
Příloha č. 5 – Ukázky skladatelských pokusů z dětství a mládí	33
Příloha č. 6 – Dokumenty	40
Příloha č. 7 – Fotografie	43

PŘÍLOHY

Textové přílohy

Příloha č. 1 – Život Karla Steinmetze v datech

- *7. 9. 1945 v Brně, část Staré Brno
- malé oddělení Mateřská školka Hybešova ulice, Brno (1949–1950)
- velké oddělení Mateřská školka Všetičkova 19, Brno (prosinec 1950 – červen 1951)
- 1.–3. třída národní škola – náměstí Míru (dříve Babákovo náměstí), Brno (1951–1954)
- 4.–9. třída ZDŠ – Lerchova 63, Brno (1954–1960)
- 1. ročník Střední všeobecně vzdělávací škola, Mendlovo náměstí, pak 2. a 3. ročník Koněvova, Brno (1960–1963; maturita 21. 6. 1963)
- dva ročníky Konzervatoře Brno (1963–1965)
- studium na FF UJEP (nyní Masarykova univerzita), Brno, obor hudební a divadelní věda (1965–1970)
- → ve 3. ročníku zároveň referent Státního divadla v Brně (tiskový tajemník a lektor operety), ve 4. ročníku stipendista ČHF v Janáčkově muzeu, v 5. ročníku programový referent v brněnském rozhlase
- → v prosinci 1970 promoce na FF UJEP (ve velké posluchárně Právnické fakulty na Veveří)
- souvislé pokračování práce v notovém archivu brněnského rozhlasu až do 15. června 1971
- 1. 7. 1971 rigorózní řízení – doktorát filozofie (PhDr.) na FF UP v Olomouci – Teorie a dějiny české hudby
- 4. 7. 1971 tříměsíční práce na odboru kultury Severomoravského Krajského národního výboru v Ostravě (do nástupu na základní vojenskou službu; tzv. přijímač v Brně-Slatině, pak 11 měsíců letiště Přerov-Bochoř)

- jaro 1972 – úspěšný konkurs do hudební redakce Československého rozhlasu v Ostravě
- 2. 10. 1972 – nástup do hudební redakce v Ostravě (redaktor hudebně vzdělávacích pořadů a folklorní hudby), zde do r. 1975
- dramaturg Janáčkovy filharmonie Ostrava (1975–1978)
- náměstek ředitele Krajského kulturního střediska v Ostravě (1978–1980)
- 1. 12. 1980 nástup do Pantonu – šéfredaktor redakce hudební literatury (rok a půl 1984–1985 po odchodu ředitele Miloše Konvalinky do penze až do nástupu Jaroslava Hrabý – pověřený /zastupující/ ředitel, pak půlroční volno a šéfredaktorství do r. 1988)
- 1986 úspěšné ukončení externí vědecké aspirantury na katedře věd a umění FF MU v Brně (CSc.)
- konec září 1988 externista na PdF UP v Olomouci (6 hodin dějiny hudby a rozbor skladeb) při práci v Pantonu
- 31. 12. 1988 po dohodě s ředitelem Jaroslavem Hrabou rozvázání pracovního poměru v Pantonu, pak půl roku jen externě v Olomouci a souběžně také podpora Českého hudebního fondu na práci o Janu Šoupalovi
- 1. 6. 1989 nástup do řádného pracovního poměru jako odborný asistent na Katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
- červen 1992 – úspěšná habilitace na brněnské fakultě – docentem jmenován v březnu 1993 a před tím v únoru pověřen a pak jmenován vedoucím katedry hudební výchovy
- 1998 neúspěšný pokus o profesuru na Masarykově univerzitě; o rok později po významném rozšíření publikační činnosti podání žádosti o profesuru na UJEP v Ústí nad Labem (úspěšná řízení před vědeckými radami PdF a o dva měsíce později před Vědeckou radou Univerzity

J. E. Purkyně – tajná hlasování vždy dopadla kladně: schváleno všemi hlasy)

- 19. 4. 2001 v pražském Karolinu jmenování prezidentem Václavem Havlem vysokoškolským profesorem v oboru hudební teorie a pedagogika
- v roce 2006 přijat na souběžný úvazek 0,3 také na PdF Ostravské univerzity (na obou fakultách – tj. jak v Olomouci, tak v Ostravě – předsedou oborových rad doktorského studia)
- v únoru 2008 žádost o důchod
- 1. 2011 rozšíření ostravského úvazku na plný – v Olomouci snížení na 0,8 a pak ukončení termínované řádné pracovní smlouvy k 31. 7. 2011 (po prázdninách uzavřena v Olomouci smlouva o provedení práce na 4 hodiny týdně)

Příloha č. 2 – Výběrová bibliografie

Karla Steinmetze 1968–2011

A) Monografie:

STEINMETZ, K. *Artikulace času v Janáčkově hudbě. Příspěvek k analýze časově pohybových struktur Janáčkových děl a k využití těchto analýz v hudební praxi.* AUPO Facultas paedagogica. UP, Olomouc, 1994. 96 s. ISBN: 80-7067-342-7.

STEINMETZ, K. *Jan Šoupal, sbormistr, pedagog a člověk.* UP, Olomouc, 1997. 123 s. ISBN 80-7067-770-8.

STEINMETZ, K. *Hukvaldská poéma Milana Báčorka, skladatele, sbormistra, pedagoga a organizátora hudebního života v kraji Leoše Janáčka.* Montanex, Ostrava, 2004. 152 s. ISBN 80-7225-128-7.

B) Účast na knižních publikacích týmového charakteru:

GREGOR, V. – STEINMETZ, K. (eds.). *Hudební kultura na Ostravsku po roce 1945.* Profil, Ostrava, 1984. 271 s.

ŠTEFANIDES, J. (ed.). *Almanach Národního divadla moravskoslezského 1919–1999.* Národní divadlo moravskoslezské, Ostrava, 1999. 175 s. ISBN 80-238-5261-2.

STEINMETZ, K. (ed.). *Moravské divadlo Olomouc 1920–2000.* MDO, Olomouc, 2000. 152 s.

STEINMETZ, K. – BOŽENEK, K. – MAZUREK, J. *Ivo Stolařík. Osobnost hudebního Ostravska.* Montanex, Ostrava, 2006. 88 s. ISBN 80-7225-229-1.

MAZUREK, J. et al. *Ostravský hudební život do roku 1945.* Repronis, Ostrava, 2007. 96 s. ISBN 978-90-7329-164-.

KUSÁK, J. et al. *Ostravský hudební život po roce 1945.* Repronis, Ostrava, 2008. 123 s. ISBN 978-80-7368-575-1.

MAZUREK, J. et al. *Ostravská hudební kultura od konce 19. století do současnosti.* Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, Ostrava, 2010. 298 s. ISBN 978-80-7368-778-2.

C) Stati a studie:

Dramaturgie brněnské opery za Milana Sachse (1932–1938). In *Program*, 1968, č. 4, s. 6–10.

Interpret a soudobý styl. K profilu Josefa Horáka. In *Opus musicum*, 2, 1970, s. 243–249. ISSN 00862-8505.

Josef Horák - Paganini der Baßklarinetten. Luzern: Musikfreunde, 1971.

Miroslav Klega: Výpověď osamělého pěšáka. In *Hudební rozhledy*, 1977, roč. 30, č. 4, s. 174–176. ISSN 0018-6996.

Rytmometrická složka v Janáčkových sborech. In *Hudební rozhledy*, 1978, roč. 31, č. 3 a 4, s. 137–139, 228–230. ISSN 0018-6996.

Malé zamyšlení nad kompozičními postupy J. Podešvy v díle Pocta L. Janáčkově. In *Hudební rozhledy*, 1979, roč. 22, č. 9, s. 421–25. ISSN 0018-6996.

Vliv některých slezských fenoménů na utváření Janáčkovy kompozičního stylu sborového. In *Časopis Slezského muzea*, série B, 1978, roč. 27, s. 134–145.

Podíl některých slezských fenoménů při formování Janáčkovy zralé kompoziční techniky sborové. In *Janáčkiana '78 a '79*. KKS, Ostrava, 1980, s. 62–70.

Hudba je zvukový obraz světa. In *Hudební rozhledy*, 1980, roč. 33, č. 3, s. 133–135. ISSN 0018-6996.

Janáčkovy nauky o formaci, útvornosti skladeb. In *Opus musicum*, 1980, roč. 12, č. 9, s. 273–276. ISSN 00862-8505.

Koncerty Janáčkovy filharmonie Ostrava na Karvinsku v letech 1957–1977. Podnět pro hudební regionalistiku. In *Těšínsko*, 1980, č. 3, s. 12–15.

Janáčkovy teoretické názory na hudební rytmus a metrum. In *Časopis Slezského muzea*, série B, 1981, roč. 30, s. 25–43.

Přehled pětadvacetiletého vývoje Janáčkovy filharmonie Ostrava z hlediska dramaturgie. In *Ostrava 11*, Profil, Ostrava, 1981, s. 235–246.

Slovo hudebního historika. Doslov ke knize F. M. Hradila: *Hudebníci a pěvci v kraji L. Janáčka*. Profil, Ostrava, 1981, s. 276–279.

"Janáčkovy názory o sčasování" a jejich uplatnění ve skladatelově kompoziční praxi. In *L. Jáček ac tempora nostra*. ČHF, Brno, 1983, s. 195–202.

Ostravští kritikové meziválečného období. In *G. Černušák*. SČSKU, Brno, 1983, s. 81–83.

F. M. Hradil - pedagog, skladatel, sbormistr a hudební publicista. In *Ostrava 12*, Profil, Ostrava, 1983, s. 363–370.

Metroritmická stránka vztahu textu a hudby v Janáčkových sborech. In *Hudba a literatura*. Okresní vlastivědné muzeum, Frýdek-Místek, 1983, s. 107–110.

30 let symfonického orchestru v Ostravě. In *Janáčkova filharmonie Ostrava*. JFO, Ostrava, 1984, s. 6–16 (spolu s M. Navrátillem).

Aditivní a multiplikativní princip metrorhythmiky v Janáčkových sborech. In *Čas v hudbě*, SČSKU, Praha, 1984, s. 57–62.

Co je "ostravské tvůrčí centrum"? In *Opus musicum*, 18, 1986, č. 3, s. 88–91. ISSN 00862-8505.

Nekonvenčnost konvenčního aneb kvalita zralosti /Jak mi zní hudba M.Klegy/. In *Opus musicum*, 1986, 18, č. 4, s. 119–122. ISSN 00862-8505.

Několik poznámek ke specifickým tvorbě ostravských skladatelů. In *Hudba v průmyslových oblastech po roce 1945*. KKS, Ostrava, 1986, s.75–83.

Helfertova koncepce české moderní hudby z odstupu půlstoletí. In *V. Helfert v českém a světovém kontextu*, SČSKU, Brno, 1987, s. 70–72.

Prostředky časové artikulace hudby. In *Hudební věda*, 1988, roč. 23, č. 2, s. 150–172. ISSN 0018-7003.

Je těžké být mladým? In *Hudební rozhledy*, 1988, roč. 41, č. 2, s. 53–55. ISSN 0018-6996.

Za Vladimírem Gregorem. In *Hudební věda*, 1988, roč. 23, č. 3, s. 287–288.

Ostravská léta nár. umělce Václava Bednáře. In *Ostrava 15*, Profil, Ostrava, 1989, s. 375–387.

Pohled do tvůrčí dílny Č. Gregora. In *Kulturní měsíčník*, 1989, roč.7, č. 6, s. 40–42.

Doslov ke knize J. Válka *Teorie kompoziční praxe*. Panton, Praha 1989, s. 403–406.

Fonologické, fonetické a sémantické aspekty Janáčkova zhudebňování slova. Příspěvek k objasnění příčin slohové proměny v tvorbě L. Janáčka. In *Janáčkiana 89*, KKS, Ostrava, 1990, s. 74–82.

Fonetický přístup L. Janáčka ke zhudebňování slova a jeho vliv na stylovou proměnu skladatelovy tvorby. In *AUPO - Hudební věda a výchova 5*, SPN, Praha, 1990, s. 169–180.

Stand und Aufgaben der Publicistik über das Leben und Werk B. Martinůs - einige Überlegungen zur Sachlage im Schrifttum über diesen Komponisten. In *B. Martinů anno 1981*. ČHS, Praha, 1990, s. 311–317.

Jan Šoupal - hudební kritik a pedagog. In *AUPO - Hudební věda a výchova 5*. SPN, Praha, 1990, s. 161–168.

Jan Šoupal (1892–1964). In *Ostrava 16*, Sfinga, Ostrava, 1991, s. 397–402.

"Sčasování" v Janáčkově klavírní tvorbě. In *Muzikologický sborník Asociace českých hudebníků*. Ostrava, 1993, s. 83–109.

Analytické sondy do artikulace hudebního času Janáčkových skladeb Úvod k opeře *Z mrtvého domu* a mužský sbor *Potulný šílenec*. In *AUPO Hudební věda a výchova 6, Musica IV*, UP, Olomouc, 1993, s. 82–119. ISSN 0018-7003.

K Janáčkovu pojetí metra a rytmu z doby působení na varhanické škole. In *Opus musicum*, 25, 1993, č. 79–83. ISSN 00862-8505.

Janáčkovu pojetí metriky a rytmiky přednášené na brněnské varhanické škole. In *Venia docendi*. Pdf UP, Olomouc, 1994, 14 s.

Analýza časové artikulace Janáčkovy hudby a její možné využití při výuce na vysokých školách univerzitního typu. In *Živá hudba*, 11, řada pedagogická č. 1, s. 69–78.

40 let profesionálních symfonických koncertů v Ostravě. In *Janáčkiana 94*, OU, Ostrava, 1995, s. 37–42.

Literární dílo jako inspirace Janáčkových instrumentálních skladeb s programem. In *AUPO, Hudební věda a výchova 7, Musica V*. UP, Olomouc, 1996, s. 13–29.

Janáček jako učitel hudební teorie. In *AUPO, Hudební věda a výchova 7, Musica V*. UP, Olomouc, 1996, s. 115–119.

Leoš Janáček as a Teacher of Music Theory. In *Czech Music '96*, č. 5, s. 1–3.

Leoš Janáček jako učitel hudební teorie. In *Musica viva in schola XIII*. Masarykova univerzita, PedF, Brno, 1997, s. 116–120.

Strukturální a sémantická analýza Janáčkovy Balady blanické. In *Hudební věda*, 1996, roč. 33, č. 4, s. 299–318. ISSN 0018-7003.

K problematice zápisu rytmu, metra a tempa v Souborném kritickém vydání děl L. Janáčka. In *Kritické edice hudebních památek*, UP, Olomouc, 1996, s. 111–122.

Dvacet let ostravských hudebněvědných konferencí. In *Dějiny hudební výchovy (koncepce, osobnosti, instituce)*. Montanex, Ostrava, 1996, s. 3–7.

Janáček jako učitel a dnešní vztah budoucích učitelů k Janáčkovu. In *Dějiny hudební výchovy (koncepce, osobnosti, instituce)*, Montanex, Ostrava, 1996, s. 41–47.

Janáčkův názor o sčasování (rytmu). In *Hudební věda*, 1997, roč. 34, č. 1, s. 100–115. ISSN 0018-7003.

Vztah budoucích učitelů k hudbě Leoše Janáčka. In *Hudba a její posluchači*. KHK PedF ZČU, Plzeň, 1997, s. 95–102.

Jak přiblížit studentům gymnázií Janáčkovu Baladu blanickou? In *Hudba Leoše Janáčka ve škole*. Sborník z konference Janáčkiana 1997. Ostrava, 1998, s. 56–62.

Osobnost sbormistra a hudebního pedagoga Jana Šoupala ve světle dochovaných písemných pramenů. In *Hudební věda*, 1998, roč. 35, č. 3, s. 215–224 + 8 s. obr. příloh. ISSN 0018-7003.

K problematice notového zápisu v kritickém vydání partitury Janáčkovy Balady blanické. In *Kritické edice hudebních památek II*. UP, Olomouc, 1998, s. 94–104.

Role některých bývalých žáků z Varhanické školy v tzv. "Janáčkově případu". In *Opus musicum*, 1998, roč. 30, č. 4/5, s. 156–161. ISSN 00862-8505.

Janáčkův případ. In *Sborník z konference L. Janáček, jeho žáci, spolupracovníci a přátelé*, Janáčkiana 98. OU, Ostrava, 1999, s. 75–81.

Zu literarischen Inspirationen der Programmwerke L. Janáčeks. In *Musikwissenschaftliche Kolloquien der Internationalen Musikfestspiele in Brno*, Bd. 28/29, MU, Brno, 1998, s. 149–156.

Výběrová bibliografie prof. PaedDr. Ludka Zenkla, CSc. In *Sborník prací Pedagogické fakulty OU, Ars 3 – Ostrava*, 1999, s. 79–86.

K problematice notového zápisu v kritickém vydání partitury Janáčkovy Balady blanické. In *Kritické edice hudebních památek II*. UP, Olomouc, 1998, s. 100–110.

„Janáčkův případ“ a role některých žáků z varhanické školy. *Opus musicum*, 1998, roč. 30, č. 4/5, s. 156–161. ISSN 00862-8505.

Zu literarischen Inspirationen der Programmwerke L. Janáčeks. In *Musikwissenschaftliche Kolloquien der Internationalen Musikfestspiele in Brno*, Bd. 28/29, MU, Brno, 1998, s. 149–156.

Ostravská opera – její historie až do dnešních dnů. In *Almanach Národního divadla moravskoslezského 1919 až 1999*. NDMS, Ostrava, 1999, s. 69–96.

Janáčkovy "nápěvky mluvy" z odstupu jednoho století. In *Psychotrofon 1*. VUP, Olomouc, 2000, s. 83–88.

Janáčková Balada blanická. O díle a době jeho vzniku. In *AUPO, Hudební věda a výchova 8, Musica VI*. UP, Olomouc, 2000, s. 9–16.

Esej o hudebním čase. In *AUPO, Hudební věda a výchova 7, Musica V.* UP, Olomouc 2000, s. 53–56.

Analýza kinetické složky Janáčkovy kantáty Na Soláni čarták. In *Olomoucké jarní muzikologické konference.* UP, Olomouc, 2000, s. 39–44.

Janáčkovy nápěvky mluvy z odstupu jednoho století. In *Miscellanea z výročních konferencí 1999 a 2000.* Česká společnost pro hudební vědu, Praha, 2001, s. 38–47.

Hudební pedagog Luděk Zenkl pětasedmdesátníkem. In *Ostrava 20 - příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska.* Tilia, Šenov u Ostravy, 2001, s. 507–512.

Pohyb, čas a prostor v hudbě. *E-Pedagogium*, 1, 2002, č. 1, s. 64–76.

Mladý šedesátník. K jubileu muzikologa a skladatele Miloše Štědrone; bibliografie. *Hudební věda* 2002, roč. 39, č. 2–3, s. 298–308. ISSN 0018-7003.

Kritické vydání partitury Janáčkovy Balady blanické. Několik poznámek k hudebně filologické problematice. In *AUPO, Hudební věda a výchova 9, Musica VII.* UP, Olomouc, 2003, s. 59–70.

Hukvaldská poéma Milana Báchorka. In *Acta musicologica* 1, 2004, č. 2, ISSN: 1214-5955.

Milan Báchorek a jeho kontakty s Olomoucí. In *Hudba v Olomouci – Historie a současnost II.* UP, Olomouc, 2004, s. 195–200.

K 65. narozeninám skladatele, pedagoga, sbormistra a organizátora hudebního života na Ostravsku Milana Báchorka. In *Česká hudba 2004 – osobnosti, instituce, vědecké, umělecké a hudebněpedagogické aktivity.* Divadelní ústav, Praha, 2004, s. 131–140. ISBN: 80-7008-176-7.

Zdeněk Blažek jako hudební teoretik. In *Musicologia Brunensis.* Koniasch Latin Press, Praha, 2005, s. 91–100. ISBN: 80-86791-28-9.

Analytické sondy do průběhu artikulace času vybraných úseků Janáčkovy hudby. In *SPFFBU, Musicologica Brunensia*, H 38–40, s. 253–266. ISBN 80-210-3965-5.

Vztah hudby a slova v Janáčkově operní prvotině Šárka. Analytické sondy do začátku 1. jednání opery. In *AUPO, Facultas Paedagogica – Hudební věda a výchova 10 – Musica VIII.* UP, Olomouc, 2006, s. 13–22. ISBN 80-244-1508-9. Totéž přetištěno in *Hudba – Integrácie – Interpretácie* 10. Pedagogická fakulta Univerzity K. Filozofa, Nitra, 2006, s. 156–171. ISBN 80-8050-993-X.

Hat sich Zdeněk Blažek in einem Irrtum befunden? Einige Bemerkungen zum theoretischen Erfassen der Doppelalteration – In *AUPO, Facultas Philosophica*

Musicologica Olomucensia VIII. UP, Olomouc, 2006, s. 61–68. ISBN 80-244-1508-9.

Hudebně pedagogické invence Ivana Poledňáka. In *Česká hudební pedagogika a vzdělávání dospělých na počátku 21. století. Janáčkiana 2006*. Ostrava, Divadelní ústav, Praha, 2006. s. 128–131. ISBN 80-7008-202-X.

Vliv Janáčkovy hudby na tvorbu Milana Báčorka. In *Fenomén Janáček včera a dnes*. Togga, Praha, 2006, s. 205–212. ISBN 80-8705-00-7.

Soupis rigorózních a doktorských prací obhájených na KHV UP v letech 2000–2006 a habilitačních prací členů katedry od roku 2005. In *AUPO, Hudební věda a výchova 10 – Musica VIII*. UP, Olomouc, 2006, s. 173–175. ISBN 80-244-1508-9.

Miloš Štědroň pětadesátiletý. In *Acta musicologica* 4, 2007, č. 1, ISSN 1214-5955, dostupné na WWW <http://acta.musicologica.cz>. (spolu s P. Mackem).

Miloš Štědroň at 65. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia* 55, H41, MU, Brno, 2007, s. 7–9. ISBN 80-210-4270-4, ISSN 1212-0391 (spolu s P. Mackem).

Výběrová bibliografie prací Miloše Štědroňe. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia* 55, H41, MU, Brno, 2007, s. 11–20. ISBN 80-210-4270-4, ISSN 1212-0391 (spolu s P. Mackem).

K Blažkovu pojetí dvojsměrné alterace. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia* 55, H41, MU, Brno, 2007, s. 187–192. ISBN 80-210-4270-4, ISSN 1212-0391.

První ročníky Janáčkova máje. In *Janáčkův máj – moravský hudební klenot*. Image studio, spol. s r.o., Ostrava, 2007, s. 20–25. ISBN 978-80-903-902-0-1.

Ostravské muzikologické konference Janáčkiana (1977–2006). In *Janáčkův máj – moravský hudební klenot*. Image studio, spol. s r.o., Ostrava, 2007, s. 186–191. ISBN 978-80-903-902-0-1.

Několik poznámek k enharmonickým záměnám v kritickém vydání Janáčkových Hradčanských písniček. In *AUPO, Facultas Philosophica Musicologica Olomucensia IX*; ed.: Lenka Křupková. UP, Olomouc, 2007, s. 193–199. ISBN 80-244-1508-9.

Miloš Konvalinka – portrét dirigenta, skladatele a rozhlasového pracovníka. In *Kritické edice hudebních památek VIII. Hudba v Olomouci - historie a současnost III. (Critical Editions of Musical Documents VII)*; ed.: Eva Vičarová). UP, Olomouc, 2007, s. 61–66. ISBN 80-244-0348-X.

K historii, metodologii a heuristice výzkumu hudební kultury v regionu. In *Webová konference Hudební výchova 2007 - Region, regionální hudební*

kultura a regionální umělec v kontextu vývojových proměn společnosti. Pdf OU, Ostrava, 2007. ISSN 1802-6540.

Hudební folkloristika v hudebněpedagogickém kontextu. Pavel Klapil a jeho přínos pro hudební folkloristiku a pedagogiku. In *Kontexty hudební pedagogiky I*. UK – PedF, Praha, 2007, s. 117–121. ISBN 978-80-7290-354-2.

Ladislav Daniel a jeho hudebněvýchovné projekty. In sborník *Inovace v hudební pedagogice a výchově (K poctě Lea Kestenberga)*. Solen Print, Olomouc, 2008, s. 116–120. ISBN 978-80-903776-2-2.

Enharmonické záměny v kritickém vydání Janáčkových Hradčanských písniček. In *Leoš Janáček světový a regionální*; (eds.: Karel Steinmetz a Jan Nowak). Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta, Ostrava, 2008, s. 173–178. ISBN 978-80-7368-576-8.

Regionální problematika v díle ostravského hudebního historika a pedagoga Jana Mazurka. In *Mezinárodní webový sborník Hudební výchovy 2009*. ISSN 1802-6540.

Od vlastivědy k vlastní vědě. O historii a současnosti hudebně regionalistického bádání, zvl. na Moravě a ve Slezsku. In *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Musicologica Brunensia 58*. 2009 1–2, s. 181–190. ISBN 978-210-4992-5.

Hudební kultura v Olomouci v období od podzimu 1938 do května 1945. In *Mezinárodní webový sborník Hudební výchovy 2009*. ISSN 1802-6540.

Hudební kultura 1918–1938. In *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc, 2009; s. 190–196. ISBN 978-80-244-2369 (spolu s P. Lykem).

Hudební kultura 1938–1945. In *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc, 2009, s. 262–266. ISBN 978-80-244-2369.

Hudební kultura 1945–1960. In *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc, 2009, s. 355–360. ISBN 978-80-244-2369 (spolu s F. Hajdu).

Hudební kultura 1960–1989. In *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc, 2009, s. 421–430. ISBN 978-80-244-2369 (spolu s F. Hajdu a P. Lykem);

Hudební kultura 1989 do současnosti. In *Dějiny Olomouce 2*. Olomouc, 2009, s. 481–484. ISBN 978-80-244-2369 (spolu s F. Hajdu a P. Lykem).

Hudební kultura v Ostravě od konce 19. století do současnosti. In *Acta humanica 1/2010*, s. 81–88. ISSN 1336-5126 (spolu s J. Mazurkem).

Ivo Stolařík. Portrét vědce, publicisty a člověka (1923–2010). In *Historica, revue pro historii a příbuzné vědy*, 2011, roč. 2, sv. 1, s. 67–73. ISSN 1803-7550.

Tři jubilea ostravských muzikologů a hudebních pedagogů: Vladimír Gregor, Luděk Zenkl, Jan Mazurek. In *Historica, revue pro historii a příbuzné obory*, 2011, roč. 2, sv. 2, s. 191–198. ISSN 1803-7550.

Ostravské hudebněvědné konference. In *Hudební teorie a pedagogika na Ostravské univerzitě (1995–2011)*, Ostrava, 2011, s. 22–28. ISBN 978-80-7368-983-4.

Letošní jubilea dvou ostravských muzikologů a hudebních pedagogů. In *Živá hudba, časopis pro studium hudby a tance*, 2011, roč. 2, s. 146–150. ISSN 0514-7735.

D) Recenze publikací v odborných časopisech:

Taneční hudba a jazz 1968–69 (Supraphon Praha-Bratislava 1968). In *Opus musicum*, 1969, roč. 1, č. 2, s. 60. ISSN 00862-8505.

KARBUSICKÝ, V. Mezi lidovou písní a šlágrelem (Supraphon Praha 1968). In *Opus musicum*, 1969, roč. 1, č. 2, s. 60. ISSN 00862-8505.

BERNSTEIN, L. Hudbou k radosti (Supraphon Praha-Bratislava 1969). In *Opus musicum*, 1969, roč. 1, č. 3, s. 93. ISSN 00862-8505.

HOSTOMSKÁ, A. Hudba a lidé (Supraphon Praha-Bratislava 1969). In *Opus musicum*, 1969, roč. 1, č. 10, s. 319–320. ISSN 00862-8505.

RUT, J. Dvanáctitónová tonální teorie (Edice hudební vědy 9, řada B; Panton Praha 1969). In *Opus musicum*, 1970, roč. 2, č. 5/6, s. 186. ISSN 00862-8505.

KOHOUTEK, C. Projektová hudební kompozice (Spisy Janáčkovy akademie č. 7; SPN Praha 1969). In *Opus musicum*, 1970, roč. 2, č. 5/6, s. 184. ISSN 00862-8505.

Tajemství „božského Čecha“. Rudolf Pečman: Josef Mysliveček und sein Opernepilog. In *Věda a život*, 1971, roč. 16, č. 7, s. LXXVII.

Tak jak to vlastně je? Úvaha nad Malou encyklopedií hudby. In *Kulturní měsíčník*, 1985, roč. 3, č. 4, s. 42–44;

GREGOR, V. Zdeněk Nejedlý a hudební výchova. Ostrava, 1979–1982. In *Hudební věda*, 1986, roč. 23, č. 2, s. 188–189. ISSN 0018-7003.

JANÁČEK, L. Vzpomínky, dokumenty, korespondence a studie. Praha, 1986. In *Hudební věda*, 1987, roč. 24, č. 3, s. 286. ISSN 0018-7003.

HOSTINSKÝ, O. Z hudebních bojů let sedmdesátých a osmdesátých. Praha, 1986. In *Hudební věda*, 1987, roč. 24, č. 4, s. 369–370. ISSN 0018-7003.

ŠÍP, L. Řeč tónů. Umění vnímat umění. Praha, 1985. In *Hudební věda*, 1988, roč. 23, č. 3, s. 266 - 267. ISSN 0018-7003.

ALBRECHT, J. Eseje o umění. Bratislava, 1986. In *Hudební věda*, 1988, roč. 25, č. 4, s. 365–366. ISSN 0018-7003.

Časopis moravského muzea v Brně. Vědy společenské, sv. LXXIII, 1988, č. 1 - 2. In *Hudební věda*, 1990, roč. 27, č. 1, s. 75–76. ISSN 0018-7003.

Musicologica Slovaca XIII. Hudobno folklórne druhy a ich systémové súvzťažnosti. Bratislava, 1988. In *Hudební věda*, 1990, roč. 27, č. 1, s. 73–75. ISSN 0018-7003.

UHER, J. – Příbáňová, S. Brněnskou stopou L. Janáčka. Brno, 1988. In *Hudební věda*, 1990, roč. 27, č. 1, s. 70–71. ISSN 0018-7003.

VIČAR, J. Václav Trojan. Praha, 1989. In *Hudební věda*, 1990, roč. 27, č. 4, s. 358–360. ISSN 0018-7003.

Hudební kultura XIII (Pdf ZČU Plzeň) a Ars 1 (OU Ostrava). In *Opus musicum*, 1994, roč. 26, č. 2/3, s. II–VI. ISSN 00862-8505.

Židovská kultura a česká hudba (Muzikologické studie). In *Opus musicum*, 1995, roč. 27, č. 2, s. II–IV. ISSN 00862-8505.

Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Ostraviensis - Ars 2. In *Opus musicum*, 1996, roč. 28, č. 5, s. II–III. ISSN 00862-8505.

BERNSTEIN, L. O hudbě (Koncerty pro mladé publikum). In *Opus musicum*, 1996, roč. 28, č. 5, s. XVI–XXI. ISSN 00862-8505.

TICHÝ, V. Úvod do studia hudební kinetiky. K systematice hudebního rytmu, metra a tempa. Praha, 1994. In *Hudební věda*, 1997, roč. 34, č. 4, s. 462–464.

FIALA, J. Západočeská vlastivěda, sv. 3 - hudba. In *Opus musicum*, 1997, roč. 29, č. 2, s. XXVII–XXIX. ISSN 00862-8505.

GREGOR, Č. Divácká opera. In *Opus musicum*, 1997, roč. 29, č. 5–6, s. XI–XVI. ISSN 00862-8505.

Sborník Pedagogické fakulty ZČU v Plzni. Hudební kultura XV. In *Opus musicum*, 1998, roč. 30, č. 1, s. XXI–XXII. ISSN 00862-8505.

Dvě publikace z Ostravy. In *Opus musicum*, 1999, roč. 31, č. 2, s. 68–69. ISSN 00862-8505.

MAZUREK, J. Hudební život českých obyvatel Ostravy v období 1880–1918. In *Opus musicum*, 1999, roč. 31, s. 61–62. ISSN 00862-8505.

BOKŮVKOVÁ, V. Antonín Devátý. In *Opus musicum*, 1999, roč. 31, č. 6, s. 68–69. ISSN 00862-8505.

ŠTĚDRŮŇ, M. L. Janáček a hudba 20. století (paralely, sondy, dokumenty). In *Hudební věda*, 2001, roč. 38, č. 1–2, s. 179–182.

SPURNÝ, L. Heinrich Schenker - dávný neznámý. In *Hudební věda*, 2001, roč. 38, č. 1–2, s. 182–183.

ZOUHAR, V. Hudební postmoderna? Německá debata na konci 20. století (Olomouc 2004). In *Acta musicologica* 1, 2005, č. 3, ISSN: 1214-5955. Přetištěno též v *AUPO – Hudební věda a výchova* 10 – Musica VIII. UP, Olomouc, 2006, s. 179–180. ISBN 80-244-1508-9.

POLEDŇÁK, I. Vášeň rozumu. Skladatel Jan Klusák – člověk, osobnost, tvůrce (Olomouc, 2004). In *Opus musicum*, 37, 2005, č. 3, s. 54. ISSN 00862-8505.

Ostrava 22. Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska (Šenov u Ostravy, 2005) (rec.). In *Acta musicologica*, 2, 2005, č. 3. ISSN 1214-5956.

POLEDŇÁK, I. Hudebně pedagogické invence. Výbor ze studií a statí k hudební pedagogice a výchově (rec.) In *Opus musicum*, 38, 2006, č. 6, s. 65–67. ISSN 00862-8505. Přetištěno též v *Acta musicologica*, 3, 2006, č. 3. ISSN 1214-5955. Přetištěno též v *AUPO – Hudební věda a výchova* 10 – Musica VIII. UP, Olomouc, 2006, s. 181–183. ISBN 80-244-1508-9.

SMOLKA, J. Zdeněk Blažek a dvojsměrná alterace (rec.) In *Acta musicologica*, 3, 2006, č. 1. ISSN 1214-5955.

BLÁHA, J. Křížovatka geneze moderního malířství a hudby (Picasso, Stravinskij, Kandinskij, Schönberg). In *Opus musicum*, 2009, roč. 41, č. 3, s. 59–61. ISSN 00862-8505.

PŘIBYLOVÁ, L. Paul Hindemith a české země. In *Opus musicum*, 2010, 42, č. 1, s. 59–61. ISSN 00862-8505.

E) Slovníková hesla:

MARTÍNKOVÁ, A. (ed.) *Čeští skladatelé přítomnosti*. Panton, Praha, 1985. 12 hesel.

MYŠKA, M. – DOKOUPIL, L. (ed.) *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*. Repronis, Ostrava, 1993–2011. cca 70 hesel.

TYRRELL, J. (ed.) *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*. Macmillan, London, 2001 - 23 hesel.

BEK, M. – MACEK, P. (eds.) *Český hudební slovník osob a institucí*. MU, Brno, dostupné na WWW <http://musicologica.cz/slovník>. cca 80 hesel.

F) Redakce sborníků, knih a hudebnin:

Sborníky z ostravských konferencí *Janáčkiana* 1977, 1978/79, 1980, 1981, 1986, 1994, 1995, 1996, 2008, 2010.

ANSIMOV, G. P. *Vždycky se začíná znovu*. Panton, Praha, 1983.

Vrkočová, L. *Domovem hudby*. Panton, Praha, 1988 (spolu s Tomášem Hejzlarem).

Hudební věda a výchova 6 (Acta Universitatis Palackianae Olomucensis). UP, Olomouc, 1993.

Hudební věda a výchova 7 (Acta Universitatis Palackianae Olomucensis). UP, Olomouc, 1996.

K problematice současných hudebně výchovných metod a koncepcí. UP, Olomouc, 1997.

Olomoucké jarní muzikologické konference. Hudební analýza /druhy, metody, didaktické přístupy/ a Mezipředmětové vztahy disciplín učitelského studia hudební výchovy. UP, Olomouc, 2000.

Moravské divadlo Olomouc 1920–2000. MDO, Olomouc, 2000.

Psychologické aspekty hudební výchovy - ontogeneze, diagnostika, muzikoterapie. Olomouc, 2001.

Hudební věda a výchova 9 (Acta Universitatis Palackianae Olomucensis). UP, Olomouc, 2003.

Hudební pedagogika a výchova – Minulost, přítomnost, budoucnost. UP, Olomouc, 2004 (spolu se Stanislavem Tesařem).

Inovace v hudební pedagogice a výchově. K poctě Lea Kestenbergova (1882–1962). UP, Olomouc, 2008 (spolu s Jitkou Černoorskou).

Dřízga, E. *Malá svita* – partitura. Krajské kulturní středisko, Ostrava, 1979.

Romantický klavír Jiřího Maláskova. Panton, Praha, 1983.

Rudolf Kubín: *Koncert pro violoncello a orchestr* – klavírní výtah. Panton, Praha, 1986.

Souborné kritické vydání děl L. Janáčka - 8. svazek řady D: Balada blanická. Editio Janáček, Brno, 2003. ISMN M-66051 (spolu s Milošem Štědrněm, sr.).

G) Rukopisné práce:

Janáčková sborová tvorba z hlediska rytmu, metra a útvarnosti. Diplomová práce, FF UJEP, Brno, 1970.

Janáčková světská sborová tvorba z hlediska rytmu, metra a útvarnosti. Disertační práce, FF UP, Olomouc, 1971.

Prostředky časové artikulace hudby. Rukopis uložený v archívu ČHF, Praha, 1985.

K problematice časové artikulace hudby. Kandidátská disertace, FF UJEP, Brno, 1986.

Kapitoly z dějin hudební kultury na Ostravsku. Rukopis uložený v archívu ČHF, Praha, 1987.

Jan Šoupal. Rukopis uložený v archívu ČHF, Praha, 1990.

Janáčkovy inovace v oblasti časové artikulace hudby. Habilitační práce, FF MU, Brno, 1992.

H) Kritiky a další publicistické formy

Sleevenote, bouklety gramofonových desek a CD (Panton, Supraphon, Stylton – asi 20).

Kritiky koncertů a operních a operetních inscenací v denním a odborném tisku – cca 200.

Ostatní hudebně-publicistické články v denním tisku a časopisech – cca 100.

Obrazové přílohy

Příloha č. 3 – Výstřižky z novinových kritik

(Moravské noviny, Moravsko-slezský den)

a recenzí (Hudební věda)

Veronika v Ostravě

První opera slavného českého dirigenta a skladatele Rafaela Kubelíka Veronika z roku 1943 byla u nás opět nastudována téměř po pětadvaceti letech ostravským operním souborem (první premiéra 13. 4., druhá o den později v Divadle A. Dvořáka). Dílo, pro svůj pašijový námět, a jeho autor, poúnorový emigrant, byli do předložského listopadu pro naši hudební a divadelní kulturu zcela „tabu“; o to více dnes zaujme Veronika (podle stejnojmenné činohry D. C. Faltise – pseudonym skladatele Dalibora C. Vačkáře), zvláště když se k tomu ještě přidružuje její vysoká aktuálnost. Je to hra o vykoupení, odpuštění a vnitřní očistě, o střetu dobra a zla (jak aktuálně právě dnes zní např. slova adresovaná starostovi Barborovi: „Tys nakradl majetek a čest sis koupil.“).

Na pozadí novozákonního příběhu o posledních dnech pozemského života Ježíše Krista se totiž odvíjí dramatický děj ukazující „obrácení“ zbojníka Janka, jehož lidská zloba zbavila víry v Boha i bližního. Jeho chování však změnila oddaná láska prosté venkovské dívky Veroniky, která uvěřila pod vlivem přesvědčivého ztvárnění postavy Krista v jeho dobro a nevinu. Opera sice končí Jankovou smrtí, již vykoupil své hříchy, ale zbojníkovu lepší „já“ žije v jeho a Veronikině dítěti.

Skladatel hudebně velmi dobře zachytil proměny děje zvláštním kontrastem lyrického až baladického tónu a dramaticky naturalistického vyostření. V hudebním výrazu jde o propojení stylových vlivů předválečné moderny a expresionismu a pozdního romantismu s neoklasicismem (B. Martinů, kterého připomenou zvláště asociace s pozdějšími Řeckými pašijemi a Hrami o Marii). Je to však stylová syntéza svébytná, vyrůstající z potřeb vyvíjejícího se příběhu a charakteru jednajících osob. Deklamace v souvislém proudu recitativu a ariosních partií není stylizovanou mluvou doprovázenou orchestrem, ale opírá se v nejvyšší míře o melodickou hodnotu slova (zde vyšel Kubelík z Janáčka). V melodice také zaujme důsledná propracovanost (zvl. v expozici úzká souvislost motivů většinou v archaických církevních modech). Orchester je pak věrným „vykladačem“ situace, ne však důsledným širokým symfonickým proudem, ale úsporným dokreslením často v krajních polohách rozšířeného počtu dechových nástrojů.

Režisér Miloslav Nekvasil zcela působivě scénic-

ky rozvedl a akcentoval všechny důležité biblické obrazy – symboly v pašijových hrách a to, jak se promítají do vlastního děje: poslední večeře Páně i Janka s Veronikou, zrada Jidáše – nedodržení slova Barborou, soucit Maří Magdalény – Veroniky s Kristem – Jankem ap., ve vlastním příběhu pak položil akcent na klíčová místa scén, jako je třeba zmatek (i hudebně působivě vyjádřený) po zprávě o Tomešově smrti, překvapivý příchod Janka shora do hospody a jeho tanec s Veronikou, scéna Janka a Barbory před jejich smrtí i předcházející Jankovo odhodlání změnit svůj život.

V tom všem režii vyšlo neobyčejně vstříc nejen hudební nastudování dirigenta Jana Šrubaře, ale zvláště výtvarná složka scény a kostýmů navržená hostujícím Petrem Matáskem z hradeckého loutkového divadla Drak. Na točně se otáčející polyfunkční konstrukce ve tvaru „průhledné“ krychle z dlouhých tyčí, postavená na špičku, umožnila rozehrát děj i v několika prostorových plánech. Důležitým výtvarným prvkem v celé ostravské inscenaci Veroniky je také barva (bílá a růžová, černá a hnědá). Podobně jako působily čisté linie a nelomené barvy ve výtvarném profilu inscenace, vyznělo až klasicky vyváženě její hudební nastudování. Obecně lze konstatovat v premiérovém obsazení více zemitější projev Janka, Barbory, Veroniky i Šimona, kteří byli hlasově razantnější než pěvci ztvárňující tyto hlavní postavy opery v obsazení druhém. Tak například charakter zpěvní linie titulní role žádá dramatickou nosnost i lyrickou zjihlost. Zdá se, že těmto požadavkům více vyhověla Erika Šporerová jako skutečně křehká, čistá, snad naivnější venkovská dívka než Eva Kinclová, sice méně jistá v nižších polohách, zato však zcela přesvědčivá v dramatických místech role. Barytonových úloh hlubšího tónu (Janek) i lyričtějších (pan řídící a Tomeš) se výtečně zhostili Jiří Klecker (ten byl celkovým pojetím role cynického a tvrdého Janka výraznější než chováním i zabarvením hlasu měkčí Tomáš Jindra), Jiří Čep, Jaroslav Kosec a Vladimír Mach. Pěvecky i herecky zaujali i představitelé pana řídícího J. Kubík a V. Kupka.

Ostravské nastudování Veroniky rozhodně patří k nejvýznamnějším dramaturgickým i inscenačním počínům této operní scény v posledním období a věřme jen, že v době návštěvnické krize v divadle zůstane přízeň diváků (na obou premiérách jich bylo skutečně hodně) zachována i v dalších reprízách.

(ks)

MORAVSKÉ NOVINY

5-21 16/5. 97

Inscenace romantické pohádky plná pohody

Weberova opera
Oberon je
v Ostravě
uváděna poprvé

KAREL STEINMETZ

Jako svou třetí premiéru letošní 80. sezóny uvedla opera Národního divadla moravskoslezského 13. března 1999 dílo Carla Marii von Webera Oberon (režie: Luděk Golat, dirigent: Jan Šrubař, scéna: Jaroslav Malina, J. H., kostýmy: Helena Anýžová, choreografie: Igor Vejsada).

Inscenování epilogu zakladatele německé romantické opery, přímého Wagnerova předchůdce, nebylo v minulosti běžné ani na německých scénách (určitý podíl na tom patrně měla méně zdařilá, nedramatická a místy málo logická libretní předloha). Dílu však nesmírně pomohla před více než třiceti lety provedená „inovace“ libreta německým dramaturgem H. Seegerem, který zpřehledněním a „zpoetickým“ děje i vyznačením několika postav tento romantický pohádkový singspiel, plný lesních duchů, žinek a dalších lesních bytostí, značně přiblížil dnešnímu divákovi.

Seegerovo pojetí ještě více podtrhli ostravští inscenátoři, kteří se neobyčejně úspěšně pokusili o

vytvoření syntetického tvaru (divadlo, které mluví, zpívá a tančí) s výrazným zapojením choreografické složky (děti ze studia Lenky Živocké, vodní panny, ale zvláště harémové tanečnice, jelen a laň s koloušky, vodní živly; v některých původně pouze mluvených rolích se též zpívá či jsou ztvárněny baletně). Proto je také v této operní inscenaci více využito členů baletního a zvláště činoherního souboru NDMS (např. vynikající výkon předvedla na premiéře Apolena Veldová v roli Puka).

recenze

Lehkost, jas, eliminace jakýchkoliv drastičtějších scén, vítězství dobra a lásky nad úklady a nenávisť, nadhled a úsměvnost (sem je možno zařadit i mile působící české promluvy herců jiných národností, např. J. Dvorského, N. Krioutschkové, V. Popova, V. Mayfatové), to jsou podstatné atributy inscenace, které právě zvýraznila jak Golatova režie, tak i Malinova scéna. Pochvalu zaslouží také vynikající choreografie I. Vejsady, která vzorně podpořila režisérův smysl pro rytmus inscenace (mj. třeba ve ztvárnění bouře).

K velkým kladům ostravského nastudování Weberova díla patří hudební složka, zvláště výtčným způsobem dirigentem Janem Šrubařem připravený orchestr. Pěvecké výkony v hlavních rolích byly zdařilejší při dru-

Ostravské pojetí inscenace Weberovy opery Oberon lze považovat za velmi úspěšný pokus o vytvoření syntetického divadelního tvaru.
Foto JOSEF HRADIL

hé premiéře 14. března (V. Popov jako Huon z Bordeaux, E. Dřizgová-Jirůková - Rézie, V. Mayfatová - Fatima, B. Petrovič - Oberon), ačkoliv výrazně na sebe upozornily i dvě členky sboru K. Hadrabová a L. Šmehlíková,

obsazené při premiéře do úloh Rézie a Fatimy. V prvním obsazení se líbila také N. Krioutschková (alternuje Z. Matoušková) v sopránové úloze Titanie. V oborově neutrální, spíše barytonové partii Šerasmina zaujali te-

norista J. Halama svou nesmělou komediálností a V. Kupka barytoností svého barytonu i pojetím postavy, zvyrazňující rozomílou topornost. Shrnutí: Ostravský Oberon je laskavá, vkusná a stylově čistá inscenace.

Vladimír Tichý: Úvod do studia hudební kinetiky. K systematické hudebního rytmu, metra a tempa. Vydala Hudební fakulta AMU v Praze ve vyd. a nakl. H & H 1994, 175 s.

Zatímco otázky melodiky, harmonie, polyfonie a tektoniky byly již dříve v kontextu českého hudebněteoretického myšlení v dostatečné míře pojednány, problematika časového členění hudby na úrovni mikro- a mesostruktur u nás na své komplexní zpracování donedávna čekala. Určitou absenci (kterou nemohlo vyřešit zveřejnění ani knihy M. Kuny a M. Bláhy *Čas a hudba* ani sborníku ze stejnojmenné konference v osmdesátých letech) se nyní pokouší zaplnit právě recenzovaná studie.

Je to práce docenta hudební teorie na HAMU Vladimíra Tichého *Úvod do studia hudební kinetiky*, která má sloužit jako skriptum studentům kompozice pražské hudební fakulty, neboť se hlavně zaměřuje na možnosti, jež se naskýtají současnému skladateli v oblasti rytmu, metra a tempa. Protože si její autor vytkl nelehký cíl: vymezit a utřídit celou širokou problematiku hudební kinetiky, definovat pojmy a jejich vzájemné vztahy a najít logicky skloubený teoretický systém, pokud možno beze zbytku vyčerpávající celé široké spektrum možných jevů, spadajících do rámce úvah o členění hudebního času, zvl. na nižších hierarchických úrovních, lze se domnívat, že její ambice budou vyšší, než se očekává od běžných vysokoškolských skript. Tichý nabízí budoucímu skladateli nejen nepostradatelný historický či etnografický přehled (ten je však ve skriptu obsažen jen v míře nepatrné, jak se o tom sám autor zmiňuje v úvodu), ale více praktický návod ke konkrétní sklada-

telské činnosti a také třeba zadání kompozičních úkolů v závěru skripta. Spíše se pokouší nalézt klíč k systematickému uchopení problematiky. A poněvadž se jedná o dosud jediné systematické hudebně teoretické pojednání a utřídění otázek časové artikulace hudby v češtině, studie jistě překračuje svým významem rámec vysokoškolského učebního textu.

Autor se problematikou skladatelské práce v oblasti rytmu, metra a tempa zabývá již dvě desetiletí (dlouho před konáním pražské konference Čas v hudbě 1982), soustavně však od roku 1983, kdy začal pod vedením prof. dr. Karla Risingera, DrSc. zpracovávat systematickou kinetickou složku ve své kandidátské práci. Její tiskem vydanou podobu pak poznamenalo autorovo zaměření více skladatelské a hudebně pedagogické.

Práce je rozdělena do pěti hlavních částí (nepočítáme-li stručný úvod, závěr, přílohy, poznámky a nezbytný výběrový soupis literatury); v prvních dvou kapitolách jsou vymezeny pojmy kinetika, rytmus, metrum, tempo a jejich vzájemné vztahy a druhy, předmětem třetí a čtvrté kapitoly jsou možnosti individualizace metroritmických útvarů a dále pak hierarchické úrovně metroritmické organizace kinetické složky hudební struktury. V poslední části je pak nastíněna problematika vícehlasu z hlediska kinetiky, tj. polyrytmie a polymetrie.

Ve stručném úvodu je mimo jiné čistě orientačně vyložen vývoj definic základních pojmů rytmus a metrum od H. Riemanna a E. Leweho přes C. R. Bluma, R. Wespahala a C. F. Ebdyho Williamse, M. Kenyona k E. Apfelovi a C. Dalhausovi, pak je zdůvodněno časové a místní omezení celé práce na evropskou hudbu od baroka po současnost a je vysvětlena její koncepce, vycházející z Risingerova rozlišení hierarchizace hudebních celků na distanční (kvantitativní) a na centrickou (kvalitativní). V tomto smyslu pak Tichý pojímá rytmus jako uplatnění distanční hierarchie v časovém sledu rytmických impulsů a metrum jako uplatnění centrické hierarchie v časovém sledu rytmických impulsů. Rytmickým impulsem se rozumí nástup každého zvuku, počátek znění tónu (jeho ukončení - stejně jako před ním M. Ištvana, když hovořil o tzv. "pozitivním rytmu" - Tichého nezajímá, rozhodující je až nástup dalšího rytmického impulsu). Mezi dvěma impulsy může být pauza, plné znění tónu, souzvuku apod., nebo jejich dozívání.

S pomocí distanční a centrické hierarchizace (event. s jejich kombinací), vnášené do řádu ve sledu rytmických impulsů v hudbě, se autor recenzované práce snaží vysvětlit všechny jevy, se kterými se může setkat současný skladatel v oblasti, kterou Tichý nazývá (podle Janečkem užívaného pojmu kinetická složka hudby) hudební kinetikou. Hudební kinetika (termín, jehož zavedení do hudební teorie se pokouší celkem úspěšně obhájit na str. 17, 156 a 157) se tedy zabývá časovým členěním zvukové struktury na nejnižších hierarchických úrovních (a jim nejbližší nadřazených - rytmus, metrum, tempo) na rozdíl od tektoniky, pojednávající naopak o oblasti časového členění hudební struktury na nejvyšší hierarchické úrovni a na úrovních nejbližší podřazených. Tichý přejímá názor Jaroslava Zicha, že zatímco při vnímání tektonických struktur se uplatňuje pozorovací zaměření, u kinetické složky dominuje "vzívání se" a faktor kinestetický. Proto časová struktura na nejnižších úrovních má zpřehledňující, pohybovou, a tedy bezprostředně výrazovou funkci. Pro časové členění hudební struktury a pro její horizontální pohyb je důležité stanovení krajních mezí pohybové stagnace a pohybové diferenciacie.

Tichý tedy nejprve vymezuje to, co je členěno (pravidelný či nepravidelný sled rytmických impulsů hudební struktury limitovaný svými krajními pohybovými mezemi) a pak přistupuje k vysvětlení toho, čím je struktura členěna (časoměrné stopy s účastí divisivního a multiplikačního principu, metrické stopy - u základních metrických jednotek střídání teze a arze a vytváření základních metrických útvarů - taktů). Určitou slabinu svého pojetí - příliš jednoznačně zdůrazňovanou vazbu metra na centrickou hierarchizaci - Tichý vcelku úspěšně překlenuje zavedením tzv. "imaginárního impulsu", který snad může nahradit termín pro strukturální "váhu tónu" (třeba v synkopě, kde vidí "přenesení přirozeného akcentu teze na sudý rytmický impuls", jde tedy o posun přízvuku o jednu základní metrickou jednotku) a pak také ozvláštňováním časového sledu impulsů nejen "kinetickými", ale i "mimokinetickými" prostředky. Již diskuse, které proběhly v první polovině osmdesátých let, přesvědčivě dokázaly, že metrum (které se navzdory svému názvu vymyká jakémukoliv měření) je něco "neslyšitelného", druhotného, co je teprve zpětně odvozováno ze znějící hudební

struktury jako určitý rastr, na jehož organizaci se mohou podílet (a často také asi největší měrou podílejí) hierarchizované dynamické přízvuky, ale také akcenty jiného druhu (melodický, agogický, harmonický, sónický), melodické konfigurace i konfigurace tónových délek a hlavně možné kombinace všech těchto prostředků.

Naopak v případě většiny ostatních termínů a klasifikačních výměrů (včetně termínů s poněkud posunutým významem: hustota - hybnost, rychlost, event. i tempo) lze s Tichým jednoznačně souhlasit mj. zvláště se zavedením termínů "metrická modulace" a "metrické vybočení", neboť výstižně pojmenovávají jevy promítající se také třeba do ediční praxe (vzpomeňme na tolik diskutované "přepisování" taktů a taktových označení v Souborném kritickém vydání děl L. Janáčka i v těch případech, kdy šlo evidentně o "metrické vybočení").

I když bychom k pojednání o hudební kinetice jako původní hudebně teoretické práci mohli mít drobné připomínky (třeba v případě závěrečného soupisu literatury, v němž postrádáme některé snad důležité tituly a odkazy na ně, jako jsou např. práce G. W. Coopera a L. B. Meyera či P. Benaryho, hesla v hudebních encyklopediích MGG, The New Grove nebo v naší Encyklopedii jazzu a moderní populární hudby - na tu se ale v poznámkovém aparátu odkazuje či Bajerova studie *Problém a úloha rytmu v umění* (Estetika 9, 1972, č. 4), z níž však bylo v úvodu Tichého práce evidentně čerpáno, nebo stať autora této recenze *Prostředky časové artikulace hudby* - HV 25, 1988, č. 2 - jindy je citováno tzv. "z druhé ruky") beze zbytku ji přijímáme jako vysokoškolské skriptum, jehož autor měl neustále na mysli čtenáře, kterému je učební text určen: studenta skladby (proto je také vhodně užito kombinace dvou pracovních metod - metody analytické a kompoziční). Budoucím skladatelům jsou určeny poznámky k analýzám metroritmické a tempové složky děl hudby klasiků 20. století (Stravinského Svěcení jara, Honeggerova Pacifiku 231 a Weberovy Symfonie op. 21 i úkoly typu: "zkomponujte hudební větu v rychlejším tempu o víceúrovňovém multimetrickém uspořádání ...", "vyřešte přechod z rychlé do pomalé části kompozice formou metroritmické modulace..." apod. V tomto smyslu je tato příručka téměř nepostradatelná pro studium hudební kinetiky, vyučovacího předmětu, kterému

by se mělo vyučovat nejen na HAMU, ale v rámci hudební teorie na všech našich vysokých uměleckých školách i muzikologických a hudebně výchovných katedrách univerzit.

KAREL STEINMETZ

---

recenze

Miloš Štědroň: *Leoš Janáček a hudba 20. století (paralely, sondy, dokumenty)*. Georgetown – Nadace Universitas Masarykiana – Nauma – Masarykova univerzita Brno 1998, 301 s.

Ačkoliv život a tvorba Leoše Janáčka jsou již řadu desetiletí bezesporu badatelsky a publicisticky ze všech českých umělců nejvíce reflektovány, je každé nové dílo, které významně rozmnožuje výše zmíněnou bohatou janáčkovskou literaturu, očekáváno s velkým zájmem. O to více, že se teď jeví v nedohlednu realizace projektu rozsáhlého vědeckého monografického zpracování této skladatelské osobnosti (o připravovaném projektu informoval muzikologická obec Jití Vyslouzil v tomto časopise před šesti lety; viz HV 32/1995, č. 2, s. 138–143). A tak stále zůstává jako jediná komplexní janáčkovská monografie téměř čtyřicet let stará práce Vogelova, nepočítáme-li Helfertovo torzo a drobnější publikace J. Racka, B. Štědroň, M. Černo-horské, H. Hollandera, J. Šedy, S. Přibáňové či J. Vyslouzila. Nedávno však vyšla péčí Nadace Universitas Masarykiana a dalších vydavatelských institucí pozoruhodná kniha Miloše Štědroňe *Leoš Janáček a hudba 20. století (paralely – sondy – dokumenty)*. Monografie neobyčejně zdařile vřazuje skladatele narozeného téměř před 150 lety do kontextu evropské hudby 20. století. Je zde přitom definitivně opuštěna dříve často tradovaná představa naprosté Janáčkovy originality a zmíněná údajná nemožnost jeho hladkého a logického stylového začlenění do vývoje evropského hudebního myšlení celého minulého věku.

Významný brněnský muzikolog a skladatel prof. Miloš Štědroň je pro tento svůj janáčkovský počín výtečně disponován nejen svým profesním zaměřením: skladatel, hudební teoretik, mj. autor knih a učebních vysokoškolských textů *Formování hudby /1987/*, *Základy mikrotektoniky /1991/*, *Zá-*

klady polymelodiky /1992/, a hudební historik, zaměřující se jednak na starší historická období hudební renesance, manýrismu a baroka (vydal např. monografii *Claudio Monteverdi – génius opery /1985/*) a jednak na hudbu 20. století (publikoval mnoho statí s touto problematikou a knihu *Josef Berg – skladatel mezi hudbou, divadlem a literaturou /1992/*) a zvláště pak na tvorbu Janáčkovu – je spolueditorem *Souborného kritického vydání děl L. Janáčka* a autorem nejméně padesátky janáčkovských studií. Štědroň také společně se skladatelem a teoretikem L. Faltusem rekonstruoval a k vydání připravil několik Janáčkových děl, jako například *Houslový koncert, symfonii „Dunaj“*, *2. smyčcový kvartet „Listy důvěrné“*. Před více než třiceti lety napsal téměř dvoustředstránkovou kandidátskou práci stejného názvu, ve které se zabýval shodnou problematikou jako v nyní recenzované publikaci, o níž by se vlastně dalo hovořit jako o 2. rozšířené verzi disertace. Také po metodologické stránce je v obou verzích postupováno obdobně. Prolínají se zde dvě roviny: historicko komparační (často překračující rámec dřívějších muzikologických spekulací a literární kazuistiky) se strukturální analýzou hudebních kompozic. Základní teze, premisy a snad i části textu včetně dokumentů, jako například Janáčkovy analýza Debussyho *Moře* či Janáčkovy studie o naturalismu, jsou v obou pracích stejné. V podstatě lze říci, že Štědroň rozšířil, respektive precizoval a obohatil své dřívější názory na janáčkovskou melodiku, rytmiku, harmoniku a zvláště tektoniku (nachází zde podobné znaky jako u melodiky, rytmiky, harmoniky, tektoniky veristických, impresionistických a expresionistických autorů) o fruktifikaci přílehlavých termínů Jaroslava Volka, jako jsou flexe, respektive flexibilní diatonika či tektonicky zodpovědná vazba pro jevy, s nimiž dříve pracoval, ale které v kandidátské práci ještě takto nenazýval. Navíc byla do tištěné podoby monografie zařazena stať *Mla-*

dý konzervatívec - v stáří avantgardista!?, v části *Dokumenty* pak byla nově publikována Janáčková analýza Brahmsova kvintetu, úvaha o experimentu v hudbě a promoční řeč s komentářem, prohloubena pak byla zvláště problematika nápěvků, konvence dialogizace monologu a doplněny byly zdánlivě i takové maličkosti, jako například motta jednotlivých kapitol (výběr naprosto výstižných citátů vesměs z Janáčkových textů z 20. let), takže spis představuje syntézu výsledků Štědroňova janáčkovského bádání.

Jak z podtitulu vyplývá, má celá práce tři velké oddíly. První část *Paralely* (s. 13–126) přináší tři stylové (paralely s verismem, impresionismem a expresionismem) a jednu typologickou sondu (Janáček a hudební avantgarda 20. let, kterou reprezentovaly takové osobnosti jako například A. Berg, I. Stravinskij, P. Hindemith, B. Bartók, E. Krenek, A. Hába, P. Dessau, E. Schulhoff a třeba i „vynálezce“ clusterů Američan H. Cowell). V stylových sondách je nejdříve nazíráno na vzájemný vztah Janáček - verismus (společné stylové znaky, jako například redukce operní předehry, krátká arióza blížící se „nápěvkům mluvy“, tóninové skoky, paralelismy a klesání do tóniny o sekundu nižší či stoupání do tóniny o sekundu vyšší, celotónové tetrachordy a podobně hledá Štědroň u Janáčka zvláště v operách *Její pastorkyňa*, *Osud* i v dalších dílech). Relaci Janáček - impresionismus vidí zvláště ve zvukové barevnosti ploch u moravského mistra vytvářených stereotypem izolovaných rozložených akordů - ostinátých figur, „časovek“, často nahrazujících tradiční kvadraturu. Zdroj metroritmické i tektonické uvolněnosti a impresionistické soničnosti však vidí spíše v Janáčkově inspiraci zvukem lidových nástrojů a dalšími konvencemi vyzorovanými z východomoravského folkloru než v poznání Debussyho hudby. Ve třetí „sondě“ je sledován skladatelův poměr k expresionismu (zvláště studium expresivity řeči a její hudební stránky - vliv „nápěvků mluvy“, používání „montážních situací“ v klavírním díle, bezručovských a dalších sborech i ve vrcholných operách, jevů, které Janáček užíval zjevně dříve, než mohlo dojít k možnému poznání 2. vídeňské školy a ke Štědroňem doloženým kontaktům

s A. Schönbergem a A. Bergem). Co bylo dříve jinými autory (Racek, Straková, Vogel, Hollander aj.) nazíráno z historizujícího hlediska, M. Štědroň sleduje a dokládá spíše analyticky, množstvím konkrétních příkladů ze skladatelových děl i dalších písemných pramenů.

Stejně jako *Paralely* obsahuje i další oddíl *Sondy* (s. 127–235) čtyři kapitoly (tři spíše detailně zkoumají strukturu Janáčkových děl a sledují některé specifické rysy Janáčkovy hudební řeči, zvláště v oblasti melodiky, harmoniky /resp. akordiky/, rytmiky a zvláště tektoniky), poslední je podnětná biografická stať *Mladý konzervatívec - v stáří avantgardista!?*, která se snaží odhalit genezi konzervativních postojů mladého skladatele a jejich opuštění ve zralém věku. Příčinu těchto fenoménů autor hledá v Janáčkově sociálním postavení i třeba v jeho vztahu k institucím provinciálního Brna; jeho vazbu ke zralým ženám pak prezentuje jako důsledek absence citového vztahu k matce v době adolescence. Štědroň si dále všímá třeba i vyhraněných nacionalistických postojů v utrakvistickém Brně 80. a 90. let 19. století, Janáčková setkání s folklorismem té doby i doby pozdější a pak i rozpadu kulturní „jednoty“, v němž vidí hlavní předpoklad Janáčkovy modernismu po roce 1900 a avantgardismu po rozpadu Rakouska-Uherska.

V předposlední části knihy *Dokumenty* (s. 237–258) je zcela poprvé novodobě publikována Janáčková analýza Brahmsova kvintetu a nově jsou pak otištěny téměř neznámé rukopisné studie o experimentu a o naturalismu. Tento oddíl uzavírá Janáčková promoční řeč při přebírání čestného doktorátu brněnské Masarykovy univerzity v roce 1925. (Ta už byla v příležitostném tisku, vydaném O. Pazdírkem, zveřejněna ihned po slavnostním aktu a její faksimile s německým překladem vyšly před více než 30 lety, ve stejné době jako byla M. Štědroňem poprvé otištěna v Časopise Moravského muzea analýza Debussyho *Moře*, zařazená tentokrát do kapitoly *Janáček a impresionismus*.) Monografii uzavírají dokumentární oddíly (s. 259–301): chronologie Janáčkovy života a umělecké tvorby, soupisy pramenů a citované literatury, výkladové rejstříky důleži-

tých jmen a pojmů a konečně české a anglické „shrnutí“.

Těžiště práce vidíme spíše v druhé části knihy, tedy v sondách do Janáčkovy melodičky (s typickými rysy, jako jsou flexe, kvartová melodika /a harmonie/, celotónová melodika, pentatonika, dokonce snad i mikrointerval) a zvláště do jeho tektoniky (montáž i užívání konvence vyzorované ze zapisování a studia „nápěvků mluvy“, kterou Štědroň označuje jako princip *monolog - dialog*). Provedené sondy odhalují užívání postupů, řadících vlastně Janáčka k nejprogresivnějším skladatelům 20. století, jenž ve svém díle často anticipoval některé tvůrčí postupy autorů takzvané Nové hudby. Téměř všechny tyto charakteristické rysy, pro které je možno vřadit Janáčka do kontextu třeba 2. vídeňské školy a avantgardy 20. let, jsou však doloženy již v úvodním oddíle *Paralely*. I tady jako by Štědroň postupoval simultánně ve dvou pásmech. Tento postup se nám jeví jako velmi obezřetný. Autor si uvědomuje mj. fakt, že užívání určitých postupů či „konvencí“ se může (ale také nemusí) projevit stylotvorně. Proto je podrobuje bližšímu zkoumání v druhém oddíle *Sondy*, i když jejich výskyt v jednotlivých stylových paralelách není nezanedbatelný. Například Janáčková oblíbená sekundkvartová a kvartsekundová melodika, patrně odvozená z balady *Na horách na dolách*, stejně jako lydičnost a užívání výseků celotónové stupnice, pentatoniky v horizontální složce či kvartová akordika a časté užívání harmonicky víceznačných tvrdě zmenšeně malých septakordů, které zvyšují tonální labilitu, jsou u impresionismu statickým činitelem zvukově barevným, u expresionismu se stávají tyto jevy (kvartová harmonie, atonalita) přímo stylovým principem, vytvářejícím určitý pohyb uvnitř třeba právě kvartové tvořeného materiálu.

Celý spis je doslova nabit množstvím pozoruhodných postřehů a nových pohledů. Za nejvýznamnější a nejvíce objevené pokládáme jednak pasáže o Janáčkově technice *monolog - dialog* (ta vychází z podnětu nápěvků mluvy a vyskytuje se jako vysoce dramatický prvek téměř ve všech Janáčkových operách /s. 157–224/), jednak předcházející stať o montáži (s. 147–156) a zde zvláště její část při-

pomínající dvě linie, které vedly autora k opodstatněnému užívání tohoto termínu označujícího jev, jenž se tak významně vyskytuje ve strukturách Janáčkových děl, a je tedy naprosto vhodný pro užívání v janáčkovské literatuře. Je to zvláště Volkova myšlenka o oslabování tektonicky zodpovědné vazby harmonie; ta vedla k možnému užívání montáže a připojování dvou či více vrstev bez patřičné přípravy „spojovacího článku“, a pak také rozvíjení Tyrrellova postřehu o připojování slova k již hotové hudbě (respektive poznání, že se u Janáčka často „chovají“ vokální a instrumentální složka jako dvě naprosto nezávislé izolované vrstvy). Termín se již v janáčkovské literatuře zcela vžil, neboť Janáčkovu užití montáže Štědroň doložil v mnoha jeho dílech. Například ozvěnový efekt v *Lidových nokturnech* byl jedním z předpokladů montážního posunu. K montáži pak dochází vrstvením a fázováním celých ploch. Technika montáže souvisí s teorií časovacích vrstev i s Janáčkovým svěbytným instrumentačním cítěním. A to vše má opět svůj původ v Janáčkem vyzorovaných fenoménech ve východomoravském a slovenském folkloru i ve studiu „nápěvků mluvy“. O legitimní prosazení termínu *montáž* do janáčkovské literatury se nejvíce zasloužil právě Miloš Štědroň. A technika montáže Janáčka pak nejvíce přibližuje (spolu s dalšími pojednanými jevy) k avantgardistům 20. let 20. století, ale i ke skladatelům takzvané Nové hudby; to Štědroň v recenzované publikaci prokázal zcela jednoznačně.

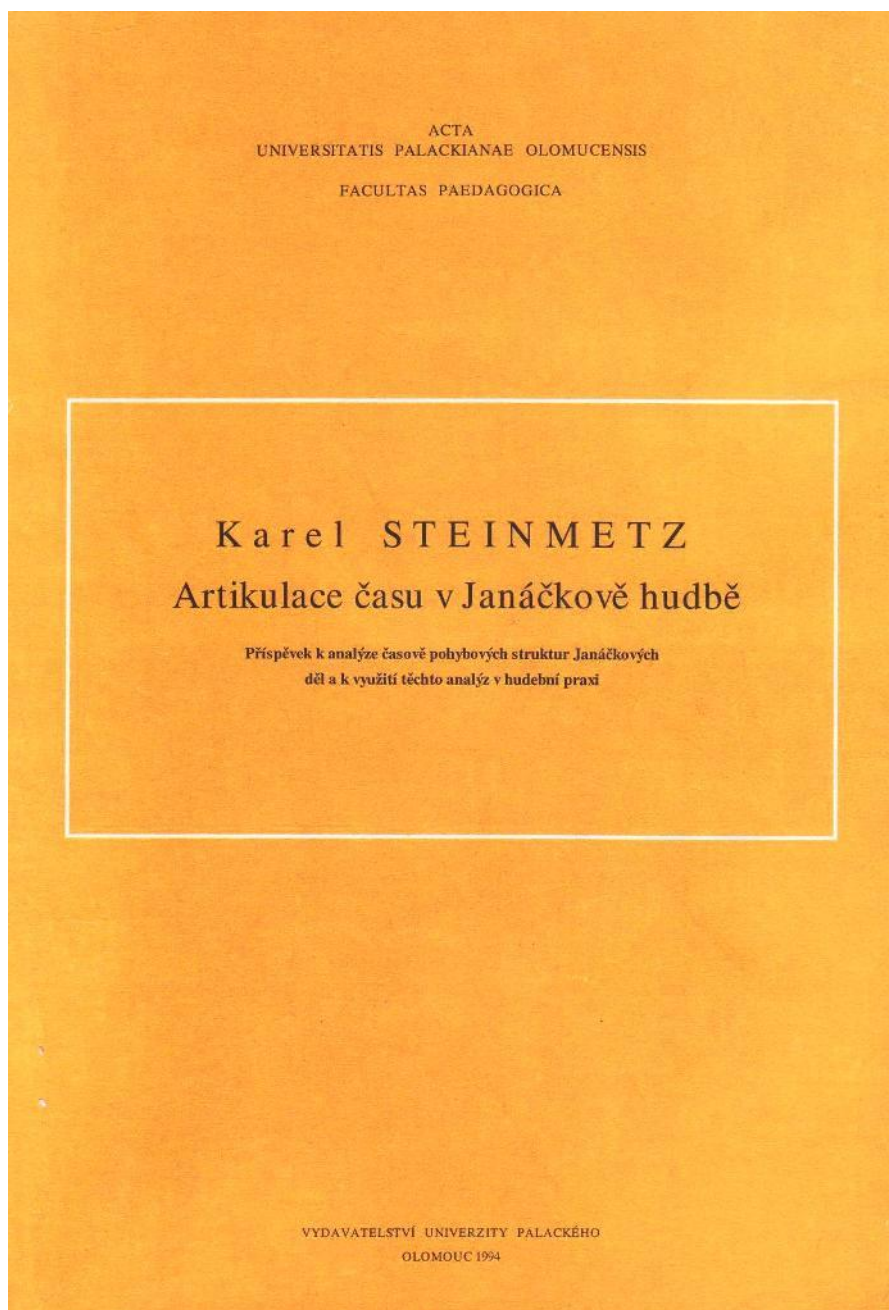
Nakonec musíme pochválit i vnější podobu knihy velkého čtvercového formátu v tvrdých deskách, vytištěné na křídlovém papíru s graficky čistým přebalem. Několik zcela drobných chybiček v textu většinou způsobených nevhodným nastavením parametrů programu, který byl použit při výrobě počítačové sazby (snad kromě záměny příkladu na s. 70), nijak nesnižuje vysokou úroveň typografické úpravy, respektující povahu textu s množstvím notových příkladů i faksimilí písemných pramenů (obálku, grafickou a typografickou úpravu navrhl Josef Zeman).

Práce profesora Miloše Štědroň, působícího na MU v Brně, vychází v Nadaci Universitas Masarykiana jako první svazek nové edič-

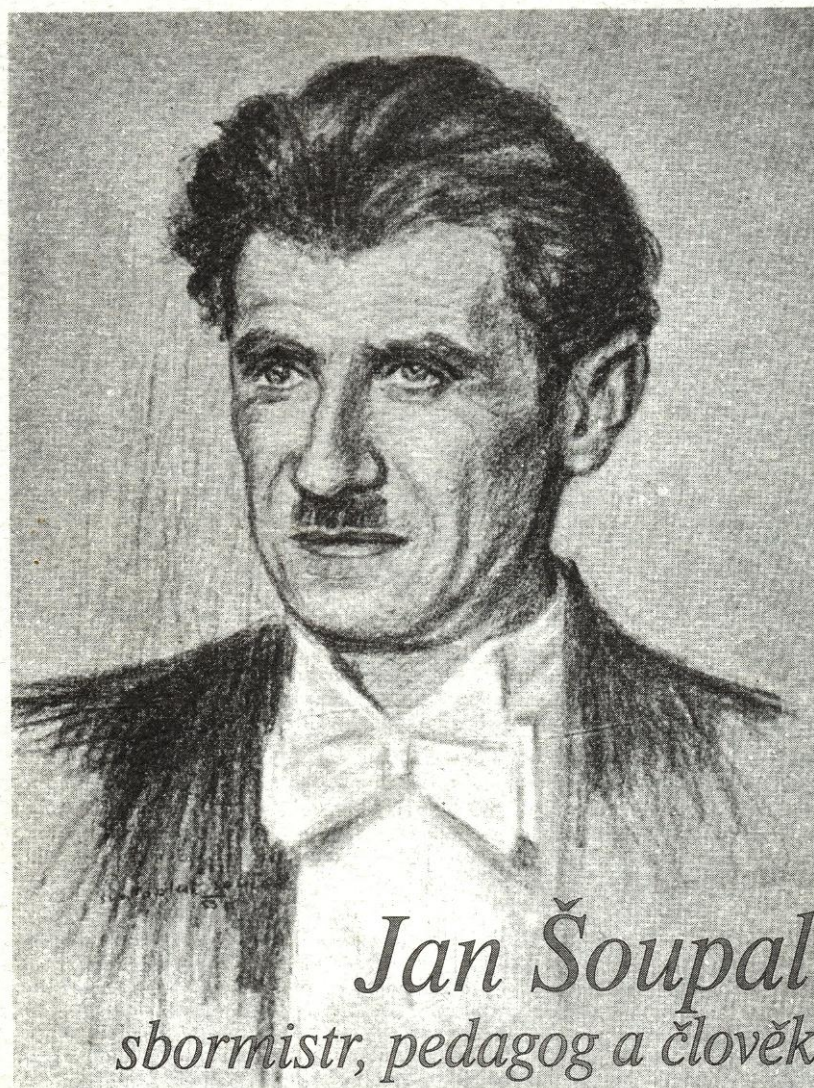
ní řady Scientia. Tato edice má být vyhrazena pro původní vědecké monografie zásadního významu s mezinárodním dosahem. Je chvályhodné, že ji otevírá právě kniha z oboru muzikologie, pojednávající o osobnosti evropského významu Drph. Leoši Janáčkovi, kterému čestný doktorát udělila právě brněnská Masarykova univerzita. Tuto poctu zahájit novou edici si vynikající monografie *Leoš Janáček a hudba 20. století (paralely - sondy - dokumenty)*, která pro další publikace této řady nasadila pomyslnou laťku hodně vysoko, plně zasluhuje.

Karel Steinmetz

Příloha č. 4 – První strany obálek knih

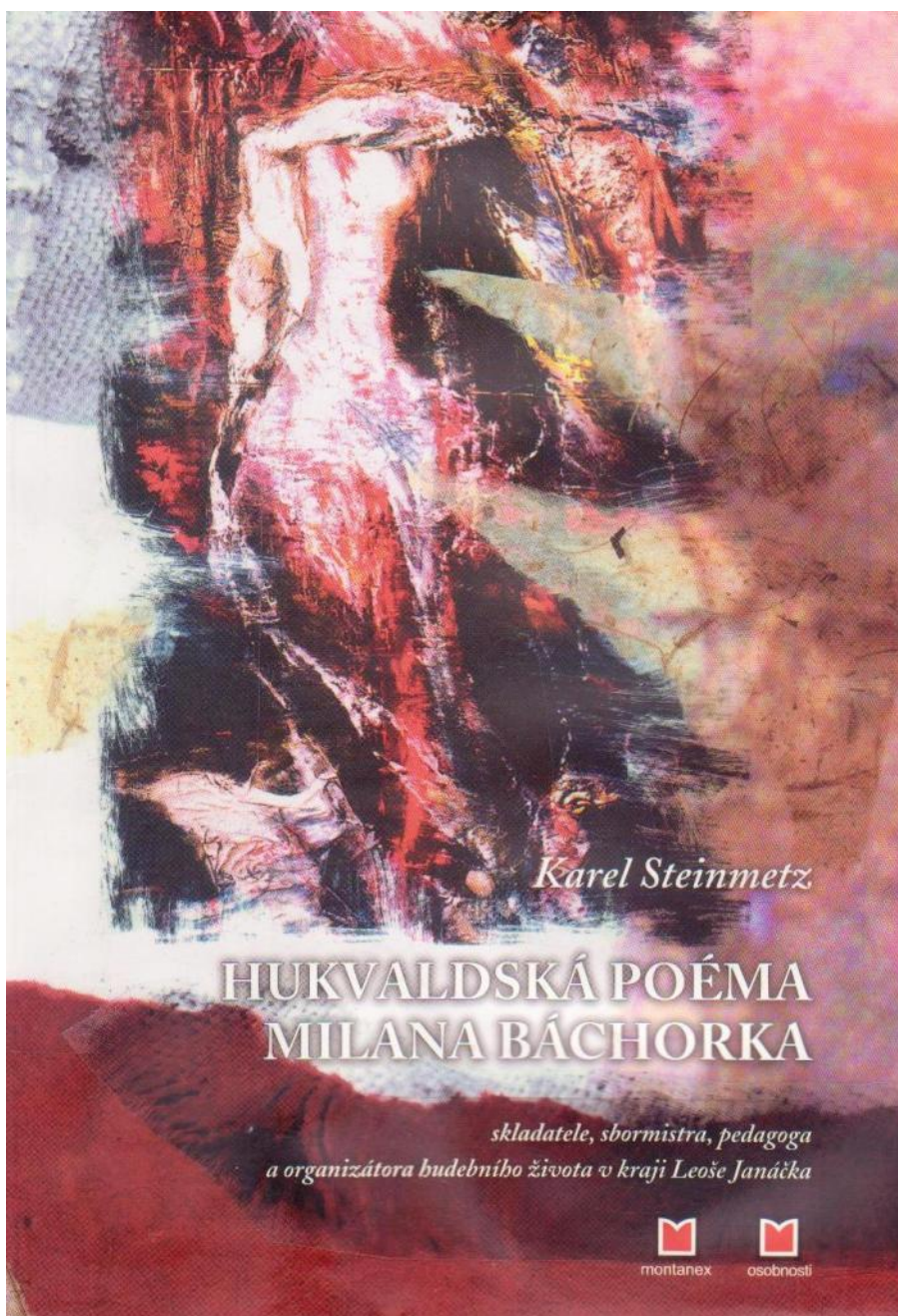

VYDAVATELSTVÍ UNIVERZITY PALACKÉHO

Karel Steinmetz

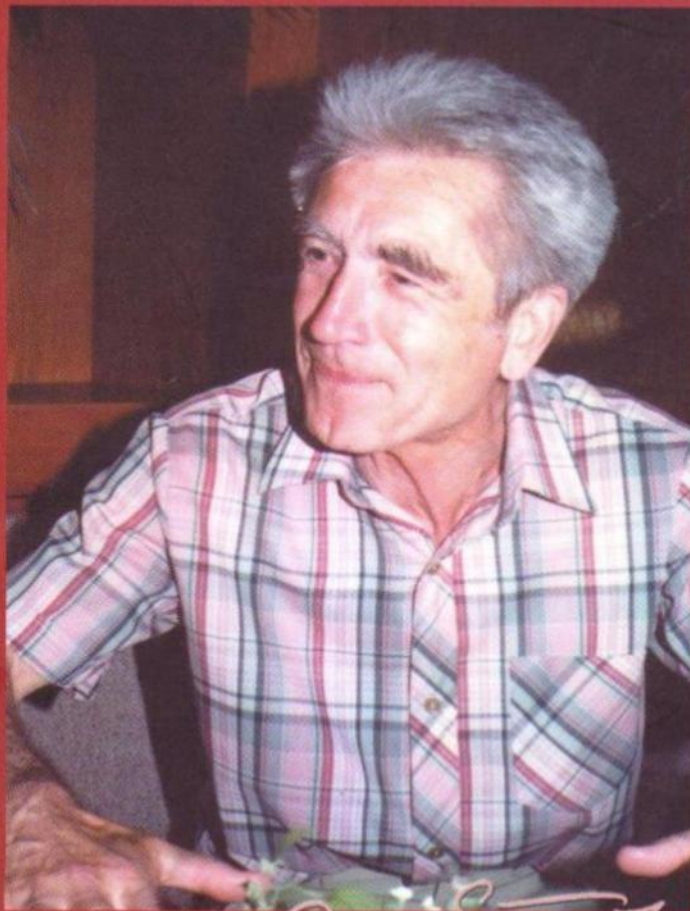
OLOMOUC 1997

Karel Steinmetz
Karel Boženek
Jan Mazurek

Ivo Stolařík

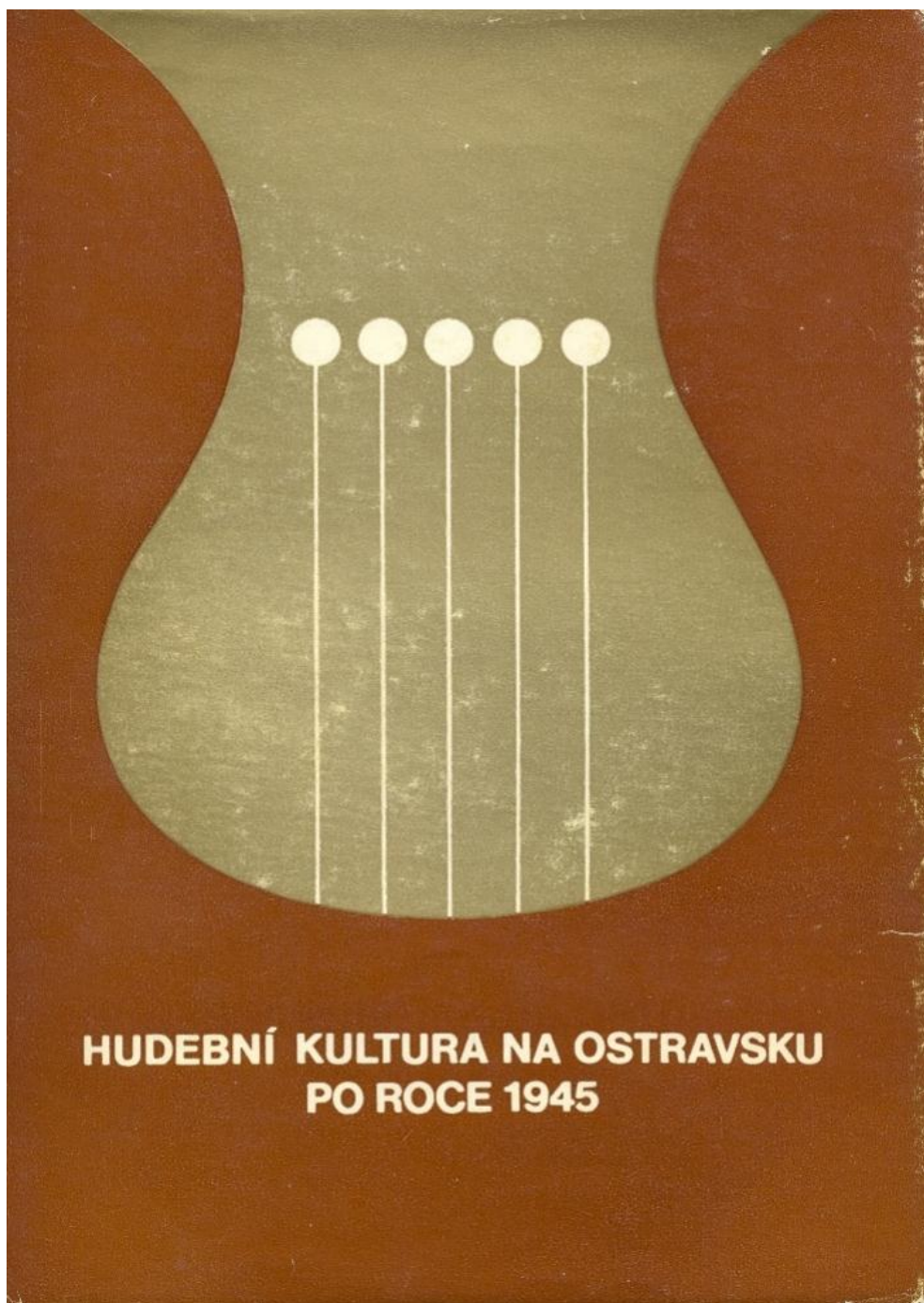
Osobnost hudebního Ostravska

Ivo Stolařík

MAZUREK / STEINMETZ / ADÁMKOVÁ / BACHOREK /
KUSÁK / NAVRÁTIL / NEUWIRTHOVÁ / ZEDNÍČKOVÁ

OSTRAVSKÁ HUDEBNÍ KULTURA OD KONCE 19. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Příloha č. 5 – Ukázky skladatelských pokusů z dětství a mládí

8. Dětská suita.

Commodo (♩ = 80-82)

p

Allegretto

mf *dim*

ritardando *tempo* *p*

f *mf* *p ritardando* *pp*

Vivace (160-164)

p

mf *f* *mf* *ritardando* *ff*

mf *ad tempo* *ritardando*
Subito meno mosso
pp
e ritardando

ritardando

ritardando
mf *ad tempo*

Virace

tr

dim. *ritardando*

Mazcar

ritardando

Allegro *Preludium*

mf *4/4*

mf

mf *3/4*

mf *3/4* *ritardando*

Pisničky

Tři písničky pro deti křehkého hlasu a klavír na slova Fr. Heubnera

Mě.

2 Rychleji vesle (♩ - 120)

Handwritten musical score for the first piece, 'Rychleji vesle'. It features a vocal line and a piano accompaniment in 2/4 time. The tempo is marked as ♩ - 120. The key signature has two sharps (F# and C#). The lyrics are: 'Rychleji vesle (rychleji) / Mě líbí mi - mě / led - vě - mi - mě'.

Handwritten musical score for the second and third pieces. The first part is 'velmi avolní' (very soft) in 2/4 time, with lyrics: 'led - jám / všick / ja - lo - mo - bí / f'. The second part is 'mírni' (soft) in 2/4 time, with lyrics: 'ja - lo - mi - le / que - s - ... / ve - ra - d'. The piano accompaniment includes dynamic markings like 'p' and 'f'.

Kulicky.

Poněkud veselě (♩ - 120)

mf *p*

mf *p* *sf* *sf* *p* *kp* *(bg)*

Poněkud pomalěji. Velmi zvolnit. Poněkud veselě

Velmi zvolnit. Poněkud veselě

Jarní písnička.

Zvolna (♩ - 72)

Zvolna

mf

mf *mf*

ned-le pe-ke-klis si - ma ve-je pře- do zkracena

Kuřat

Toccata

Karel Hlavina

Allegro

p *mf* *mf* *p* *mf*

ritardando

rit. *rit.* *diminuendo*

Příloha č. 6 – Dokumenty

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Brně
(Razítko vysoké školy)

**VÝKAZ O STUDIU
NA VYSOKÉ ŠKOLE**

Karel STEINMETZ
jméno a příjmení (jméno rodové)

narozen *7. května* 1945 v *Brně*

okres *Brno* kraj *Jihomoravský*

národnosti *česka* st. přísl. *ČSSR*

je zapsán jako řádný student *filozofické fakulty*
(fakulty)

této vysoké školy.

V *Brně* dne *2. října* 1967

Karel Steinmetz
(Podpis řádného studenta)

V. Kůrka
(Řádní podpis)

Ořední razítko.

1

První dvoustrana vysokoškolského indexu

Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Brně

ROZHODNUTÍ vědecké rady
ZE DNE *10. 9. 1967* čís. protokolou *306*

PODLE ZÁKONA
č. 53 ze dne 26. února 1964

U D E L N Ě

PhDr. *Karlu Steinmetzovi*

NAR. DNE *7. 9. 1945* v *Brně*

VĚDECKOU HODNOTU KANDIDÁTA
věd o umění

NA ZÁKLADĚ ORGÁNOVÝ VÝBORU
81-03-9 - téžie *10. 9. 1967* úlohy

KTEŘÍ SE KONALA
na Filozofické fakultě
DNE *22. 6. 1967*

Jiří Borejka
PŘEDSEDŮ KOMISE
PRO ORGÁNOVÝ

Kau Olupka
VEDOUcí FUNKČNÁŘ
MISTA UDRŽUJÍCÍHO HODNOTY

Diplom kandidáta věd o umění

Copia

Q. B. F. F. F. Q. S.

SVMMIS AVSPICIIS

SVPREMAE POTESTATIS
SOCIALISTICAE REI PVBLICAE BOHEMOSLOVENICAE
VNIVERSITAS PALACKIANA OLOMVCENSIS

CVM AVCTORITATEM SVAM NOBIS
EXSEQVENDAM MANDAVISSET,

ET NOS

FRANCISCVS GAZÁREK

MEDICINAE VNIVERSAE DOCTOR, GYNAECOLOGIAE ET ARTIS MEDICAE OBSTETRICIAE PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

RECTOR MAGNIFICVS

FRANCISCVS NOVÁK

ARCHITECTVS ACADEMICVS, ARCHITECTONICAM ET ARTEM FIGENDI DOCENS ETC.

ORDINIS PHILOSOPHORVM DECANVS

ROBERTVS SMETANA

PHILOSOPHIAE DOCTOR, HISTORIAE ARTIS MVSCAE PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

PROMOTOR RITE CONSTITVTVS

IN DOMINVM CLARISSIMVM

Karel Steinmetz

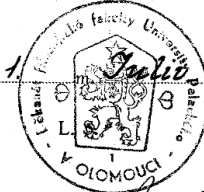
ORIVNDVM E CIVITATE *7.9.1945 Brno*
POSTQVAM ET DISSERTATIONE, QVAE *Janáčková světská sborová tvorba
a hlediska rytmu, metra a útravnosti* INSCRIBITVR.
ET EXAMINIBVS LEGITIMIS LAVDABILEM IN *historia et theoria artis Musicae*
NEC NON IN PHILOSOPHIA DOCTRINAM PROBAVIT

DOCTORIS PHILOSOPHIAE

NOMEN ET HONORES, IVRA ET PRIVILEGIA CONTVLIMVS IN HVSQVE REI FIDEM HASCE LITTERAS VNIVERSITATIS
SIGILLO SANCIENDAS CVRA VIMVS

Datum Olomucii die

a. 1971

[Signature]
RECTOR

[Signature]
DECANVS

[Signature]
PROMOTOR RITE CONSTITVTVS

Doktorský diplom

Prezident republiky

Vážený pan

doc. PhDr. Karel Steinmetz, CSc.

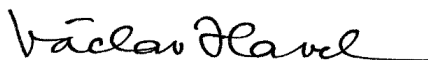
nar. 7. září 1945

Na návrh Vědecké rady Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem,
podle § 73 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů
(zákon o vysokých školách),

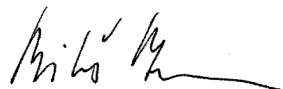
Vás jmenuji

s účinností od 1. dubna 2001

profesorem
pro obor hudební teorie a pedagogika.

Prezident republiky

Předseda vlády
spolupodepisuje podle čl. 63 odst. 3
Ústavy České republiky

V Praze dne 15. března 2001

Profesorský dekret

Příloha č. 7 – Fotografie

O přestávce jednání Aktivu mladých SČSKU v klubu Českého hudebního fondu

Se skladateli Milanem Slavickým a Janem Slimáčkem na schůzi SČSKU

Tisková konference na parníku na Vltavě (1983)

**Předávání „Zlaté desky Pantonu“ Moravance s Janem Slabákem
(1985)**

**Karel Steinmetz při výuce (přednáška v olomoucké posluchárně
na Purkrabské ul.)**

**Na konferenci Hudba v Olomouci (historie a současnost II)
v listopadu roku 2003**

**Při referátu na 43. ročníku brněnského mezinárodního kolokvia
v roce 2009**

Na téže konferenci (vpravo Steinmetzův doktorand Jan Nowak)

Zahájení „Prešovských muzikologických a hudebněpedagogických dnů“ na podzim 2010

V diskusi na téže konferenci

Na olomouckém workshopu o ladění v roce 2010

**S mladými redaktory ČHSOI na horské chatě Jelenovská v roce
2009**

**Na ostravských „Janáčkiech“ 2010 měl hlavní referát
prof. Miloš Štědroň**

V „Hlaholně“ brněnského Besedního domu po udělení čestného doktorátu JAMU prof. Tyrrellovi (vpravo prof. Jindřiška Bártová)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Markéta Brezovská
Katedra:	HUDEBNÍ VÝCHOVY
Vedoucí práce:	Prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Hudební historik, teoretik a pedagog Karel Steinmetz a jeho přínos české muzikologii
Název v angličtině:	A Musical Historian, Theorist and Pedagogue Karel Steinmetz and his Contribution to Czech Musicology
Anotace práce:	Magisterská diplomová práce pojednává o životě a díle hudebního historika, teoretika a pedagoga prof. PhDr. Karel Steinmetze, CSc. Sleduje průběh jeho života a působení ve významných kulturních i vzdělávacích institucích v Brně, v Ostravě, Praze i Olomouci. Seznamuje se Steinmetzovou činností kritickou, publicistickou, ale také organizátorskou. Pozornost je také věnována jeho práci hudebněvědecké – a to v oblasti janáčkovského bádání, hudební teorie, hudební regionalistiky a lexikografie. Hlavní text práce je doplněn poslední kapitolou „Vzpomínky a názory kolegů a přátel“, do které přispělo krátkými vstupy několik významných osobností spjatých s hudbou, Steinmetzových kolegů i přátel. V závěru práce se její autorka pokouší o zhodnocení přínosu Karla Steinmetze

	<p>pro českou muzikologii.</p> <p>Práce obsahuje množství obrazových i textových příloh, v nichž nechybí ani soupis Steinmetzových nejvýznamnějších publikací.</p>
Klíčová slova:	<p>Hudební historie, hudební teorie, hudební pedagogika, muzikologie, kritika, publicistika, organizační činnost, hudebně vědecká činnost, profesor Karel Steinmetz</p>
Anotace v angličtině:	<p>Master Diploma thesis describes the life and work of prof. PhDr. Karel Steinmetz, CSc. – music historian, music theorist and teacher. The work follows the Steinmetz's life course, the main focus is given on his professional growth and activities in major cultural institutions in Brno, Ostrava, Prague and Olomouc.</p> <p>This Diploma thesis introduces to Steinmetz's activities as a critic, a journalist but also as an organizer. The thesis mainly focuses on the Steinmetz's scientific - musical activity in areas of music theory, Janacek's research, regional studies and musical lexicography. There is also a description of his most important publications. The main text is supplemented by the last chapter "Memories and opinions of colleagues and friends". This chapter contains short entries of several prominent personalities associated with music.</p> <p>Many of them are not only Steinmetz colleagues but also friends. The complete thesis conclusion discusses the contribution of Charles Steinmetz to Czech</p>

	<p>musicology.</p> <p>The work contains a large number of annexes. There can be found for example Steinmetz's bibliography, arranged text summarizing the key events in his life to several points in the annexes. In the image attachments we can get acquainted with his most important critics and reviews, and there are also examples of his work as a composer and a wide amount of photographs.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Music history, music theory, music education, musicology, criticism, journalism, organizational activities, music and research activities, Professor Charles Steinmetz
Přílohy vázané v práci:	<p><u>Přílohy textové</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Život Karla Steinmetze v datech • Výběrová bibliografie Karla Steinmetze 1968 –2011 <p><u>Přílohy obrazové</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstřižky z novinových kritik a časopiseckých recenzí • První strany obálek knih • Ukázky skladatelských pokusů z dětství a mládí • Dokumenty • Fotografie
Rozsah práce:	82 s.; 2 textové přílohy na 17 stranách a 5 obrazových příloh na 33 stranách; 136 547 znaků vč. mezer.

Jazyk práce:	Český jazyk
---------------------	-------------